

**Laitilan lukion
opetussuunnitelma 2019,
oppiaineiden osalta päivitetty
versio (käyttöönotto
1.8.2026) (OPH-719-2025)**

Nimi	Laitilan lukion opetussuunnitelma 2019, oppiaineiden osalta päivitetty versio (käyttöönotto 1.8.2026) (OPH-719-2025)
Tiivistelmä	Tämä opetussuunnitelma on laadittu lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaisesti (OPH-2263-2019). Mukana ovat lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 muutosmääräyksen muutokset (OPH-719-2025).
Kunta	Laitila
Koulu	Laitilan lukio
Hyväksymispäivämäärä	25.6.2026
Pdf luotu	10.6.2026

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	2
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	4
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	6
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	6
2.2. Arvoperusta.	6
3. Opetuksen toteuttaminen.	9
3.1. Opintojen rakenne.	9
3.2. Oppimiskäsitys.	10
3.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät.	11
3.4. Toimintakulttuuri.	12
3.4.1. Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja oppilaskunta.	15
3.4.2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.	15
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	16
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	17
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	21
4.1. Ohjaus.	21
4.1.1. Ohjaukseen osallistuvien tehtävät, oikeudet ja velvollisuudet.	24
4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus.	26
4.2.1. Oppimisen tuki.	26
4.2.2. Erityisopetus.	27
4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut.	28
4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	29
4.3. Opiskeluhoolto.	32
4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja paikallisesti pätettävät asiat.	33
4.3.2. Laitilan lukion opiskeluhoolto.	37
4.3.3. Opiskeluhoollon henkilöstö.	42
4.4. Kurinpito.	43
4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö.	45
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	46
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	49
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	49
5.2. Opintojakson arviointi.	51

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	52
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	53
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	54
5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	54
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	55
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	56
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	57
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	58
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	59
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	60
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	62
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	64
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	64
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	65
7. Oppiaineet.	71
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	71
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	72
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1).	74
Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄI2-3).	76
Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI4).	77
Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI5).	78
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI6-7).	79
Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (ÄI8).	80
Vuorovaikutus, 2 op (ÄI9).	81
Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 1/2, 2 op (ÄI10).	82
Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 2/2, 2 op (ÄI11).	83
Kirjoittamisen tuki, 2 op (ÄI12).	84
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	84
Kieli, tekstit ja vuorovaikutus, 4 op (S21-3).	87
Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (S24).	89
Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (S25).	90
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (S26-7).	91
Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (S28).	92
Vuorovaikutus, 2 op (S29).	93
Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 1/2, 2 op (S210).	94
Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 2/2, 2 op (S211).	95

Kirjoittamisen tuki, 2 op (S212).	96
7.2. Biologia (BI).	96
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1).	99
Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2-BI3).	100
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4).	101
Ihmisen biologia, 2 op (BI5).	102
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6).	104
Biologian kertaava opintojakso, 2 op (BI8).	105
7.3. Elämänkatsomustieto (ET).	106
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1).	108
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2).	109
Kulttuurit, 2 op (ET3).	111
Katsomukset, 2 op (ET4).	112
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5).	113
Tulevaisuus, 2 op (ET6).	114
Kulttuurien myytit ja muut suuret kertomukset ET7-UE7, 2 op (ET7).	115
Kertaava opintojakso, 2 op (ET8).	116
7.4. Filosofia (FI).	116
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1).	119
Etiikka, 2 op (FI2).	120
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3).	121
Totuus, 2 op (FI4).	122
Kertaava opintojakso, 2 op (FI6).	123
7.5. Fysiikka (FY).	124
Fysiikan perusteet, 2 op (FY1-FY2).	126
Energia ja lämpö, 2 op (FY3).	127
Voima ja liike, 2 op (FY4).	128
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5).	129
Sähkö, 2 op (FY6).	130
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7).	130
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8).	131
Fysiikan töitä, 2 op (FY9).	132
Kosmologia ja suhteellisuusteoria, 2 op (FY10).	133
Fysiikan kertaus, 2 op (FY11).	133
7.6. Maantiede (GE).	134
Maailma muutoksessa, 2 op (GE1).	136
Sininen planeetta, 2 op (GE2).	138
Yhteinen maailma, 2 op (GE3).	139

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4).	141
Maantieteen kertaava opintojakso, 2 op (GE6).	142
7.7. Historia (HI).	143
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1).	145
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2).	147
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3).	148
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4).	150
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5).	151
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6).	152
Ajankohtaiset aiheet, 2 op (HI7).	154
Historian kertaus, 2 op (HI8).	154
7.8. Kemia (KE).	154
Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1-KE2).	157
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3).	159
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4).	160
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5).	161
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6).	162
Kemian töitä, 2 op (KE7).	163
Kemian kertaava opintojakso, 2 op (KE8).	163
7.9. Uskonto (KT).	164
7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	166
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1).	166
Maailmanlaajuinen kristinuskko, 2 op (UE2).	167
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3).	168
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4).	169
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5).	171
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6).	172
Kulttuurien myytit ja muut suuret kertomukset UE7-ET7, 2 op (UE7).	173
Kristillinen oppi ja elämä, 2 op (UE8).	174
Kertaava opintojakso, 2 op (UE9).	174
7.10. Kuvataide (KU).	175
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1).	177
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2).	179
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3).	181
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4).	182
Piirustuksen työpaja, 2 op (KU5).	184
Painetaan taidetta, 2 op (KU6).	184

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KU7D).	185
7.11. Liikunta (LI).	186
Oppiva liikkuja, 2 op (LI1).	188
Aktiivinen elämä, 2 op (LI2).	189
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3).	190
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4).	192
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5).	193
Palloilu, 2 op (LI6).	194
Kuntosaliharjoittelun perusteet, 1 op (LI7).	195
Iloa tanssi- ja rytmiliikunnasta, 1 op (LI8).	196
Vanhat tanssit, 2 op (LI9).	197
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LI10D).	198
Liikunnan valmennusjakso 1 / Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat, 2 op (LI11).	199
Liikunnan valmennusjakso 2 /Toisen vuosikurssin opiskelijat, 2 op (LI12).	200
Liikunnan valmennusjakso 3 / Kolmannen vuosikurssin opiskelijat, 2 op (LI13).	200
7.12. Matematiikka (MA).	201
7.12.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	203
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2).	203
Geometria, 2 op (MAA3).	204
Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4).	205
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5).	206
Derivaatta, 3 op (MAA6).	207
Integraalilaskenta, 2 op (MAA7).	208
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8).	209
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9).	210
3D-geometria, 2 op (MAA10).	210
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	211
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	212
Pitkän matematiikan tuki, 2 op (MAA13).	213
Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA14).	213
7.12.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	214
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2).	214
Geometria, 2 op (MAB3).	214
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4).	215
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5).	216
Talousmatematiikka, 2 op (MAB6-MAB7).	217

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8).	218
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9).	219
Lyhyen matematiikan tuki -opintopaketti, 2 op (MAB10).	219
Lyhyen matematiikan kertaava opintopaketti, 2 op (MAB11).	220
7.12.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	221
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1).	221
7.13. Musiikki (MU).	222
Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1).	224
Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2).	226
Genre- globaali uteliaisuus, 2 op (MU3).	227
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4).	228
Projektit, 2 op (MU5).	229
Löydä oma äänesi - Laulu ja äänenkäyttö, 2 op (MU6).	230
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MU7D).	231
7.14. Opinto-ohjaus (OP).	231
Minä opiskelijana, 2 op (OP1).	233
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2).	234
Tutorina toimiminen, 2 op (OP3).	235
7.15. Psykologia (PS).	236
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1).	237
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2).	239
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3).	240
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4).	242
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5).	244
Tutkimus psykologian ja terveystiedon aloilla, 2 op (PS6).	245
Sosiaalipsykologian teemoja, 2 op (PS7).	246
Kertaava opintopaketti, 2 op (PS8).	247
7.16. Terveystieto (TE).	248
Terveys voimavarana, 2 op (TE1).	250
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2).	251
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3).	252
Psyhykkisen hyvinvoinnin tukeminen, 2 op (TE4).	254
Kertaava opintopaketti, 2 op (TE5).	254
7.17. Ruotsi (TKRU).	255
7.17.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	259
Minä, ruotsi ja kieli-identiteetti, 4 op (RUB11-RUB12).	259
Kulttuurit ja mediat, 2 op (RUB13).	261
Katsaus ympärillemme, 2 op (RUB14).	262

Opiskelu - ja työelämä, 2 op (RUB15).	263
Viesti, vaikuta ja ymmärrä puhuen, 2 op (RUB16).	264
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17).	264
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (RUB18).	265
Ruotsin kertaava opintojakso, 2 op (RUB19).	266
7.18. Temaattiset opinnot (TO).	266
Hyvinvoiva minä AI-KU-LI-MU-OP, 1 op (TO1).	266
Ravitsemus ja liikunta LI-BI-TE-KE, 2 op (TO2).	268
Retkikurssi BI-GE-HI-YH, kohteesta riippuen EN tai RU, 2 op (TO3).	269
Tapahtumatuoantanto 1: yritys- ja järjestöyhteistyö ja suunnittelu PS-YH-OPO-ÄI, 2 op (TO4).	270
Tapahtumatuoantanto 2: tapahtuman toteutus ja mentorointi PS-YH-OPO-ÄI, 2 op (TO5).	271
7.19. Vieraat kielet (VK).	272
7.19.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	277
Englanti globaalina kielenä ja opiskelutaidot, 4 op (ENA1-ENA2).	277
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3).	279
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4).	279
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5).	280
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6).	281
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7).	281
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8).	282
Englannin abikertaus, 2 op (ENA9).	283
Englannin tukikertaus, 2 op (ENA10).	283
Englannin abikertaus 2, 1 op (ENA11).	283
7.20. Yhteiskuntaoppi (YH).	284
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1).	286
Taloustieto, 2 op (YH2).	288
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3).	289
Lakitieto, 2 op (YH4).	290
Sijoittaminen, 2 op (YH5).	291
Yhteiskuntaopin kertaus, 2 op (YH6).	292
7.21. Tietotekniikka (TT1-2).	292
Tietotekniikan käyttö opiskelussa, 2 op (TT1).	292
Ohjelmoinnin perusteet, 2 op (TT2).	293
8. Liitteet.	295
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	295
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	295

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	302
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	302
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	308
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	308
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	313
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	314
8.6. Laitilan lukion opetussuunnitelman liitteet.	319
8.6.1. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.	319
8.6.2. Ohjaussuunnitelma.	319
8.6.3. Opiskeluhoitosuunnitelma.	320
8.6.4. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.	320
8.6.5. Kriisisuunnitelma.	320
8.6.6. Suunnitelma kurinpitoa varten: teot ja laiminlyönnit ja niistä seuraavat toimenpiteet.	320
8.6.7. Järjestyssäännöt.	320

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Lukiokoulutuksen laaja uudistushanke käynnistettiin vuonna 2017. Se sisältää lukiolain uusimisen ja lukion toiminnallisen uudistamisen, kuten myös lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen ja ylioppilastutkinnon säädösten muuttamisen. Nämä lukion opetussuunnitelman perusteet perustuvat lukiolakiin (714/2018) ja valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018).

Näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan paikallisesti käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019, mutta kaikki paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä elokuusta 2021 alkaen.

Lukiouudistuksen tavoitteena on nostaa kansakunnan koulutustasoa, jotta Suomi menestyisi mahdollisimman hyvin tulevina vuosikymmeninä. Korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokasta halutaan nostaa vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttiin lain laatimishetken 41 prosentista. Tulevaisuudessa tarvitaan vahvaa asiantuntijaosaamista ja nykyistä enemmän korkeakoulutettua työvoimaa varsinkin kasvualoilla. Siksi uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakoulu yhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lukiokoulutus on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytetään kurssien sijaan opintopisteitä: yksi entinen kurssi (esimerkiksi 38 x 45 minuutin tai 22,8 x 75 minuutin oppituntia) on laajuudeltaan kaksi opintopistettä, eli yhden opintopisteen laajuus on 19 x 45 minuutin oppituntia tai 11,4 x 75 minuutin oppituntia. Lukion oppimäärän laajuus on nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa vähintään 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa vähintään 88 opintopistettä. Nuorten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Lukiokoulutuksessa paitsi edistetään oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa myös kehitetään laaja-alaista osaamista. Lukiokoulutuksen eheyttämiseksi lukion opetussuunnitelman perusteisiin on muotoiltu laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, jotka muodostavat kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet: 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen auttaa suuntaamaan oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja käytännön elämään. Laaja-alainen osaaminen viittaa oppimisen ja osaamisen perustana oleviin kognitiivisiin taitoihin, metataitoihin sekä ominaisuuksiin, joita tarvitaan opiskelussa, työssä, harrastuksissa ja arjessa. Se luo myös edellytykset tiedoille ja taidoille, joiden avulla voidaan hallita muutosta digitalisoituvassa ja monimutkaistuvassa maailmassa.

Eheyttämistä edistää myös opintojen uudenlainen rakenne. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on jäsenneilty lukion opetussuunnitelman perusteisiin 1–3 opintopisteen moduuleiksi, joista paikallisesti rakennetaan joko oppiaineiden omia tai yhteisiä opintojaksoja. Nämä entisten kurssien sijaan laadittavat opintojaksot voivat olla laajuudeltaan ja muodoltaan erilaisia. Opinnot arvioidaan opintojaksoittain. Mikäli opintojakso koostuu useasta oppiaineesta, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukea heitä opinnoissaan yhä paremmin. Lukioiden toimintakulttuurissa painotetaan vahvemmin opiskelijoiden osallisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja monimuotoisuutta yksilölliset tarpeet samalla huomioon ottaen. Lisäksi

lukio-opintojen opiskelijälähtöisyys ja opintojen henkilökohtaistaminen vahvistuvat, jolloin opiskelumotivaatio ja opintojen mielekkyys kasvavat.

Opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Sitä annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa. Opiskelijalla on oikeus jatko-ohjaukseen oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoritua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea.

Lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita vahvistetaan erityisesti lukiodien ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa siten, että jokainen lukiolainen saa halutessaan mahdollisuuden saada kokemusta korkeakouluopiskelusta. Opetus on lisäksi järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Laadukas koulutus, monipuoliset yhteydet ympäröivään maailmaan, yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri sekä hyvinvointia ja itsetuntemusta tukevat elämönhallinnan taidot vahvistavat lukiolaisen sydämen sivistystä. Tavoitteena on lukiolain mukaisesti tukea lukiolaisen kasvua hyväksi, tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi sekä aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta tärkeänä yhteisenä tavoitteena on klassisten sivistysihanteiden toteuttaminen eli pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukion toiminta ja tavoitteet määräytyvät lukiolaista ja asetuksista sekä niistä tavoitteista, joita lukioyhteisössä paikallisella tasolla korostetaan, mm. opiskelijakeskeinen opintojen ja oppimisprosessin ohjaus, opiskelijoiden hyvä menestys ylioppilaskirjoituksissa ja hyvä jatko-opintokelpoisuus.

Laitilan lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää antamalla laaja-alaista yleissivistystä tässä LOPS:ssa esitettyjen tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti.

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- *lukiolaki (714/2018)*
- *valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)*
- *Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista*
- *koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma*

Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaani liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä voi laatia lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämäniläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

1. Laitilan lukio päivittää vuosittain tähän opetussuunnitelmaan perustuvan oman, paikallisen opetussuunnitelmansa (Laitilan lukion lukuvuosisuunnitelma). Lukuvuosi jaetaan Laitilan lukiossa viiteen periodiin, joissa kussakin opiskelija suorittaa keskimäärin 4-8 opintojaksoa. Opiskelijan opintojen etenemistä tuloksellisesti tuetaan joustavin järjestelyin ja tarvittaessa erityisen tuen avulla. Lukio-opinnot suoritetaan yleensä 3-4 vuoden aikana.
2. Käytännön opetusjärjestelyihin liittyvät tiedot päivitetään vuosittain syyskuun alkuun mennessä hallinto-ohjelman toimintasuunnitelmaan.
3. Laitilan lukion paikallisessa opetussuunnitelmaprosessissa on otettu mukaan opiskelijakunta, opettajakunta sekä muut Laitilan lukion arjessa toimivat tahot. Muu koulun henkilöstö on saanut halutessaan osallistua mukaan prosessiin niiltä osin, mitä heidän tehtäväkenttäänsä kuuluu. Opiskelijoiden näkemykset on pyritty ottamaan huomioon heitä koskevissa asioissa (esim. opiskelijakunta on saanut kommentoida varsinkin lukion järjestyssääntöjä ja toimintakulttuuria).
4. Laitilan lukion opettajakunta (kuultuaan tarvittaessa opiskelijoita ja opiskelijoiden huoltajia) kommentoi ja tarkistaa opetussuunnitelman ennen suunnitelman hyväksymistä Laitilan kaupungin sivistysvaliokunnassa.

5. Laitilan lukio tekee yhteistyötä korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa mahdollisuuksiensa mukaan. Yhteistyötä tehdään erityisesti lähialueiden eli Varsinais-Suomen ja Satakunnan oppilaitosten kanssa. Edellä mainittujen lisäksi paikallisia yhteistyökumppaneita ja sidosryhmiä ovat mm. yritykset, kaupungin palvelut ja Laitilan seurakunta.

Laitilan lukion toimintakulttuurissa korostuu koko yhteisön jäsenten vastuullisuus, avoimuus yhteistyölle ja vuorovaikutukselle. Erityisesti opiskelijan näkökulmasta toimintakulttuuri merkitsee turvallista oppimisympäristöä, laadukasta opetusta ja oppimisprosessia, tarjolla olevien opintojen monipuolisuutta ja lukion perinteisiin osallistumista (mm. yhteiset juhlat, retket, teemapäivät).

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- *lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset*
- *oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät*
- *lukion toimintakulttuurin pääpiirteet*
- *koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako*
- *lukion kieliohjelma*
- *itsenäisen opiskelun periaatteet*
- *laaja-alaisen osaamisen osa-alueet*
- *oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi*
- *opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain*
- *kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen*
- *ohjaussuunnitelma*
- *oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus*
- *kieli- ja kulttuuriryhmien opetus*
- *yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa*
- *yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa*
- *kansainvälinen yhteistyö*
- *työelämäyhteistyö*
- *opiskeluhoolto*
- *opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi*
- *toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.*

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määrittellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 377/2022]).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun

sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukion opetussuunnitelmassa on seuraavat liitteet (katso 8.3):

- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Ohjaussuunnitelma
- Opiskeluhoitosuunnitelma
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- Kriisisuunnitelma
- Suunnitelma kurinpitoa varten: teot ja laiminlyönnit ja niistä seuraavat toimenpiteet
- Järjestysäännöt

Laitilan lukiokoulutuksen tuntijako

Laitilan lukiossa noudatetaan nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen tuntijakoa, joka löytyy Valtioneuvoston asetuksesta lukiokoulutuksesta (810/2018).

Laitilan lukiokoulutuksen kieliohjelma

A1-kieli englanti (ENA)

B1-kieli ruotsi (RUB1)

B2-kieli saksa (SAB2) ja ranska (RAB2)

B3-kieli saksa (SAB3), ranska (RAB3) ja venäjä (VEB3)

Lukiodiplomit

Lukiodiplomien (ks. luku 7: oppiaineet) suorittaminen on mahdollista lukiokohtaisen opetussuunnitelman mukaisesti.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukiossa korostetaan korkeatasoista ja laadukasta kasvatusta, opetusta ja oppimista. Tavoitteena on, että lukiosta valmistuu tasapainoisia, kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyviä henkilöitä, joilla on hyvät valmiudet sekä jatko-opintoihin että työelämään.

Opiskelija

- harjaantuu tunnistamaan omia persoonallisia vahvuuksiaan ja kehittää vastuullisuutta omassa oppimisprosessissaan
- rakentaa minä- ja maailmankuvaansa
- saa valmiuksia tarkastella elämänilmiöitä yksilöllisestä, paikallisesta, kansallisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta
- tietää oikeutensa ja velvollisuutensa oppijana, Laitilan lukioyhteisön jäsenenä ja kasvaa aikuiseen vastuullisuuteen
- ymmärtää kulttuuristen, hyvien tapojen merkityksen ja osaa soveltaa tätä tietotaitoaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan

asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoimisessa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukiokoulutuksen arvoperusta muodostuu valtakunnallisen opetussuunnitelman arvolähtökohdista, Laitilan lukion toimintaa ohjaavista arvoista sekä Laitilan kaupungin strategisista linjauksista.

Laitilan lukion toimintaa ohjaavia perusarvoja ovat

- tiedolliset arvot: sivistyksellinen tietotaito, joka saavutetaan laadukkaalla koulutuksella (mittareina oppimisprosessi ja hyvät oppimistulokset)
- oikeusarvot ja elämän kunnioittaminen: koko lukioyhteisön toiminnan oikeudenmukaisuus ja jäsenten hyvinvointi, yhdenvertaisuus ja tasapuolisuus
- sosiaaliset arvot: vuorovaikutuksellisuus, turvallisuuden kokemus, yhteistyöhalu ja -kyky, opiskelijoiden ohjaaminen yksilöllisesti
- edellä mainittujen lisäksi muut eettiset, esteettiset ja ekologiset arvot.

Opettajan ammattietiikka ohjaa perustehtävän toteuttamista (lainsäädäntö ja opetussuunnitelma): <https://www.oaj.fi/arjessa/opetustyon-eettiset-periaatteet/opettajan-arvot-ja-eettiset-periaatteet/>

Opetus- ja kasvatustyön tavoitteita:

- opiskelijasta kasvaa yhteistyökykyinen, riittävän vuorovaikutustaitoinen ja toisiin ihmisiin ja kulttuureihin suvaitsevaisesti suhtautuva nuori
- opiskelija suhtautuu elämäänsä ja tulevaisuuteensa myönteisen realistisesti ymmärtäen työnteon ja ahkeruuden merkityksen tavoitteidensa saavuttamiseksi
- opiskelijalla on hyvät tiedonkäsittelytaidot ja motivaatio kehittää omaa tietotaitopääomaansa
- opiskelija kykenee pitämään huolta itsestään ja ympäristöstään.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukion eri oppiaineiden opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt on kuvattu tässä opetussuunnitelmassa oppiaineet -luvussa. Oppiaineet on muokattu opiskelijoita varten tiivistelmäksi, joka löytyy lukion internet-sivuilta opetussuunnitelman yhteydestä. Opintojaksoja koskevat tiedot päivitetään tähän selosteeseen vuosittain.

Lukion opintojaksotarjonta päätetään lukuvuosisuunnitelman hyväksymisen yhteydessä. Laitilan lukion opetussuunnitelman eri oppiaineiden pakolliset opintojaksot ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot ovat Opetushallituksen perusteiden mukaisia. Laitilan lukiolla on lisäksi koulukohtaisia valinnaisia, usein soveltavia opintojaksoja, joista yleisesti annetaan arvosanaksi suoritusmerkintä (S = suoritettu, tai suorittamatta jääneestä joko K = kesken tai H = hylätty). Jotkut koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot voidaan arvioida myös numeroarvosanoilla. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin valtakunnalliset lukiodiplomiopinnot kuuluvat kyseisen oppiaineen oppimäärän opintojaksoihin, ja ne on yleensä merkitty kunkin oppiaineen opintojaksoihin viimeiseksi. Pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen suoritusjärjestyksenä on ensisijaisesti numerojärjestys. Muusta suoritusjärjestyksestä voidaan sopia: joko oppiaineen opettaja informoi opiskelijoita mahdollisista muutoksista tai opiskelija neuvottelee kyseisen oppiaineen opettajan kanssa. Koulukohtaisia valinnaisia opintojaksoja voi suorittaa, kun niihin vaadittavat pohjatiedot on hankittu.

Lukion kieliohjelmaan kuuluvat ruotsi (B1-oppimäärä, toinen kotimainen kieli), englanti (A1-oppimäärä), saksa ja ranska (B2/B3-oppimäärät) sekä venäjä (B3-oppimäärä). Laitilan lukion opiskelijoiden enemmistö kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Täten lukiossamme opetetaan Lukiolain 16 §:n mukaisesti evankelis-luterilaista uskontoa, jonka voi valita oppiaineeseen myös evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumaton opiskelija. Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumaton opiskelija, joka ei osallistu evankelis-luterilaiseen uskonnonopetukseen, opiskelee elämäkatsomustietoa. Lukio voi järjestää elämäkatsomuksen opetusta, jos siihen hakeutuvia opiskelijoita on vähintään kolme (muussa tapauksessa opiskelija suorittaa elämäkatsomustiedon opintojaksot itsenäisesti).

Kaikille yhteisten aineiden ja kieliohjelmassa mainittujen aineiden lisäksi Laitilan lukiossa opetetaan tietotekniikkaa.

Temaattisia opintoja, jotka ovat laaja-alaista osaamista kehittäviä ja monitieteisiä opintojaksoja, kuvataan oppiaineet -luvussa.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Aktiivinen, motivoitunut ja vastuullinen oppija kehittää omaa osaamistaan (tietotaitoa ja oppimisstrategioita) koko lukioajan. Sekä opiskelutaitojen kehittymistä että tietorakenteiden jäsentymistä tuetaan ja arvioidaan monipuolisesti oppiaineittain ja opintojaksoittain. Jokaisen opiskelijan omakohtaista tiedon rakentamista tuetaan. Opiskelijan tiedon rakentumisen taustalla voi olla hyvinkin erilaisia oppimaan oppimisen tapoja, pohjatietoja, tapoja yhdistellä asiakokonaisuuksia ja kyvykkyyttä luoda siltoja saman oppiaineen opintojaksojen ja eri oppiaineiden välille laajoiksi kokonaisuuksiksi.

Lukio-opinnoissa ohjataan opiskelijaa tehtäväsuuntautuneisuuteen, tavoitteellisuuteen ja laaja-alaisen yleissivistyksen rakentamiseen. Näitä saavutetaan oppimisstrategioita ohjaamalla, mm. tietoa muokkaavilla menetelmillä ja vertaistuellalla opiskelijoiden kesken (esim. tutor-toiminta). Opiskelija voi osallistua opintojakson suunnitteluun yhdessä opettajan ja oppimisryhmän kanssa (opiskelijat luovat ja täsmentävät omia osaamistavoitteitaan ja työtapoja, arvioinnin tapoja yms.). Lukiolaisen käsitys itsestä opiskelijana vaikuttaa hänen opiskelumotivaatioonsa, selviytymisodotuksiinsa ja tavoitteiden asetteluun. Motivaatiota vahvistetaan mielekkäillä ja opittavan aineksen omaksumista tukevilla menetelmillä. Vaihtelevat työtavat opintojaksoittain ja periodeittain ylläpitävät myönteistä, oppimista edistävää ilmapiiriä. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia kokeilla ja siten löytää omalle oppimistyyliilleen soveltuvimpia, tuloksellisia työskentelymuotoja. Lukio-opiskelijoiden valmiudet työskennellä itsenäisesti ja vastuullisesti vaihtelevat jossain määrin. Opettajan opetus- ja ohjaustyön pedagogiset valinnat perustuvat opiskelijoiden tuntemiseen. Sekä työtavat että arviointi (katso myös luku 5: arviointi) ovat kannustavia ja monipuolisia ja tukevat kaikkien opiskelijoiden oppimista.

Kannustaminen ja tukeminen vahvistavat opiskelijan ns. kasvun asennetta: halukkuutta oppia, tietää ja ymmärtää. Tieto ja ymmärrys auttavat uusissa oppimistilanteissa ja -haasteissa ja useimmiten vahvistavat kurinalaisuutta, sisukkuutta ja halua ponnistella opittavan aineksen vuoksi. Opettajan on hyvä esittää ja tarvittaessa konkretisoida opintojakson tavoitteet ja keskeinen sisältö aina uuden periodin alkaessa niin, että into oppimiseen säilyy ja vahvistuu - niin että opiskelijat osaavat hahmottaa kyseisen opintojakson merkityksen oppiaineen kokonaisuudessa. Kiinnostuksen ja älyllisen uteliaisuuden virittäminen vahvistaa opiskelijan sisäistä motivaatiota

opittavaan ainekseen, tehtävien suorittamiseen ja vastuunottoon omasta oppimisprosessista. Lukioaikanaan opiskelija saa kokemuksia kehittyneestä ja kehittyvästä oppimisteknologiasta. Teknologisia valmiuksia ja välineitä käytetään myös mahdollisten oppimisvaikeuksien vaikutusten vähentämiseen.

Lukio-opiskelija opiskelee itseään ja tulevaisuutta varten. Yksilöllisen opiskelun lisäksi oppimisryhmällä on merkittävä osuus oppimistavoitteiden saavuttamiseen. Vuorovaikutuksessa muiden kanssa, yhteisöllisesti, opiskelija saa kehittää omaa tietotaitoaan ja ajattelun taitojaan.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukion opiskeluympäristö on terve, turvallinen ja monipuolinen. Turvallisuuden takaamiseksi on laadittu Laitilan lukion järjestyssäännöt, jotka ovat liitteenä. Oppimista voi tapahtua erilaisissa ympäristöissä, koulussa ja koulurakennuksen ulkopuolella sekä digitaalisessa ympäristössä.

Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat opiskelijan vahvuuksia, itsenäistä ja aktiivista opiskelua sekä yhteistyötaitojen kehittymistä. Oppimisympäristöjä ovat mm. erilaiset verkkoympäristöt, kaupunki- ja luonnonympäristöt, museot, kirjastot, yritykset, korkeakoulut ja kansalaisjärjestöt. Laitilan lukion fyysinen ympäristö ja toimintatavat tukevat opiskelijan ajattelutaidoissa kehittymistä, älyllistä uteliaisuutta, oppimismotivaatiota, itseohjautuvuutta, luovuutta ja liikkuvan toisen asteen periaatteita. Lukion fyysiset tilat ja sen ympäristö ovat asianmukaiset ja turvalliset. Monipuoliset oppimisympäristöt mahdollistavat ajanmukaisten oppimis- ja opetusmenetelmien käytön.

Osa Laitilan lukion omasta opintotarjonnasta voidaan järjestää etäopetuksena. Lisäksi Laitilan lukio voi järjestää osan opintojaksoistaan yhteistyössä etäopetuksena jonkin muun lukion kanssa. Uudenkaupungin lukio on vastannut jo pitkään venäjän kielen opetuksesta Laitilan lukion opiskelijoille etäyhteyden avulla samanaikaisopetuksena. Yhteistyötä on suunniteltu yleisemminkin lähiseudun lukioiden kanssa lyhyiden vieraiden kielten toteutuksen osalta. Laitilan lukio kuuluu Turun seudun toisen asteen etä- ja verkko-opetusrenkaaseen, joten opiskelijamme ovat oikeutettuja opiskelemaan etärenkaan tarjoamia opintojaksoja kiinnostuksensa mukaisesti. Osa näistä opintojaksoista toteutetaan monimuoto-opetuksena.

Laitilan lukiossa opiskelija voi opiskella opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti. Opintojakson itsenäiseen suoritukseen opiskelijan tulee hankkia kyseisen oppiaineen opettajan ja rehtorin suostumus. Suorituslupa on hankittava vähintään neljä viikkoa ennen kuin opiskelija haluaa suorittaa itsenäiseen suoritukseen liittyvän kokeen. Samalla sovitaan niistä tehtävistä ja kuulusteluista, jotka kuuluvat opintojakson opiskelemiseen. Yleensä tehtävät palautetaan ennen kokeeseen ilmoittautumista, mutta viimeistään viikkoa ennen kokeen suorittamista. Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin opintojakson kuvauksessa mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden suuntaista edistymistä ja tavoitteiden saavuttamista arvioidaan myös tällöin riittävän kattavasti opintojakson ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuden kannalta.

Opiskelijalle ja myös opettajille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että lähiympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Oppimismenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa tuetaan sekä opiskelijan vahvuuksia että yhdenvertaisia opiskelumahdollisuuksia.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvuun aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia

edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukiossa opiskelijan rooli on oppimisessa ja opetuksessa keskeinen. Opiskelijan aktiivisuutta, tavoitteellisuutta ja itseohjautuvuutta tuetaan johdonmukaisesti kaikkien lukiovuosien ajan. Lukion henkilökunta pyrkii monin tavoin tukemaan ja ohjaamaan opiskelijan oppimisprosessia. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan aktiivisesti lukion ja yhteiskunnan toimintaan. Heidän toivotaan omaksuvan kestävän kehityksen, itsensä kehittämisen ja terveyttä sekä hyvinvointia ylläpitävät periaatteet elämäntavoikseen. Lukiolaisia kannustetaan suhtautumaan sallivasti ja arvostavasti moninaisuuteen ja kansainvälisyyteen.

Laitilan kaupungin sivistysvaliokunta asettaa lukuvuodeksi kerrallaan opetus- ja kasvatustyön arviointikohteet, jotka esitetään lukion lukuvuosisuunnitelmassa. Arviointikohteita kehitetään kyseisen lukuvuoden aikana. Lukion opettajakunta voi lisäksi vuosittain valita omia kehittämiskohteitaan. Laitilan lukiossa järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa opiskelijoille kysely lukion toiminnasta ja opiskelijoiden hyvinvoinnista. Huoltajilta toiminnasta kysytään

vähintään kerran kolmessa vuodessa. Kyselyistä saatua palautetta arvioidaan, ja palautteen perusteella lukion toimintaa kehitetään ja uudistetaan tarvittaessa.

Toimintakulttuurin arvioinnissa ja kehittämisessä huomioidaan oppiaineita yhdistävät tavoitteet mm. laaja-alaisen osaamisen osalta (katso luvut 5.2.6 ja 6.2).

Laitilan lukion toimintakulttuurin perustana ovat opiskelijälähtöisyys, koulutuksen laatu ja oppimistulokset suhteessa asetettuihin tavoitteisiin, lukioyhteisön jäsenten hyvinvointi, yhdenvertaisuus, osallisuus ja yhteisöllisyys.

Laitilan lukion toimintakulttuurille on ominaista myös ovien pitäminen auki lukiosta jo valmistuneille omille entisille opiskelijoille. Entiset opiskelijat voivat tulla kertomaan jatko-opintojen infotilaisuuksissa omista opintopoluistaan, opettajat antavat tarvittaessa haastatteluja mm. kasvatustieteellisen tiedekunnan oppimistehtävien suorittamista varten, nuori voi saada pyynnöstä erillisen suosituksen aineenopettajalta esimerkiksi au pair-hakemukseen tai opintoja varten, opettajaksi opiskeleva voi tulla seuraamaan opetusta tai harjoittelemaan oppituntien pitoa.

3.4.1. Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja oppilaskunta

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja oppilaskunnan toiminta perustuvat lukiolain 33 §:ään. Laitilan lukiossa on opiskelijoiden osallisuuteen perustuva toimintakulttuuri. Lukiolla on oppilaskunta, sen hallitus ja niiden toimintaa ohjaava opettaja.

Lukiokohtaisessa vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa eli lukuvuosisuunnitelmassa tarkennetaan, miten opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä toteutetaan ja toiminnan onnistumista arvioidaan eri aikaväleillä, ja miten oppilaskunta toiminnallaan näitä edistää.

3.4.2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki täydentävät toisiaan. Laitilan lukiossa tasa-arvosuunnitelma yhdistyy yhdenvertaisuussuunnitelman kanssa.

Tasa-arvolain mukaan oppilaitokset ovat velvollisia laatimaan toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman eli toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Suunnitelma tulee laatia vähintään kolmen vuoden välein yhteistyössä henkilöstön, opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa. Suunnitelma sisältää selvityksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä arvion aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on turvata yhdenvertainen kohtelu ja estää syrjintä kaikenlaisilla perusteilla. Yhdenvertaisuuslaissa syrjintäperusteet ovat:

- ikä
- alkuperä
- kansalaisuus
- kieli
- uskonto
- vakaumus
- mielipide
- politiikka
- ay-toiminta
- vammaisuus
- seksuaalinen suuntautuminen

- muu henkilöön liittyvä syy.

Oppilaitoksen on suunnitelman avulla arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan sekä ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia niin, että oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet on otettu huomioon.

Laitilan lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön kehittäminen on järjestelmällistä ja yhdenmukaista. Lukion tilanne kartoitetaan joka kolmas lukuvuosi järjestettävällä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyllä. Kyselyn kehittämisestä vastaa lukion opiskeluhuollon ohjausryhmä. Ennen kyselyn teettämistä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon teemoja käsitellään opiskelijoiden kanssa. Opettajille tarjotaan aiheeseen liittyvää koulutusta yhteistyössä asiantuntevien kansalaisjärjestöjen tai muiden tahojen kanssa. Lukio lisää suunnitelmaan oppilaitoskohtaiset painopistealueensa ja kehittämiskohteensa sen jälkeen, kun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tulokset on analysoitu. Tehtyjen kehittämistoimenpiteiden toteuttamista ja tuloksia arvioidaan lukion yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä. Laitilan lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman rakennetta tarkistetaan ja kehitetään tarvittaessa. Kehittämistyöstä vastaa lukion opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Laitilan lukion ajantasainen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on tämän opetussuunnitelman liitteenä (luku 8.3.1).

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhoollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Kodin kanssa tehtävä yhteistyö kuvataan vuosittain opetussuunnitelmaan pohjautuvassa Laitilan lukion lukuvuosisuunnitelmassa. Lukiossa huomioidaan opiskelijan yksilölliset, muuttuvat elämäntilanteet ja tehdään tarvittaessa tiivistäkin yhteistyötä kotiväen kanssa. Opiskelijaa koskevissa asioissa ollaan yhteydessä huoltajiin aina, kun tarvetta ilmenee. Vähintään kerran kolmessa vuodessa järjestetään kodeille kysely lukion toiminnasta (katso myös luku 3.4). Laitilan lukiossa keskeinen kodin ja koulun yhteistyön muoto on tiedottaminen

opintojen rakenteista (opintojaksojen tavoitteet, sisällöt ja arviointi), lukion käytänteistä (mm. järjestyssäännöt, opettajien yhteystiedot) ja opiskelun tukimuodoista lukion tiedotuskanavissa. Opettajat, ryhmänohjaajat eri vuosiluokilla, opinto-ohjaajat ja rehtori ovat yhteydessä koteihin tarvittaessa.

Jokaiselle vuosiluokalle oma vanhempainiltnsa kerran lukuvuodessa. Näissä tilaisuuksissa kannustetaan kotiväkeä seuraamaan opiskelijan opintojen edistymistä ja tukemaan häntä opinnoissa. Vanhempainiltojen lisäksi huoltajille tiedotetaan opiskeluun liittyvistä ajankohtaisista asioista sähköisen viestintäjärjestelmän ja / tai lukion kotisivujen kautta.

Kotiväki kutsutaan osallistumaan tiettyihin lukion tilaisuuksiin (mm. joulukirkko ja / tai -juhla, vanhojen tanssi -esitykset, lakkiaiset).

Opintojen alkuvaiheessa opiskelija saa jaksotodistuksen, jossa on kaikkien suoritettujen opintojaksojen arviointi. Ensimmäiseen jaksotodistukseen pyydetään huoltajan allekirjoitus. Jatkossa huoltaja voi tarkastella opiskelijan suorituksia Wilma-järjestelmän kautta.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja refleктоivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Korkeakouluysteistyö

Turun alueen sekä Satakunnan alueen korkeakoulujen tarjonta toiselle asteelle mahdollistaa yhteistyön ja turvaa opiskelijalle mahdollisuuksia saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopinnoista jo lukioaikana sekä erilaisten vierailujen ja tutustumisten avulla kuin myös erilaisten opintojaksojen kautta. Opiskelijoita ohjataan tutustumaan ennakkoluulottomasti korkeakoulujen tarjontaan. Lukioaikana suoritettuja korkeakouluopintoja (esim. ns. "kurkistusopinnot") voidaan hyväksilukea soveltuvin osin lukion opinnoiksi (katso luku 5.2.5).

Työelämä

Laitilan lukion opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua lukion opintojaksoihin, joissa integroidaan oppiaineita ja tehdään työelämä- ja korkeakouluysteistyötä alueen yritysten sekä korkeakoulujen kanssa. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua opintojensa aikana työelämään, mm. yhteistyössä Laitilan yrittäjien kanssa. Opettajille tarjotaan tarvittaessa mahdollisuuksia päivittää työelämä-osaamistaan. Lukiokoulutuksessa tuetaan aloitteellisuutta, uusia työelämälähtöisiä oppimisympäristöjä ja yrittäjämäistä asennetta. Opettajia ja opiskelijoita kannustetaan luomaan alueen eri toimijoiden kanssa pitkäaikaisia ja kestäviä kumppanuuksia.

Kansainvälisyys ja globaalikasvatus

Kansainvälisyysosaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään lukiokohtaisessa opetussuunnitelmassa. Globaalikasvatus on toimintaa, joka avaa ihmisten silmät ja mielen maailman todellisuudelle ja herättää heidät toimimaan kaikille kuuluvien ihmisoikeuksien sekä oikeudenmukaisemman ja tasa-arvoisemman maailman puolesta (Maastrichtin julistus, 2002). Globaalikasvatuksella lisätään ymmärrystä siitä, miten jokainen meistä on kytköksissä maailmanlaajuisiin kysymyksiin ja miten omalla toiminnalla ja valinnoilla

voi vaikuttaa globaalin oikeudenmukaisuuden ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen. Kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat vahvasti sidoksissa globaalikasvatukseen. Globaalikasvatus sisältyy useimpiin lukion oppiaineisiin, ja kaikkiin oppiaineisiin on mahdollista sisällyttää globaalikasvatuksen teemoja. Opettajille voidaan tarjota ajanmukaista ja laadukasta täydennyskoulutusta globaalikasvatuksen eri osa-alueista.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempina yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Opinto-ohjausta järjestetään opintojaksomuotoisena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa, opiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Opiskelijoiden ohjaukseen osallistuvat kaikki koulun opettaja- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvat. Myös lukion opiskeluhooltohenkilökunnalla (opiskeluterveydenhoitaja, koulukuraattori, opintopsykologi ja psykiatrinen sairaanhoitaja) on ohjaustoiminnassa omien vastualueidensa mukaiset tehtävät (katso luku 4.3). Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan omaa henkilökohtaista opintosuunnitelmansa ja seuraamaan sen toteutumista. Opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu hänen opiskelusuunnitelmastaan (aikataulut, oppiaineet ja opintojaksovalinnat), ylioppilastutkintosuunnitelmastaan sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelmastaan, joita hän päivittää ohjaushenkilöstön tuella.

Lukio-opiskelusta ja lukio-opintoihin hakeutumisesta **tiedotetaan perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille**, heidän huoltajilleen sekä yläkoulun oppilaanohjaajille ja opettajille. Kaikille perusopetuksen päättöluokkalaisille pidetään luokittain lukion esittelytunnit. **Keväällä** järjestetään yhteinen informaatiotilaisuus kaikille lukioon tuleville, ja heitä ohjataan ensimmäisen lukuvuoden opiskelusuunnitelman / opintojaksotarjottimen laatimisessa.

Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään lukuvuoden alussa lukion toimintaan sekä lukio-opiskelun ohjeisiin ja menettelytapoihin. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä kotien kanssa. Opiskelijoiden opinto-ohjelmia tarkistetaan säännöllisesti sekä seurataan heidän opintojensa etenemistä. Lukion opinto-ohjauksen sisältö ja tavoitteet kuvataan oppiaineet -luvussa.

Lukion opiskelijan **opinnoissa etenemistä ja yleistä hyvinvointia** seurataan ja tuetaan yhteistyössä opiskelijan itsensä, hänen huoltajiensa, opettajien ja opiskeluhooltohenkilöstön kanssa.

Lukio-opintojen loppuvaiheessa jatko-opintoihin ja niihin hakeutumiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Opiskelijoiden toiveiden mukaisesti pyritään järjestämään vierailuja ja / tai esitelmiä liittyen eri **jatko-opintomahdollisuuksiin sekä työelämään**. Opiskelijoiden huoltajille tiedotetaan ylioppilastutkinnosta ja jatko-opintoihin hakeutumisesta. Ylioppilaksi valmistuneiden sijoittumista jatko-opintoihin, työelämään jne. lukion jälkeen seurataan aktiivisesti kyselyin vähintään kerran vuodessa.

Laitilan lukiossa jokaisen opiskelijan henkilökohtaisessa, joustavasti muutettavissa olevassa opintosuunnitelmassa huomioidaan opintojaksovalinnat ja niiden sujuminen suunnitellun aikataulun mukaisesti, ylioppilastutkintosuunnitelma (mm. ylioppilaskirjoitusten hajauttaminen järkevällä tavalla) ja jatko-opintojen ohjaus. Opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet ja tavoitteet huomioidaan mm. seuraavista näkökulmista:

- Opiskelijan aikaisempi koulutus ja osaaminen, oppimisvalmiudet ja mahdolliset tuen tarpeet. Soveltuvien erityisjärjestelyin tuetaan opiskelijan opinnoissa etenemistä ja arvioidaan opiskeluaikaa (yleisimmin 3-4 vuotta).
- Suomen ja ruotsin kielen taito, muu kielitaito ja kieltenopiskelun valmiudet.
- Opintoja muista oppilaitoksista ja muu osaaminen voidaan soveltuvin osin lukea osaksi lukio-opintoja. Tällöin opiskelija tekee asiasta anomuksen tarvittavine todistuksineen rehtorille, joka yhdessä opinto-ohjaajan ja / tai aineenopettajan kanssa arvioi osaamisen vastaavuuden lukion opintojaksoihin.
- Opintojaksovalintoja ohjataan henkilökohtaisissa keskusteluissa erityisesti lukioon tulevien uusien opiskelijoiden kanssa. Rehtori, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja ja aineenopettajat antavat tarvittavaa tukea opiskelijoille opintojaksovalintoja ja oppimisvalmiuksia koskien.
- Korkeakouluihin ja muihin oppilaitoksiin tehdään vierailuja ja mahdollisuuksien mukaan opiskelu- ja / tai tutustumisjaksoja.
- Lyhyitä työelämään tutustumisjaksoja voidaan toteuttaa esim. osana jonkin oppiaineen opintojaksoa tai temaattisina opintoina.

4.1.1. Ohjaukseen osallistuvien tehtävät, oikeudet ja velvollisuudet

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Ohjaukseen osallistuvien työnjako ja tehtävät:

Lukion opiskelija - oman oppimisprosessinsa ohjaaja

- on vastuussa omasta opiskelustaan
- saa opiskella turvallisessa ja esteettömässä oppimisympäristössä (oikeus oppimiseen)
- on oikeutettu pedagogiseen tukeen (esim. tukiopetus; erityisjärjestelyt: kokeen suorittamisen lisäaika, kirjoittamisen tai hahmottamisen vaikeuksissa tuntimuistiinpanojen saaminen etukäteen sähköisenä tai paperisena; äänikirjojen käyttö; psyykinen tuki tarvittaessa, esim. koejännityksen lieventämisenä)
- saa tukea kodin ja kouluyhteisön toimivasta yhteistyöstä
- voi käyttää opiskeluhuollon palveluita (oikeus opiskeluhuollon palveluihin)
- on velvollinen säännölliseen opiskeluun ja työrauhan ylläpitämiseen muille opiskelijoille ja opettajille

Tutorit - lukiokynnyksen madaltajat

- tarjoavat vertaistukea erityisesti ensimmäisen vuoden opiskelijoille (perehdytys lukiokulttuuriin, oppimaan oppimiseen, opinnoissa etenemiseen)
- ohjaavat yhteisöllisyystapahtumissa (mm. ensimmäisen vuoden opiskelijoiden tukeminen) ja auttavat joulujuhlan valmisteluissa
- ovat luomassa yhteishenkeä eri vuosiluokkien välille ja myönteistä ilmapiiriä lukiossa
- osallistuvat lukion esittelytilaisuuksiin

Aineenopettaja - oman oppiaineen asiantuntija ja opiskelutekniikassa ohjaaja

- opettaa LOPS:n tavoitteiden mukaan, ohjaa sisältöjen omaksumista ja arvioi opiskelijoiden oppimisprosessia
- seuraa opiskelijoiden opinnoissa etenemistä periodeittain ja vuosittain
- esittelee opintojakson alussa tavoitteet, sisällöt, arviointimenetelmät ja -perusteet
- ohjaa oman oppiaineensa hyödyllisten opiskelutekniikoiden käyttöä
- tekee lähtötason kartoituksen tarpeen mukaan (erityisesti ensimmäisen lukiovuoden opiskelijoille; ei opiskelijoille uusissa oppiaineissa, kuten psykologiassa tai filosofiassa)
- seuraa opiskelijoiden läsnäoloa / poissaoloa opintojaksoon kuuluvilla oppitunneilla
- muistuttaa opiskelijaa edellisen periodin puuttuvista suorituksista uuden periodin alkaessa
- antaa oppiaineensa tukiopetusta tarvittaessa

- seuraa opiskelijoiden oppimisprosessin etenemistä yhdessä opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa (tämä korostuu erityisesti abiturienttien ohjaamisessa, mm. ylioppilaskokeisiin osallistumisen oikeus)

Ryhmänohjaaja - opiskelijan arjen tukija ja seuraaja

- tiedottaa opiskelijoita ajantasaisesti lukion asioista, esim. ryhmänohjaustuokioissa, wilmaviesteinä jne.
- järjestää yhdessä opinto-ohjaajan kanssa henkilökohtaisten keskustelujen mahdollisuuden ja ajankohdan (erityisesti ensimmäisen lukuvuoden opiskelijoille)
- seuraa poissaoloja ja puuttuu varhaisessa vaiheessa selvittämättömiin poissaoloihin (kodin ja lukion yhteistyö)
- seuraa ohjausryhmänsä opiskelijoiden opinnoissa etenemistä periodeittain sekä vuosittain (erityisesti K-, H- ja 4-merkinnät) yhdessä opinto-ohjaajan ja aineenopettajien kanssa
- havaitessaan opiskelijan tuen tarpeen (mm. opiskeluongelmat, hyvinvointiriskit) ohjaa tukitoimien pariin
- tukee ja motivoi ensimmäisen vuoden opiskelijoita (yhdessä tutoropiskelijoiden kanssa) lukion perinteisen joulujuhlan valmisteluissa
- tukee ja motivoi toisen lukuvuoden opiskelijoita ja antaa tarvittaessa käytännön apua vanhojen tanssien -tilaisuuksissa (sovitaan liikunnanopettajien kanssa)
- ohjaa kolmannen vuoden opiskelijoita penkkaritapahtuman järjestämisessä

Opinto-ohjaaja - kokonaisvaltainen ohjaaja ja opintovalinnoissa tukija

- ohjaa opiskelijoiden oppimaan oppimista yhdessä aineenopettajien kanssa
- ohjaa oppiaine- ja opintojaksovalintojen tekemisessä ja niiden mahdollisissa muutoksissa
- järjestää yhdessä ryhmänohjaajan kanssa henkilökohtaisia keskustelumahdollisuuksia (erityisesti ensimmäisen lukuvuoden opiskelijoille)
- kertoo jatkokoulutusmahdollisuuksista (ammatinvalinnan ohjaus)
- auttaa opiskeluongelmien ratkaisemisessa
- neuvoo keskeyttämisaikeissa olevaa opiskelijaa
- selvittää ylioppilaiden jatko-opintoihin, työelämään tms. sijoittumista lukiovuosien jälkeen yhteistyössä rehtorin kanssa

Rehtori - kokonaisvastuu, erityisesti työnjako

- ylläpitää ja kehittää lukion toimintakulttuuria yhdessä opiskelijoiden ja koko muun henkilökunnan kanssa
- on työyhteisönsä kollegiaalinen johtaja
- huolehtii yhteistyöstä YTL:ään (ylioppilaskirjoitusten järjestäminen ja sujuminen)
- tekee päätökset opintojen erikoisjärjestelyistä
- tiedottaa lukiota koskevista asioista ajantasaisesti (sisäisen tiedottamisen päävastuu)
- tiedottaa myös kriisi- tai poikkeustilanteissa ja -tilanteista
- huolehtii kurinpidollisista toimista

Koulusihteeri - moniosaaja

- laatii ja ylläpitää opiskelijarekisteriä ja huolehtii opintososiaalisista asioista
- huolehtii todistuksista (ja niiden jäljennöksistä) yhdessä rehtorin kanssa
- vastaanottaa ylioppilastutkintoon ilmoittautumiset ja tarkistaa ne yhdessä opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa
- osallistuu henkilökuntakokouksiin

Erityisopetuksen ja opiskeluhoillon ohjaustoiminta (katso kappaleet 4.2 ja 4.3 alaotsikoinen)

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

4.2.1. Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikataulutukseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja.

Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämiseksi. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeä opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämäntilanteeseen tai eri oppiaineiden opiskeluun.

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista häiritsevistä vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvítettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltiin erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden

mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille*
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi*
- tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan*
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen*
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi*
- erityisopetuksen päätös*
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä*
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.*

4.2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Laitilan lukiossa noudatetaan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämisessä lukiolakia ja lukion opetussuunnitelman perusteita. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- oppimisen tuesta ja erityisopetuksesta tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- oppimisen tuen tarpeen arviointi
- tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen seuranta ja arviointi
- erityisopetuksen päätös
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
- yhteistyö, vastuut ja työnjako

Oppimisen tuesta ja erityisopetuksesta tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Laitilan lukion opiskelijalla on oikeus saada oppimisen tukea ja tarvittaessa erityisopetusta yksilöllisten tarpeidensa mukaan. Tiedotamme opiskelijoille oppimisen tuen ja erityisopetuksen mahdollisuuksista ryhmänohjaajan tapaamisissa sekä opinto-ohjauksen yhteydessä. Alaikäisten opiskelijoiden huoltajia tiedotetaan ensisijaisesti käytössä olevassa opiskelijahallinto-ohjelmassa (Wilma) ja lisäksi vanhempainilloissa.

Oppimisen tuen tarpeen arviointi

Arvioimme opiskelijoiden tuen tarvetta monipuolisesti ja pitkäjänteisesti osana lukio-opiskelua. Pienessä lukiossa jokainen opiskelija tunnetaan henkilökohtaisesti, mikä helpottaa tuen tarpeen havaitsemista ja arviointia. Kannustamme opiskelijoita ja huoltajia olemaan matalalla kynnyksellä yhteydessä mahdollisesta tuen tarpeesta erityisopettajaan, ryhmänohjaajaan tai opiskeluhuollon henkilöstöön.

Tuen tarpeen arviointiin voivat osallistua erityisopettaja, aineenopettajat, opinto-ohjaaja sekä tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstö. Opiskelijan tuen tarvetta arvioidaan opintojen alussa sekä tarpeen mukaan opintojen edetessä. Lukuvuosittain toukokuussa pidetään palaveri Varpeen

yläkoulun opinto-ohjaajan ja erityisopettajan sekä Laitilan lukion opinto-ohjaajan, erityisopettajan ja rehtorin kesken, jotta tieto yläkoulusta lukioon siirtyvien opiskelijoiden tunnistetuista opiskelun haasteista ja tarvittavasta tuesta on tiedossa heti lukio-opintojen alkaessa.

Aineenopettajat arvioivat opiskelijoiden tuen tarvetta säännöllisesti osana omaa opetustaan. Opiskelija voi tarvita tukea esimerkiksi tuntityöskentelyssä, kotitehtävissä tai kokeen suorittamisessa. Tarvittava tuki voi liittyä esimerkiksi työskentelyyn ryhtymiseen tai tehtävien valmiiksi saamiseen, työskentely-ympäristön järjestämiseen sopivaksi tai lisääjän mahdollistamiseen. Aineenopettaja ilmoittaa mahdollisista havainnoistaan opiskelijalle sekä tämän ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle.

Kaikille lukiossa aloittaville opiskelijoille tarjotaan mahdollisuutta osallistua ryhmämuotoiseen lukiseulontaan (NMI:n digilukiseula), joka tehdään ensimmäisen opiskeluvuoden syksyllä. Jos tuloksessa ilmenee viitteitä lukemisen ja/tai kirjoittamisen vaikeudesta, voidaan opiskelija ohjata yksilöttestaukseen. Opiskelija tai hänen huoltajansa voivat myös erikseen toivoa yksilöttestausta, jonka jälkeen erityisopettaja arvioi testaamisen tarpeen.

Muiden oppimisvaikeuksien testaamisessa opintopsykologi on asiantuntija, ja erityisopettaja voi ohjata opiskelijan hänen luokseen esimerkiksi työmuistia tai keskittymistä koskevaan testaukseen. Testauksen tarve voi tulla esiin opintojen alussa tai myöhemminkin opintojen aikana.

Tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Jokainen opiskelija tekee lukio-opintojensa aluksi oman henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa (HOPS; katso myös oppiaineet: opinto-ohjaus ja OP1: Minä oppijana), jossa on kuvattuna opiskelu-, ylioppilastutkinto-, jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Tässä vaiheessa opiskelija kirjaa tiedossa olevat haasteet ja tuen tarpeen itseään varten. Lisäksi opiskelijalla on oikeus saada tuki kirjattua opiskelijahallinto-ohjelmaan (Henkilökohtainen opintosuunnitelma - osio D. Oppimisen tuki). Tämä voi tapahtua opiskelijan omasta aloitteesta tai alaikäisen opiskelijan kohdalla myös huoltajan pyynnöstä. Kirjaaminen voi tapahtua myös opettajan aloitteesta, mutta silloinkin opiskelijan suostumuksella.

Edellä mainittuun sähköiseen lomakkeeseen (Henkilökohtainen opintosuunnitelma - osio D. Oppimisen tuki) kirjataan tarvittaessa suunnitelma oppimisen tuesta ja tuen seuranta. Lomake on opiskelijan ja alaikäisen opiskelijan huoltajan nähtävillä. Opettajat näkevät lomakkeen, jos tuen tarve koskee oman oppiaineen opetuksen järjestämistä. Kukin opettaja kirjaa järjestelmään toteuttamansa tukitoimenpiteet (tukiopeutus, kokeen poikkeava järjestäminen, lisäaika, mukautetut opetusmateriaalit tai opetus jne.), jotta toteutuneesta tuesta on mahdollista muodostaa kokonaiskuva.

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan myös alaikäisen opiskelijan huoltajan, opiskeluhuollon ja esimerkiksi etsivän nuorisotyön kanssa.

Oppimisen tuen tarkoituksena on auttaa niitä opiskelijoita, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Kunkin oppiaineen opetuksessa tuodaan esiin keskeisiä opiskelutaitoja ja -tekniikoita; tämä korostuu erityisesti lukio-opintojen alussa. Opetusta voidaan eriyttää opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet huomioiden. Eriyttäminen mahdollistaa opintojen suorittamisen toisin kuin opetussuunnitelmassa ensisijaisesti esitetään (erikseen sovittavat opintojakson työtavat ja osaamisen osoittaminen). Koska haasteet ovat yksilöllisiä, myös tuki suunnitellaan opiskelijan lähtökohdista.

Aineenopettaja määrittelee opiskelijaa kuunnellen ja tarvittaessa erityisopettajan ja opiskeluhuollon kanssa yhteistyössä oman aineensa yksilölliset erityisjärjestelyt. Aineenopettaja voi huomioida opiskelijoiden oppimisen haasteita esimerkiksi käyttämällä tukea antavia, oppimistilanteisiin soveltuvia materiaaleja sekä opetus- ja arviointimenetelmiä. Tuki voi olla tukiopeutusta tai kieli- ja matematiikkavalmiuksien vahvistamista. Opiskelijasta riippuen voi olla mahdollista opiskella välillä pienemmässä ryhmässä tai rauhallisemmassa tilassa esimerkiksi

paremman keskittymisen mahdollistamiseksi tai ahdistuksen lievittämiseksi. Suullisten tehtävien suorittaminen voidaan tehdä pienemmissä ryhmissä tai vain opettajalle (erityisesti jos puhuminen ja esiintyminen opintoryhmän edessä tuottavat kohtuutonta psyykkistä kuormitusta). Aineenopettajat, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja voivat toteuttaa yhteistyönä yksilö- tai pienryhmäopetusta.

Osana oppimisen tukea on erityisopettajan antama ohjaus, jossa selvitetään opiskelijan tuen tarpeita ja etsitään kullekin opiskelijalle sopivia tukikeinoja. Erityisopettaja voi auttaa esimerkiksi kehittämään opiskelutaitoja, aikatauluttamaan tehtäviä ja etsimään sopivia opiskelustrategioita, josta voi olla apua toiminnanohjauksen haasteisiin. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita.

Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus (lukivaikeus) voi tehdä oppimisesta työlästä ja vaikeuttaa oppiaineiden keskeisten sisältöjen omaksumista. Lukivaikeus voi ilmetä esimerkiksi lukemisen tai kirjoittamisen hitautena, luku- ja kirjoitusvirheinä, vaikeuksina hahmottaa sanan kirjoitusasua tai luetun ymmärtämisen haasteina. Erityisopettaja auttaa löytämään keinoja, jolla lukivaikeuden vaikutusta oppimiseen voidaan vähentää (esimerkiksi äänikirjat, selkokieliset aineistot, lisäaika ja muut kokeeseen liittyvät erityisjärjestelyt).

Jos opiskelijalla on jokin koesuoritusta heikentävä syy, ylioppilaskokeisiin voidaan hakea erityisjärjestelyitä tai asian huomioimista arvioinnissa. Jos opiskelijan koesuoritusta heikentävä syy on lukivaikeus, tulee hänellä olla lukivaikeutta ja sen vaikeusastetta koskeva, asiaan perehtyneen asiantuntijan lausunto. Lausunnon antaa yleensä erityisopettaja tai joissakin tapauksissa psykologi tai puheterapeutti. Ylioppilaskirjoituksiin voidaan hakea erityisjärjestelyjä myös esimerkiksi keskittymisen vaikeuksien, kuormittumisen, terveyteen liittyvien syiden, opetuskielen puutteellisen hallinnan ja erityisen vaikean elämäntilanteen vuoksi.

Erityisopetusta annetaan opiskelijalle, jonka tuen tarve on todettu merkittäväksi ja hallintopäätöksellä vahvistettu. Erityisopetuksen edellytyksenä on, että opiskelija on ottanut vastaan aiemmin tarjottuja tukitoimia, eikä edellä kuvattu oppimisen tuki ole ollut riittävää tuen tarpeeseen nähden. Erityisopetusta antaa erityisopettaja.

Oppimisvaikeuksilla voi olla iso merkitys lukiolaisten opiskeluun, oppimistuloksiin ja minäkäsitykseen. Opiskelijalle annetun tuen tavoitteena on, että hän saa tehtyä annetut tehtävät kohtuullisessa ajassa ja toisaalta osoittamaan osaamistaan ilman turhaa hätäisyyttä. Jotta oppimisen motivaatio säilyy, opiskelijan ei tulisi kokea saamiaan tehtäviä kohtuuttoman hankalina. Tukea antamalla vähennetään syrjäytymisen mahdollisuutta, alisuoriutumista, kohtuutonta kuormittumista, sekä tuetaan opiskelijan realistisia koulutus- ja ammatinvalintasuunnitelmia.

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen seuranta ja arviointi

Seuraamme tukitoimien vaikuttavuutta säännöllisesti aineenopettajien, erityisopettajan ja opiskelijan toimesta. Kutsumme tapaamisiin mukaan tarvittaessa alaikäisen opiskelijan huoltajan ja opiskeluhuollon asiantuntijoita. Annettavaa tukea voidaan tarvittaessa vahvistaa ja tukitoimia muuttaa tai lopettaa. Seuranta kirjataan käytössä olevaan opiskelijahallinto-ohjelmaan.

Erityisopetuksen päätös

Erityisopetuksen antamisesta tulee tehdä hallintopäätös lukiolain 28 b §:n mukaisesti, kun opiskelijalla on todennettuja ja pitkäkestoisia oppimisvaikeuksia tai niihin rinnastettavia syitä. Laitilan lukiossa päätöksen tekee lukion rehtori. Pyyntö päätöksen tekemisestä voi tulla opiskelijalta, alaikäisen opiskelijan huoltajalta tai opettajalta.

Opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä

Ennen erityisopetuspäätöksen tekemistä rehtori kuulee opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Kuulemisessa käydään läpi opiskelijan haasteet, tuen tarve, aiemmat tukitoimet ja suunnitelma erityisopetuksen toteuttamisesta. Kuuleminen dokumentoidaan hallintopäätöksen yhteydessä.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako

Kaikki tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijan näkökulmaa ja osallisuutta kunnioittaen. Laitilan lukion henkilökunta toteuttaa oppimisen tukea ja erityisopetusta monialaisena yhteistyönä. Tehtävät jakautuvat seuraavasti:

- Erityisopettaja arvioi opiskelijan tuen tarvetta ja suunnittelee tuen kokonaisuuden. Hän huolehtii lukiseulonnan tekemisestä, testaa lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeutta ja ohjaa opiskelijaa lukivaikeuden perusteella haettavissa ylioppilaskokeiden erityisjärjestelyissä. Ylioppilaskirjoituksiin voidaan hakea erityisjärjestelyjä myös muiden kuin lukivaikeuksien perusteella (esimerkiksi keskittymisen vaikeudet, kuormittuminen, terveyteen liittyvät syyt, opetuskielen puutteellinen hallinta, erityisen vaikea elämäntilanne), jolloin opiskelijan apuna voi olla rehtori tai koulupsykologi, mutta usein tässäkin tapauksessa erityisopettaja huolehtii asiasta. Erityisopettaja antaa oppimisen tukea, vastaa tuen vaikuttavuuden seuraamisesta ja tuesta tiedottamisesta omalta osaltaan. Erityisopettaja vastaa tuen (mm. sovitut tukimuodot ja mahdollisesti poikkeavat arviointikäytännöt) kirjaamisesta opiskelijahallintojärjestelmään tarpeen mukaan yhteistyössä opinto-ohjaajan ja tukea antavien opettajien kanssa. Mikäli oppimisen tuki ei riitä, erityisopettaja antaa erityisopetusta. Erityisopettaja on usein se henkilö, joka ohjaa opiskelijan opiskeluhuollon pariin saamaan tukea tai opintopsykologin suorittamiin testeihin. Erityisopettaja toimii työyhteisössä asiantuntijana oppimisvaikeuksia koskevissa kysymyksissä.
- Aineenopettajat arvioivat tuen tarvetta, antavat tukea ja seuraavat tuen vaikuttavuutta opettamisissa aineissa. He antavat tukiovetusta, eriyttävät opetusmenetelmät yksilölliset lähtökohdat huomioiden ja toteuttavat poikkeavat koejärjestelyt. Aineenopettajat kirjaavat antamansa tuen opiskelijahallintojärjestelmään ja kertoo tarvittaessa tuen tarpeisiin liittyvistä havainnoista erityisopettajalle.
- Opinto-ohjaaja tukee tukea opiskelijaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) laatimisessa ja ohjaa opiskelijaa hänen opinnoissaan. Opinto-ohjaaja kirjaa antamansa tuen opiskelijahallintojärjestelmään ja kertoo tarvittaessa tuen tarpeisiin liittyvistä havainnoista erityisopettajalle.
- Ryhmänohjaaja vastaa tuen kirjauksista omalta osaltaan yhteistyössä muiden aineenopettajien sekä erityisopettajan kanssa.
- Rehtori tekee hallintopäätökset erityisopetuksesta, niiden purkamiset ja vastaa hallinnollisista linjauksista, pitää yhteyttä ylioppilastutkintolautakuntaan ja lähettää erityisjärjestelyhakemukset YTL:an. Rehtori huolehtii tarvittaessa ääniaineistoltaan rajatun kokeen ja näkövammaisen erityisjärjestelykokeen tilaamisesta.
- Opiskeluhoito (mm. opintopsykologi ja koulukuraattori) osallistuu moniammatillisesti silloin, kun tarvitaan kokonaisvaltaista tukea. Muissa oppimisvaikeuksissa kuin lukivaikeudessa opintopsykologi on asiantuntija, ja tekee esimerkiksi työmuistin ja keskittymisen testit.

4.3. Opiskeluhoito

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoito. Oppilaitoksesta käytetään soveltuvissa kohdissa myös ilmaisua lukio. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 1 §, muutettu lailla 377/2022).

Tässä luvussa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §).

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022).

Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhoitopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveys- ja huoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Opiskeluhoito kokonaisuutena pyrkii edistämään Laitilan lukion opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtimaan lukiossa toimivien hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Toteutus tapahtuu yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoitona.

Lukion opiskeluhoillon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymä opiskeluhoito sekä opiskeluhoillon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoillon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varha.

Opiskelijat ja heidän huoltajansa saavat tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoitosta, ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoillon palveluja. Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opiskeluhoitossa huolehditaan opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoillon kokonaisuuden kehittämiseen. Opiskeluhoito on kaikkien lukiossa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on lukion henkilökunnalla.

4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoillon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoillon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoillon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §). Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa (terveys- ja huoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoillon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoitotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoillon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista

1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

1) Arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitokselta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjassa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 §).

Arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta

Arvioon opiskeluhoillon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoillon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoillon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016)
- koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen

- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 § ja valtioneuvoston asetus yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 § ja valtioneuvoston asetus neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta 93/2026 5 §).

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §). Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuojaa-asetus (679 /2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 19 §)
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitokisterille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)
- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen

opiskeluhuollon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)

- lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 11 §)

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuotolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuotolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Yhteisöllinen opiskeluhoito toteutuu ensisijaisesti ennalta ehkäisevänä opiskeluhoitona monimuotoisine toimenpiteineen. Opiskelijoiden osallisuus, keskinäinen myönteinen vuorovaikutus ja jokaisen opiskelijan persoonallisen kasvun tukeminen on keskeinen toiminta-ajatus. Huoltajien osallistumista yhteistyöhön suositellaan.

Yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa opiskelija voi käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluita, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluita ja tarvittaessa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa. Viimeksi mainittu toteutuu monialaisena ja -ammattillisena asiantuntijatyönä.

Ongelmien ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen mallilla vahvistetaan Laitilan lukion toimintakulttuuria, jossa korostetaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden kokemusta ja yleisen hyvinvoinnin edistämistä.

(katso tarkemmin luku 4.3.3)

4.3.2. Laitilan lukion opiskeluhoolto

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Opiskeluhoollon toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat

Laitilan lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, ja huolehtia lukioyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhooltoja toteutetaan yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena. Opiskeluhoollolla pyritään tukemaan opiskelijoiden opiskelukykyä. Opiskelukyky on opiskelijan työkykyä. Se on yhteydessä oppimistuloksiin, opiskelijan hyvinvointiin ja opintojen sujuvuuteen. Opiskelukykyä edistämällä parannetaan opintojen etenemistä, osaamista, työllistymistä ja työelämää, mutta myös lukioyhteisön toimintaa ja ilmapiiriä. Opiskelukykyä huolehtiva opiskeluyhteisö luo positiivisen kehän, jossa opettajien ja henkilökunnan hyvinvointi ja innostus tarttuvat opiskelijoihin ja toisinpäin. Opiskelukyky koostuu monista tekijöistä, joihin vaikuttavat niin yhteiskunnalliset rakenteet ja päätökset, johdon ja henkilökunnan toimet, opiskelijajärjestöt kuin jokainen opiskeluyhteisön jäsenkin.

Laitilan kaupungin esi-, perus- ja lukio-opetusta antaviin yksiköihin on laadittu yksikkökohtaiset opiskeluhooltosuunnitelmat. Suunnitelmat tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Edellisen kerran kaupungin laaja hyvinvointikertomus on hyväksytty 23.9.2024 kaupunginvaltuuston kokouksessa. Lukion opiskeluhooltosuunnitelmasta kirjataan osa asioista vuosittaiseen lukuvuosisuunnitelmaan.

Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Laitilan lukiossa olevalla opiskelijalla on oikeus saada opiskeluhooltoja. Opiskeluhoitotyö kuuluu kaikille koulu-yhteisössä toimiville aikuisille, ja sitä tehdään yhdessä oppilaiden ja opiskelijoiden sekä heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhoolto koostuu Laitilan lukiossa palveluista, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Laitilan lukion opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa **yhteisöllinen hyvinvointiryhmä**. Sitä johtaa lukion rehtori. Lukion yhteisölliseen hyvinvointiryhmään kuuluvat rehtorin lisäksi vararehtori, erityisopettaja, oppilaanohjaaja, aineenopettaja, kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja sekä opiskelijoiden edustaja. Ryhmän kokoonpano tarkistetaan lukuvuosittain, ja ryhmään voi kuulua myös muita asiantuntijoita tapauskohtaisesti.

Henkilöstö perehdytetään opiskeluhooltosuunnitelmaan koulutustilaisuuksissa sekä henkilökuntakokouksissa. Perehdytyksestä vastaa lukion rehtori. Opiskelijat ja huoltajat sekä yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan oppitunneilla, vanhempainilloissa ja erilaisissa lukuvuosiotiedotteissa. Muutoksista tiedotetaan tarvittaessa myös muissa kanavissa, kuten Wilmassa ja lukion nettisivuilla.

Opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta perustellusta syystä. Laitilan lukiossa noudatetaan poissaoloihin varhaisen puuttumisen mallia. Luvattomia poissaoloja ei sallita. Ennalta tiedossa oleviin poissaoloihin tulee hakea lupa hyvissä ajoin lukion ohjeiden mukaisesti. Laitilan lukiossa poissaololuvan voi myöntää ryhmänohjaaja, jos poissaolo on korkeintaan kolme päivää ja rehtori tätä pitempiin lomiin (tai muihin etukäteen tiedossa oleviin poissaoloihin). Opintojaksolla on oltava riittävästi läsnä, ja lukuisat (ylimääräiset) poissaolot on korvattava, tai joissain tapauksissa opintojakso on suoritettava kokonaan uudelleen. Opiskelijan (tai hänen huoltajansa) on ilmoitettava poissaolon syy mahdollisimman pian esim. Wilman kautta. Poissaoloja ennaltaehkäistään luomalla opiskelijoille turvallinen ja viihtyisä oppimisympäristö. Opettajat merkitsevät poissaolot Wilmaan ajantasaisesti. Aineenopettajat ja

ryhmänohjaaja seuraavat säännöllisesti opiskelijoiden läsnäoloa / poissaoloja. Luvattomiin ja huolta herättäviin poissaoloihin puututaan heti ryhmänohjaajan toimesta, joka ottaa yhteyttä huoltajiin ja selvittää poissaolojen taustalla olevia syitä. Tarvittaessa ryhmänohjaaja, opiskelija itse tai hänen huoltajansa voivat ottaa yhteyttä opiskeluhuoltoon hyvin matalalla kynnyksellä.

Poissaolot

A: Etukäteen pyydetty lomat. Hyväksyttävästä syystä opiskelija saa olla poissa koulusta:

- Yksittäisen oppitunnin ko. tunnin opettajan luvalla
- Enintään kolme päivää ryhmänohjaajan luvalla
- Enintään kuukauden rehtorin luvalla
- Yli kuukauden sivistysvaliokunnan luvalla

Oppitunnilta poissaoloon hyväksyty syy voi olla esim. autokoulun insinööriajo tai autokoulun kirjallinen koe, mutta **eivät** autokoulun ajo- tai oppitunnit. Loman myöntämisen koeviikoksi katsotaan tuottavan opiskelijalle itselleen ja lukion koejärjestelyille liikaa hankaluuksia. Perheen matkoihin myönnetty lomat eivät saa aiheuttaa lukiolle tukiovetusvelvoitetta.

B: Poissaolot, joihin ei ole voinut pyytää lupaa etukäteen

1. Kunkin opintojakson ensimmäisen tai toisen tunnin poissaolosta riittää suullinen tai Wilmassa tehty ilmoitus ryhmänohjaajalle tai asianomaisen aineen opettajalle. Tällöinkin syyn pitää olla hyväksyttävä, mutta kirjallista selvitystä ei tehdä.
2. Jos samalta oppiaineen opintojaksolta on poissa enemmän kuin kaksi kertaa, opiskelijan pitää pyytää sairastapauksissa koulun terveydenhoitajalta todistus tai huoltajan pitää ottaa yhteys ryhmänohjaajaan (esim. huoltajan allekirjoittama tai ilmoittama selvitys Wilmassa opiskelijan poissaoloista).
3. Opiskelija voi saada itsenäisesti suoritettavia lisätehtäviä oppimisensa tueksi ja osaamisensa varmistamiseksi, jos poissaoloja on enemmän kuin kolme oppituntia (á 75 min). Jos poissaoloja on vähintään yhdeksän kertaa, opintojakso on suoritettava uudestaan. Korvaavat tehtävät eivät ole rangaistus, vaan oppimisprosessin puutteita paikkaava toimenpide, josta sovitaan kyseisen aineenopettajan kanssa erikseen.

A ja B -kohtien poissaolot ovat ns. luvallisia poissaoloja. Luvattomat poissaolot voivat alentaa opintojakson arvosanaa tai aiheuttaa opintojakson arviointimerkinnäksi K- tai H- merkinnän, sillä arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön, kokeisiin ja muihin opintojakson aikana tuotettuihin suorituksiin.

Lukiosta katsotaan eronneeksi opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa lukiosta, ja on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintojaan lukiossa. Samoin katsotaan eronneeksi opiskelija, joka ei ole suorittanut lukiota enintään neljässä vuodessa, jollei lukion rehtori perustellusta syystä myönnä opiskelijalle suoritusajan pidennystä.

Pääsääntö on, että jokaisessa periodissa pitää osallistua aktiivisesti vähintään kolmeen opintojaksoon, koko lukuvuodessa kuitenkin vähintään 20 opintojaksoon.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja opiskeluympäristö

Opiskelijan terveyden edistämiseksi on koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava joka kolmas vuosi. Tarkastus tehdään yhteistyössä lukion ja sen opiskelijoiden, opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Opiskeluterveydenhoitaja ja työterveyshoitaja suunnittelevat tarkastusajankohdan yhdessä ja kutsuvat työryhmän koolle. Tarkastuksessa havainnoidaan yhdessä mahdolliset terveydelle haitalliset ja tapaturmariskin muodostavat opiskelu ympäristöt. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Työsuojelutarkastukset on yhdistetty em. tarkastuksiin, mutta tarpeen ilmetessä työsuojelutarkastus tehdään lisäksi erikseen.

Opiskelijoiden turvallisuus varmistetaan jokaisessa oppimistilanteessa. Lukioon on laadittu oma turvallisuussuunnitelma, joka päivitetään vuosittain ja lisäksi toimintojen ja / tai henkilöstön muuttuessa. Suunnitelman tiedottamisesta ja henkilöstön siihen perehdyttämisestä vastaa rehtori.

Pelastussuunnitelman mukainen poistumisharjoitus järjestetään vuosittain. Suunnitelmaan opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa on perehdytty henkilökuntakokouksissa, ja suunnitelma on luettavissa mm. lukion kansliassa ja lukion internet-sivuilla.

Terveysneuvonnan, psykologian ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö: terveystiedon ja psykologian opettajat ja terveydenhoitaja välittävät toisilleen tietoa siitä, mitä asioita kyseisissä oppiaineissa ja niiden opintojaksoissa opiskellaan eri vuosiluokilla, ja mitä asioita terveydenhoitaja ottaa esiin terveystarkastusten yhteydessä.

Esteetön opiskeluympäristö, tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa

Koulutapaturma on lukiolaisille koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, ulkoisen ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretellä, leireillä tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät lukion vuosittaiseen työsuunnitelmaan. Vakuutukset ovat voimassa työsuunnitelman mukaisessa toiminnassa. Ulkomaille suuntautuvilla opintoretkillä opiskelijalla tulee olla oma, voimassa oleva matkavakuutus, joka korvaa sairastumisesta aiheutuvat kulut ja matkatavaravahingot. Tarkat toimintaohjeet tapaturman sattua löytyvät lukion turvallisuuskansiosta ja Laitilan kaupungin www-sivuilta: Koulutapaturmat ja niiden korvaaminen. Tapaturmasta ilmoitetaan viipymättä opiskelijan huoltajalle.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden pähteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Lukio on päihteetön opiskelu- ja työympäristö. Tupakointi on kielletty lukion sisätiloissa sekä lukion käytössä olevilla ulkoalueilla. Lukiossa ehkäisevää päihdetyötä tehdään opiskeluterveydenhuollon tarkastuksissa ja eri oppiaineiden opintojaksoilla, etenkin terveystiedossa ja psykologiassa. Viimeisimmän toteutetun kouluterveyskyselyn (kevät 2023) mukaan päihteet, etenkin huumausaineet, eivät ole valtakunnallisesti verrattuna erityinen ongelma Laitilan lukion opiskelijoilla. Viimeisimmässä kouluterveyskyselyssä kukaan ei ilmoittanut tupakoivansa päivittäin. Laittomia huumeita oli ilmoittanut ainakin kerran kokeilleensa 1 % vastaajista. Kannabismyönteisyys on huomattavasti matalampi kuin valtakunnassa keskimäärin. Alkoholin käyttö on samoissa lukemissa tai vähäisempää kuin Lounais-Suomen AVI:n alueella keskimäärin (viikoittain alkoholia käyttää vain 1 % vastaajista).

Turvallinen opiskeluympäristö

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukioon ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. Rehtorilla ja opettajalla on työpäivän aikana oikeus syystä tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat lukiossa olevat säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy. Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen lukion henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa lukion henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Laitilan lukiossa on laadittu kriisisuunnitelma eli toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelmaa laadittaessa on tehty yhteistyötä tarvittavien viranomaisten kanssa ja otettu huomioon muut uhka- ja vaaratilanteita sekä kriisitilanteita koskevat suunnitelmat ja ohjeistukset (katso liite 8.3.5).

Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatavat ja käytännöt

Laitilan lukion yhteisöllinen hyvinvointiryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa, syyslukukauden alkupuolella sekä toisen kerran keväällä suunnittelemaan ja koordinoimaan seuraavan lukuvuoden opiskeluhuoltoa. Seuraavalle lukuvuodelle asetetaan kehitettävä painopistealue tai teema. Näin kunakin lukuvuonna kehitetään ainakin yhtä opiskeluhuollon aluetta järjestelmällisemmin. Lukuvuosittain opiskelijoille järjestettävästä lukion omasta palautekyselystä ja opiskelijoilta ryhmänohjaustuokioissa kyselemällä saadaan selville kehittämistä vaativia kohteita. Myös valtakunnallisten kouluterveyskyselyjen tulokset ohjaavat opiskeluhuoltoryhmän toimintaa ja tavoitteita.

Opiskeluhuoltoryhmään kutsutaan tarvittaessa muita lukion henkilöstön edustajia ja nuorten hyvinvointia edistäviä viranomaisia ja toimijoita. Yhteistyökumppaneita ovat mm. vapaa-aikatoimialan nuorisohjaajat, etsivän nuorisotyön toimijat, poliisi ja erilaiset järjestöt. Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen huomioidaan kaikessa yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Huoltajien kasvatustyön tukeminen sekä kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen kuuluvat yhteisölliseen opiskeluhuoltotoimintaan.

Laitilan lukio järjestää jokaisen vuosiluokan huoltajille ainakin yhden vanhempainillan lukuvuodessa. Ensimmäisen lukuvuoden opiskelijan huoltajat kutsutaan koululle ensimmäisen periodin jälkeen. Toisen lukuvuoden opiskelijoiden huoltajat kutsutaan ennen toisen vuoden kevään ylioppilaskirjoituksiin ilmoittautumista, ja kolmannen lukuvuoden opiskelijan huoltajat marraskuun alkupuolella kuulemaan jatko-opintoihin hakeutumisesta. Lisäksi lukion toimintaa esitellään yleensä loka-marraskuun vaihteessa Varppeen yläkoulun yhdeksäsluokkalaisille, eli mahdollisille tuleville lukiolaisille ns. avointen ovien illassa. Lukion tutor-opiskelijat (katso luku 4.1.1) ovat mukana näissä vanhempainilloissa esittelemässä lukion toimintaa opiskelijoiden näkökulmasta, ja heidän roolinsa on myös muuten merkittävä osana lukion yhteisöllistä opiskelijahuoltoa.

Lukiokohtaisesti seurataan kiusaamiseen liittyviä kouluterveyskyselyn ja hyvinvointikyselyn tuloksia, ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin. Lukiossa on oma erillinen järjestelmä kiusaamistapausten ilmoittamiseen; tämä toimii Wilman kautta erillisenä lomakkeena. Kiusaamista epäiltäessä tai kiusaamisen tullessa ilmi keskustellaan asianosaisten kanssa (kiusaaja ja kiusattu) ja neuvotellaan jatkotoimista (katso liitteet 8.3.4 ja 8.3.6). Tilanteen selvittelyssä on mukana rehtori, opiskelijan ryhmänohjaaja ja / tai opettaja, jonka hän toivoo osallistuvan asian käsittelyyn sekä tarvittaessa opiskeluhuollon edustajia. Kiusaamistapauksissa otetaan yhteyttä huoltajiin ainakin alaikäisten kohdalla, täysi-ikäisten opiskelijoiden kohdalla harkinnanvaraisesti.

Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunnan toiminta juontuvat lukiolain 33 §:stä. Laitilan lukiossa on opiskelijoiden osallisuuteen perustuva toimintakulttuuri. Lukiolla on opiskelijakunta, opiskelijakunnan hallitus ja niiden toimintaa ohjaava opettaja. Lukiokohtaisessa vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa eli lukuvuosisuunnitelmassa tarkennetaan, miten opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä toteutetaan ja toiminnan onnistumista arvioidaan eri aikaväleillä, ja miten opiskelijakunta toiminnallaan näitä edistää. Yhteisöllisyyttä koulussa edistetään mm. opiskelijakunnan toiminnan kautta, jokasyksyisillä ryhmäyttämistapahtumilla, erilaisilla kouluvuoteen kuuluvilla tapahtumilla (perinteiset joulujuhlat, penkkarit, vanhojen tanssit, lakkiaisjuhla sekä muut koulun järjestämät erilaiset tapahtumat ja teemapäivät), opiskelijakunnan järjestämät tapahtumat sekä koulun yhteisöllisyyttä edistävällä toimintakulttuurilla.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Opiskelijalla on mahdollisuus käyttää tarvitsemiaan opiskeluterveydenhuollon palveluita, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluita ja myös monialaista opiskeluhuoltoa, jota voidaan toteuttaa moniammatillisena asiantuntijatyönä.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toimintatavat

Yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskelijahuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Ryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan,

tai, ellei hänellä on edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka voi olla esimerkiksi huolen esille ottanut aineenopettaja, ryhmänohjaaja tai rehtori. Opiskelijahuoltokertomuksen kirjaukset tekee ryhmän vastuuhenkilö tai erikseen ryhmässä sovittu henkilö. Käsittelyyn voivat osallistua opiskelijan yksilöidyn kirjallisen suostumuksen perusteella tarvittavia opiskelijahuollon yhteistyötahoja taikka oppilaan läheisiä. Jos alaikäisellä tai muutoin vajaavaltaisella ei ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen opiskelijan sijasta. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluita. Lukio-ikäisellä nuorella on oikeus kieltää huoltajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja painavasta syystä, jos se ei ole selvästi vastoin hänen etuaan. Arvion edun vastaisuudesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö.

Yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa

Opiskelijan tuen tarve huomioidaan lukio-opintojen aikana ja jatko-opintojen suunnittelussa. Asiantuntijaryhmä voi tarvittaessa opiskelijan ja / tai huoltajan luvalla konsultoida tai pyytää asian käsittelyyn mukaan opinto-ohjaajan. Katso ohjauksesta tarkemmin opetussuunnitelman luku 4.1 sekä liite 8.3.2: Laitilan lukion ohjaussuunnitelma.

Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen oppilaitoksessa

Opiskeluterveydenhuolto vastaa opiskelijan terveydenhuollosta lukiossa, jolloin opiskeluterveydenhuollon tulee olla tietoinen opiskelijan yhteyksistä erikoissairaanhoidon, saamastaan hoidosta sekä tehdyistä tutkimuksista. Opiskelijan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukemisesta lukiossa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, opiskelijan, opiskeluterveydenhuollon, lukion henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa suullisesti ja kirjallisesti.

Erytisruokavalioiden osalta, lääkärintodistus edellytetään esim. ruoka-aineallergioista ja maidottomista ruokavalioidista. Näiden osalta voi olla yhteydessä opiskeluterveydenhuoltoon. Opiskelijan/huoltajan allekirjoittama ilmoitus riittää vähälaktoosisista ja laktoosittomista ruokavalioidista, samoin diabeteksen ja keliakian osalta (lääketieteellisesti todettu sairaus). Samoin uskonnollisen vakaumuksen osalta riittää ilmoitus. Erytisruokavalion järjestämisen periaatteena on, että samaa ruokavaliota noudatetaan myös kotona ja tiedossa olevat poissaolot koulusta ilmoitetaan koulun keittiöön. Ilmoitus tehdään lukuvuoden alkaessa suoraan Varpeen koulun keskuskeittiöön. Lääkärintodistuksen voi toimittaa jälkikäteen.

Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

Lukiolainen voi ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan terveyteen ja sairaanhoitoon liittyvissä sekä psyykkiseen hyvinvointiin että muuhun opiskelukykyyn vaikuttavissa asioissa. Lääkärihoitoa vaativien sairauksien hoito on pääosin Laitilan terveyskeskuksessa. Koulutapaturmat ohjataan Laitilan terveyskeskuksen päivystykseen. Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden toimintamuotoja ovat hoidon tarpeen arviointi, kiireetön hoito, erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin osaamista edellyttävä hoito, sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon liittyvät perusterveydenhuollon laboratorio- ja kuvantamispalvelut, fysioterapia, ravitsemusterapia ja opiskelualaan liittyvä puheterapia (puhetyöhön valmistuvien äänihäiriöiden alkuselvytykset).

Yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palveluiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa

Asiantuntijaryhmä voi tarvittaessa opiskelijan ja / tai huoltajan kirjallisella luvalla pyytää asian käsittelyyn mukaan sosiaalipalvelujen, nuorisopalveluiden, erikoissairaanhoidon, poliisin tai muiden opiskelijan kanssa toimivien tahojen edustajia. Tarvittaessa koulun työntekijä voi yhteistyössä alaikäisen huoltajien kanssa tehdä Laitilan perhepalveluihin yhteydenottoopyynnön sosiaalipalveluiden tarpeen arvioimiseksi. Jos lastensuojeluilmoituksen kriteerit täyttyvät, on koulun työntekijä velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen myös ilman huoltajien tai opiskelijan suostumusta. Halutessaan koulun työntekijä voi nimettömästi konsultoida esimerkiksi

Varhan perhepalveluiden sosiaalityöntekijöitä tai perhevalmentajaa myös ilman opiskelijan suostumusta.

Laitilan lukio tekee yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa ennaltaehkäisevästi ja koko yhteisöä koskien, sekä mahdollisten haasteiden ilmetessä yksilöllisesti.

Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Koulutuksen järjestäjä ja lukio tiedottavat yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja menettelytavoista. Lukion yhteisöllisen opiskeluhoiltoryhmän keskeinen tehtävä on lukion turvallisuuden, hyvinvoinnin ja terveellisuuden edistäminen. Ryhmän toiminnassa on mukana opiskelijakunnan ja huoltajien edustajia. Vanhempainilloissa yhteisöllinen opiskeluhoiltoryhmä voi tiedottaa toiminnastaan sekä kutsua huoltajia mukaan toimintaansa. Ryhmänohjaaja on opiskelijan lähiohjaaja ja on tarvittaessa yhteydessä opiskelijoiden huoltajiin. Erityisesti poissaoloihin reagoiminen on ensiarvoisen tärkeää ennaltaehkäisevää opiskeluhoiltotyötä. Yhteys huoltajaan otetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Täysi-ikäinen opiskelija voi antaa oppilaitoksen edustajille luvan keskustella asioistaan huoltajiensa kanssa. Mikäli lupaa ei ole, voidaan täysi-ikäisen opiskelijan vanhemmille / nimetyille henkilölle antaa tietoa vain rajatusti (katso myös luku 3.5).

Opiskeluhoiltosuunnitelmaan kirjataan opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoillon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa.

Opiskeluhoiltosuunnitelman toteutuminen ja seuraaminen

Sivistystoimiala ja hyvinvointitoimiala vastaavat yhteistyössä opiskeluhoillon omavalvonnan toteutumisesta. Rehtori vastaa lukiokohtaisen opiskeluhoillon vuosisuunnitelman toteutumisen arvioinnista. Opiskeluhoilto on huomioitu lukiokoulutuksen laadun arvioinnissa.

Toimenpiteet opiskeluhoillon arvioimiseksi (seurattavat asiat ja aikataulutus):

- seurattavat asiat: mm. opintonsa keskeyttäneet opiskelijat, kouluviihtyvyys, kiusaaminen, osallisuus, opiskeluhoiltohenkilöstön asiakasmäärät, tavoitettavuus ja palvelujen laatu
- tietojen kokoamiseen käytettävät menetelmät: kouluterveyskysely, koulun oma hyvinvointikysely, opiskelijatilastot, opiskeluhoiltohenkilöstön käyntitilastot
- seurannan aikataulu: kouluterveyskysely parittomina vuosina, lukion oma hyvinvointikysely joka vuosi keväisin, tilastot vuosittain
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoillon kehittämisessä: kyselyjen tulosten käsittely ja niiden pohjalta kehittämiskohteiden päättäminen, lukiokohtaisen tiedon kerääminen yhteen ja lukion kehittämiskohteen valitseminen kuluvaksi lukuvuodeksi
- tiedottaminen keskeisistä tuloksista opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille lukion nettisivuilla ja / tai Wilman kautta
- vuosittaisessa työsuunnitelmassa kuvataan kehittämiskohteita, toimenpiteet / menetelmät ja arviointi. Vuosi- ja toimintakertomuksessa raportoidaan edellisen vuoden toimenpiteet
- lukion työsuunnitelmaan ja opiskeluhoillon suunnitelmaan kirjataan ja vuosittain päivitetään mm. lukion monialaisen opiskeluhoiltoryhmän kokoonpano, jonka jäsenet sopivat a) toimintatavat ja kokousajat, b) kehittämiskohteen valinnan kouluterveyskyselyyn ja hyvinvointikyselyyn tulosten perusteella ja c) toimenpiteitä yhteisöllisyyden edistämiseksi lukioyhteisössä. Kriisiryhmän kokoonpanossa on turvallisuusvastaava, rehtori, määritelty opiskeluhoilto sekä muu henkilöstö.

4.3.3. Opiskeluhoillon henkilöstö

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukion henkilökuntaan kuuluvat rehtori, 8 lehtoria ja vuosittain n. 5-7 yhteistä opettajaa Varpeen yläkoulun kanssa sekä toimistos sihteeri.

Mahdollisuuksien mukaan voidaan palkata myös opiskelun ohjaaja.

Opiskelukuraattori ja opintopsykologi sekä opiskeluterveydenhoitaja ja mahdollinen psykiatrinen sairaanhoitaja ovat Varsinais-Suomen hyvinvointialueen Varhan palkkaamia.

Lukiossa on vuosittain opiskelijoita n. 115-130, ikäryhmien koosta riippuen.

Opiskeluterveydenhoitaja on tavattavissa päivittäin Varpeen yläkoulun puolella. Opiskeluterveydenhoitajaan saa yhteyden puhelimitse p. 050 381 1579.

Opiskelulääkäri on paikalla keskiviikkoisin, ajanvaraus terveydenhoitajan kautta.

Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät lakisääteiset määräaikaistarkastukset, terveysohjaaminen, sairausvastaanotto sekä ensiapu. Opiskelijoita ohjataan hoitoon myös terveyskeskukseen.

Opiskelukuraattori on tavoitettavissa lukiolla yleensä keskiviikkoisin. Kuraattorin tavoittaa puhelimitse tai viestillä numerosta 040 195 6163. Kuraattorin työtila lukiolla on atk-luokan viereisessä kirjasvarastossa. Opiskelukuraattorin tehtävänä on opiskelijoiden hyvinvoinnin ja opiskelijan tukeminen. Tavanomaiset syyt vastaanotolle hakeutumiseen ovat ahdistuneisuus, stressi, mielialan lasku, sosiaalisten tilanteiden haasteet ja sosioekonomiset syyt. Yhteyttä voivat ottaa opiskelija itse, huoltajat, koulun henkilöstö ja muut yhteistyökumppanit. Tiivis yhteistyö koulun ja muiden ammattihenkilöiden kanssa kuuluu kuraattorin työnkuvaan.

Opintopsykologi on tavoitettavissa Varpeen koulurakennuksessa keskimäärin neljänä päivänä viikossa. Psykologin tavoittaa puhelimitse tai viestillä numerosta 040 190 4751. Opintopsykologi toimii koululla psyykkisen kehityksen, oppimisen ja mielen hyvinvoinnin asiantuntijana. Tavallisia opintopsykologin vastaanotolle hakeutumisen syitä ovat mm. stressi, alakuloisuus, ahdistuneisuus tai oppimis- ja keskittymisvaikeudet. Yhteyttä voivat ottaa opiskelija itse, vanhemmat, koulun henkilöstö ja muut yhteistyökumppanit. Opiskelopsykologi tekee tiivistä yhteistyötä opetushenkilökunnan ja koulun muiden ammattihenkilöiden kanssa. Yhteistyön tavoitteena on koko kouluyhteisön hyvinvointi.

Lukuvuonna 2025-2026 opiskelijoiden käytössä on myös psykiatrinen sairaanhoitaja, puh. 040 509 9031.

4.4. Kurinpito

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttyädyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja (lukiolaki 714/2018, 41 § muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta

määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Kurinpito toimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitoa harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitoa päätämistä. Kurinpitotoimista tulee antaa päätös. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetyt kurinpitokeinot

- Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.
- Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttydyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Kurinpitokeinojen käyttämistä ohjaavat Suomen perustuslaissa (731/1999) ja hallintolaissa (434/2003) säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet. Yhdenvertaisuusperiaate velvoittaa opiskelijoiden tasapuoliseen kohteluun, johdonmukaisuuteen ja syrjimättömyyteen. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan kurinpitokeinoja voi käyttää ainoastaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Objektiveittiperiaate edellyttää, että rankaiseminen perustuu asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Suhteellisuusperiaatteen mukaan kurinpitotoimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja ankaruudeltaan oikeassa suhteessa perusteena olevan teon moitittavuuteen nähden. Luottamuksensuojaperiaate on ennen muuta yksilön suoja julkista valtaa vastaan ja antaa yksityiselle kansalaiselle oikeuden luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen.

Henkilökunnan osaaminen varmistetaan käymällä kurinpitokeinojen käyttämiseen liittyvät menettelytavat läpi riittävän usein. Osaamisen varmistaminen on rehtorin vastuulla. Rehtori vastaa myös siitä, että määräaikaiset ja / tai uudet vakinaiset opettajat tai muut koulun työntekijät, jotka aloittavat työnsä kesken lukuvuoden, perehdytetään suunnitelmaan osana työtehtäviin perehtymistä. Laitilan lukiossa on käytössä vuosittain päivitettävä perehdytyskansio, joka sisältää olennaiset tiedot sijaiselle ja / tai uudelle työntekijälle.

Järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista ja niihin liittyvistä menettelytavoista tiedotetaan opiskelijoille lukuvuoden alussa ryhmänohjaustuokiassa ja opinto-oppaassa, huoltajille Wilman tiedotteissa ja tarvittaessa myös esim. vanhempainilloissa, koulun henkilökunnalle lukuvuoden alussa suunnittelupäivänä ja / tai opettajainkokouksissa, koulun yhteistyökumppaneille koulun www-sivuilla. Tiedottamisesta vastaa rehtori yhdessä ryhmänohjaajien ja muun henkilökunnan kanssa. Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista keskustellaan tarvittaessa yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä.

Henkilökunnan tulee pitää huoltajat ajan tasalla koulussa sattuneista opiskelijoita koskevista kurinpidollisista selvittelyistä. Huoltajat voivat aina halutessaan osallistua asian selvittämiseen. Yhteydenottokanavat ovat pääasiassa puhelin, sähköposti ja Wilma. Täysi-ikäisten opiskelijoiden tapauksessa huoltajin otetaan yhteyttä vain opiskelijan suostumuksella.

Lukio pitää yhteyttä muihin viranomaistahoihin ensisijaisesti ennaltaehkäisevässä mielessä. Akuuteissa tilanteissa arvioidaan tilannekohtaisesti, tarvitaanko muun viranomaisen apua ja tarvittaessa kutsutaan apu paikalle. Yhteistyössä on noudatettava kulloinkin voimassa olevia salassapito- ja muita säädöksiä.

Suunnitelmaa seurataan ja sen toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan osana opetussuunnitelman yleisen osan arviointia. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Suunnitelman seuraamisesta, toteutumisen ja vaikuttavuuden arvioinnista sekä päivittämisestä vastaa rehtori.

Suunnitelmassa on esitetty lukiokoulutuksesta annetussa laissa (lukiolaki 714/2018) säädetyistä teoista ja laiminlyönneistä seuraavat toimenpiteet, kussakin toimenpiteessä toimivaltainen viranomainen, selvittäminen ja kuuleminen, kirjaamista/päätöksentekoa koskevat menettelytavat, toimenpiteistä ilmoittaminen sekä muutoksenhaku.

Laitilan lukiossa linjataan järjestyssäännöissä keskeiset toimintatavat, joita noudattamalla sisäinen järjestys ja opiskelun sujuminen turvataan. Järjestyssääntöjen tärkein tehtävä on turvallisuuden ja viihtyisyyden lisääminen.

Tämän suunnitelman liitteessä (*Teot ja laiminlyönnit ja niistä seuraavat toimenpiteet*) on esitetty lukiokoulutuksesta annetussa laissa (lukiolaki 714/2018) säädetyistä

- teoista ja laiminlyönneistä seuraavat toimenpiteet
- kussakin toimenpiteessä toimivaltainen vastuutaho
- työnjako asian selvittämisessä sekä
- asiaa koskeva kuulemis- ja kirjaamismenettely.

Menettelytavoista rike- ja häiriötilanteissa määräävät lukiolain (714/2018) pykälät 41§ - 48§.

4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden vastaavien ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- suunnitelman tekeminen opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom., muutettu lailla 165/2022)
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyt alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen

saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielistä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka

lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilassa äidinkieleltään vieraskieliset opiskelijat voivat suorittaa Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän. Kaikessa opetuksessa pyritään kielitietoisuuteen, kehittyvän kielitaidon tukemiseen ja näkemään kouluyhteisön monikielisyys mahdollisuutena ja rikkautena.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Opiskelijan osaamisen arvioinnissa käytetään monimuotoisia menetelmiä. Alla luetellaan erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa arviointia oppimisprosessin eri vaiheissa, esim.

- diagnostinen koe: lähtötason koe (suullinen / kirjallinen)
- formatiivinen koe: oppimisen arviointi opintojakson aikana (osakoe, esim. sana- tai käsitekoe)
- summatiivinen koe (opintojakson lopulla, voidaan suorittaa kirjallisena tai tarvittaessa suullisena kokeena)
- ryhmäkoe (kirjallinen / suullinen)
- oppimisen tuen tarpeen arviointi (monimuotoisuus; oppimisen vaikeuksien kartoitus, esim. lukitesti)
- jatkuva näyttö
- oppimispäiväkirja
- sähköinen tai muu soveltuva oppimispeli
- draama
- mediapäiväkirja
- käytännön harjoitukset, työskentelytaidot, esiintymistilanteet eri oppiaineissa
- työssä oppimisen seuranta
- portfolio
- projektityö
- opiskelijan itsearviointi ja opiskelijoiden keskinäinen vertaisarviointi (suullinen, kirjallinen; palaute itsearvioinnissa kehittymisestä oppiaineen useampien opintojaksojen suorittamisen jälkeen)
- pienimuotoisten oppimateriaalien / aineistojen tuottaminen oppimisryhmän käyttöön
- arviointikeskustelu / palautekeskustelu (opiskelijan ja / tai oppimisryhmän kanssa)
- preliminäärikoe (abiturienteille ennen ylioppilaskoetta)
- lukiodiplomi.

Taito- ja taideaineissa edellisten lisäksi tai sijasta mm. kirjallinen, kuvallinen, musiikillinen ilmaisu ja sen arviointi.

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. *Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan*

virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.

2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltäviin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Lukiokulttuurin sisällä voidaan puhua arviointikulttuurista, jossa arvioinnin kriteerit ja "pelisäännöt" ovat selviä kaikille osallisille. Opiskelijan oppimista, tietotaidon kehittymistä ja ymmärryksen laajenemista, opitun soveltamista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Laitilan lukiossa korostetaan arvioinnin tarkoituksenmukaisuutta opiskelijan oppimista edistävänä toimintana. Arvioinnissa hyödynnetään mm. itse- ja vertaisarviointia, ja arviointitaitoja kehitetään osana opintoja. Opiskelijat osallistetaan opintojakson alkaessa myös arvioinnin suunnitteluun.

Opiskelijan oppimisprosessin ja lopputuloksen arvioinnissa keskeisinä ajatuksina pidetään mm.

- mitä, miksi / mitä tarkoitusta varten, milloin ja miten arvioidaan
- opintojaksossa asetettujen sisältöjen omaksumista tavoitteiden suuntaisesti
- oppimisprosessin aikana saavutettujen oppimistulosten välistä vertailua (esim. lähtötason kartoitus ennen opintojaksoa tai periodia, oppimisprosessin aikana (**formatiivinen** arviointi) ja opintojakson lopulla (**summatiivinen** arviointi))
- ennalta sovittujen arviointikriteerien avaamista opiskelijalle ja oppimisryhmälle opintojakson alussa
- opiskelijan osallistamista arviointiperusteista keskusteluun
- opettajan antaman arvioinnin perusteiden selkeys ja läpinäkyvyys
- opiskelijan omaa itsearviointia ja siinä taidossa kehittymistä, mm. oman toiminnan ja tavoitteiden saavuttamisen arviointi, metakognitiivisissa taidoissa kehittyminen
- vertaisarviointia oppimisryhmässä
- palautteiden yleistä merkitystä: arviointi ja palaute on tarkoitettu tutkittavaksi oman oppimisen kehittämiseksi, eli opiskelijoita ohjataan arvioimaan myös saamaansa arviointia
- hyviä tapoja arvioida: reaaliaikaisia, realistisia, opiskelijaa ja oppimisryhmää motivoivia ja yksilöllistä kehitystä tukevia ja arvostavia arvioinnin tapoja

- opettajan oman työn itsearviointia ja opiskelijoiden antamaa arviointia osana lukiokulttuuria
- koulutuksen järjestäjän tekemää kokonaisarviointia säännöllisin väliajoin.

Laitilan lukiossa korostetaan arvioinnin tarkoituksenmukaisuutta opiskelijan oppimista edistävänä toimintana. Arvioinnissa hyödynnetään mm. itse- ja vertaisarviointia, ja arviointitaitoja kehitetään osana opintoja. Opiskelijat osallistetaan opintojakson alkaessa myös arvioinnin suunnitteluun.

Lukion lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan arviointikulttuurin

- käytännöistä tiedottaminen opiskelijoille ja myös huoltajille
- mahdollinen kehittämisteema (lukuvuosittain tarkentuva)
- yhteisten käytänteiden toteutumisen seuranta.

Katso tarkemmin arvioinnin käsitteistä OPH:n sivuilta, linkki: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/arviointisanasto-opettajille>

Katso tarkemmin oppimisen arviointi lukiossa, OPH:n sivuilta, linkki: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-arviointi-lukiossa-lops-2019-perusteiden-mukaan>

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukiossa korostetaan oppimista edistävää arviointia. Arvioinnissa huomioidaan opintojaksoittain myös laaja-alaisen osaamisen arviointi. Opettaja suunnittelee mitä, miksi ja milloin arvioidaan sekä miten arviointi toteutetaan opintojaksoittain. Arvioinnin perusteista kerrotaan opintojakson alussa opiskelijoille. Opiskelijat otetaan mahdollisuuksien mukaan suunnittelemaan opintojakson toteuttamista (tavoitteet, sisällöt ja oppimismenetelmät) ja arvioinnin tapoja. Opiskelija saa tukea itse- ja vertaisarviointitaitojensa kehittämiseen.

Eriyistä tukea tarvitseville opiskelijoille voidaan tarjota vaihtoehtoisia tapoja osoittaa osaamisensa. Näistä tavoista sovitaan erikseen opiskelijakohtaisesti oppiaineittain tai opintojaksoittain.

Opintojakson arviointi määritellään oppiainekohtaisesti oman lukion arviointikulttuuriin sopivalla tavalla (luku 5.1). Aineenopettajat sopivat oppimäärän yhteiset arviointikäytännöt siten, että oppiaineen eri opintojaksoissa valitaan tarkoituksenmukaisimmat arviointimenetelmät.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää opintojakson arvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta (yleensä K) ja suorituksen täydentämiskäytännöistä neuvotellaan opiskelijan kanssa (mm. mistä syystä kurssi on kesken, esim. osasuoritusten puuttuminen, luvattomien poissaolojen määrä, sairauspoissaolot). Jos Laitilan lukion opiskelijan opintojakson suoritus on keskeneräinen, opintojakso jätetään numeraalisesti arvioimatta, ja kesken oleva opintosuoritus merkitään K–kirjaimella suoritusrekisteriin. Kesken oleva opintojakso on suoritettava seuraavan periodin aikana (seuraavan periodin uusintakokeeseen mennessä). Jos kaikki osasuoritukset eivät ole valmiina määräajan päättyessä, opintojakson suorittaminen on aloitettava alusta.

Laitilan lukion koulukohtaisten valinnaisten opintojaksojen arvosanaksi annetaan yleisesti suoritusmerkintä (S = suoritettu, K = suoritus on kesken / keskeytynyt tai H = hylätty). Joitakin yksittäisiä koulukohtaisia valinnaisia opintojaksoja voidaan arvioida myös numeroarvosanoin; tällöin asia on ilmaistu kyseisen opintojakson kohdalla erikseen. Jos opintojakson arviointiasteikko on hyväksytty / hylätty, hyväksytystä suorituksesta opiskelija saa S-suoritusmerkinnän. Suoritusmerkinnättä (S) jääminen voi johtua siitä, että opintojakso voi olla kesken (K) tai kokonaan hylätty (H). Arvioinnin perusteet (numeraallinen tai kyseiset kirjain-merkinnät) löytyvät kunkin oppiaineen jokaisen opintojakson yhteydestä.

Jos opiskelija saa K- tai H -merkinnän opintojaksosta, opettaja merkitsee Wilmaan sanallisen kuvauksen puuttuvista suorituksista tai hylätyn suorituksen perusteista.

Mikäli Laitilan lukion opiskelija on saanut arvosanan 4 (tai H = hylätty), hänellä on oikeus osallistua uusintakuulusteluun kaksi kertaa ilman aikarajaa. Uusintakuulustelu järjestetään yleensä jokaisen periodin päätyttyä ja ainakin yhtenä kesätenttipäivänä. Hyväksyttyä opintojaksosuoritusta

opiskelija voi yrittää korottaa yhden kerran (seuraavan 13 kuukauden aikana). Opiskelija voi ilmoittaututtuaan suorittaa uusintakoepäivänä yhden korotustentin tai enintään kaksi 4/H/K – merkinnöillä olevaa opintojaksoa. Jos opiskelijalla on kaksi perättäistä hylättyä (tai keskeytynyttä) opintojaksosuoritusta samassa oppiaineessa, hänen tulee neuvotella kyseisen oppiaineen opettajan kanssa opiskelujensa etenemisestä.

Opintojen suorittamiseen ja niiden arviointiin annetaan tarkempia ohjeita lukuvuosittain päivitetävässä Laitilan lukion opintojaksoselosteissa ja opinto-oppaassa.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytyä arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvien osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukiossa rehtori antaa kirjallisesti luvan opintojakson itsenäiseen tai osittain itsenäiseen suorittamiseen sen jälkeen, kun opiskelija on sopinut asiasta kyseisen oppiaineen opettajan kanssa. Saatuaan rehtorilta luvan opintojakson kokonaiseen tai osittaiseen itsenäiseen suoritukseen opiskelija tekee tavoitteellista ja ohjattua työtä yhden tai useamman periodin aikana opintojaksolla vaadittavien sisältöjen omaksumiseksi. Opiskelija tekee opettajan kanssa sitovan sopimuksen itsenäisen suorituksen etenemisestä, aikataulusta ja arvioitavista töistä. Opiskelija saa oppimisprosessiinsa ohjausta itsenäisen opintojakson suorittamisen aikana. Itsenäinen suoritus on tavoitteiltaan, sisällöiltään ja arvioinniltaan vastaava kuin kontaktiopetuksena suoritettava opintojakson kokonaisuus. Itsenäisesti suoritettavasta opintojaksosta on suoriuduttava hyväksytysti (arvosana 5-10 tai S-merkintä), jotta se huomioidaan opintojaksojen kokonaismäärään.

Taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen perustuu opiskelijan itsenäiseen ja valtakunnallisten tavoitteiden mukaiseen suoritukseen ja näyttöön.

Oppiaineittain voi olla opintojaksoja, jotka ovat oppimisprosessin kannalta niin työläitä tai hankalia suorittaa ja / tai arvioida, että niiden itsenäinen suoritus ei ole suositeltavaa.

Opiskelijan tulee neuvotella aineenopettajan ja / tai opinto-ohjaajan kanssa itsenäisen suorituksen tekemisestä. Opiskelijan pitää perustella itsenäisen suorituksen tarve - syynä voi olla valittujen opintojaksojen päällekkäisyys lukujärjestyksessä, opintojen vauhdittaminen, opintojaksomäärän kartuttaminen, ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen sekä tutustuminen aidosti omaehtoiseen ja itse aikataulutettuun opiskeluun mm. jatko-opintojen näkökulmasta.

Opiskelijalle voidaan myöntää lupa opiskelun poikkeavaan järjestelyyn, kun se on perusteltu opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä (Lukiolaki 25§ ja 29§).

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Suullisen kielitaidon kokeen suorituksesta annettava todistus sisältää Laitilan lukion perustietojen lisäksi opiskelijan kokeessa suorittaman kielen, sen oppimäärän ja arvioinnin (katso myös luku 5.6).

5.2.4. Opintoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määrääjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukiossa opiskelijan opintojen etenemistä seurataan ja edistymisestä tiedotetaan lukion henkilökunnan kanssa sovitun työnjaon mukaisesti.

Opiskelijalla on mahdollisuus hylätyn opintojakson suorittamiseen (opiskelija voi osoittaa osaamisensa opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa). Opetussuunnitelmassa määrätään tarkemmin uusimisen tavoista (katso tarkemmin luku 5.2.1). Opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa myös hyväksytyt opintojaksoarvosanaa. Arvioinnin tulee olla tällöinkin kattavaa, monipuolista ja opiskelumotivaatiota vahvistavaa.

Laitilan lukiossa järjestetään jokaiselle vuosiluokalle oma vanhempainiltnansa, joissa kannustetaan kotiväkeä seuraamaan opiskelijan opintojen edistymistä ja tukemaan häntä opintoissa.

Lukiossa huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset tilanteet ja tehdään yhteistyötä kotiväen kanssa (katso myös luku 4.1.1). Opintojen alkuvaiheessa opiskelija saa ensimmäisestä periodista todistuksen, jossa on kaikkien suoritettujen opintojaksojen arviointi. Siihen pyydetään huoltajan

allekirjoitus. Jatkossa opiskelija ja huoltaja voivat tarkastella suorituksia Wilma –järjestelmän kautta.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan

eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppi määrän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppi määrän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppi määrän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppi määrän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#oppi määrän opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppi määrän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppi määrästä, mutta ei molemmista.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukiossa noudatetaan seuraavia periaatteita osaamisen tunnustamisessa ja opintojen lukemisessa osaksi lukio-opintoja:

- muissa lukioissa suoritettujen opintojen opetussuunnitelman opintojaksot sisällytetään opiskelijan Laitilan lukioista saamaan todistukseen. Jos opintojakso poikkeaa oman lukion opintojakson laajuudesta, ko. aineen opettaja arvioi mahdollisesti tarvittavat lisänäytöt ja / tai muut suoritukset
- rehtori hyväksyy muissa oppilaitoksissa kuin lukioissa suoritettujen opintojen lukio-opinnoiksi soveltuvin osin ko. aineen opettajan suosituksesta
- muun osaamisen sisällyttäminen osaksi lukio-opintoja tehdään tapauskohtaisesti rehtorin hyväksynnällä
- korkeakoulu yhteistyönä tehdyt opinnot ja niiden opintopisteet hyväksyy rehtori ko. oppiaineen opettajan esityksestä.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ovat perusta laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laitilan lukiossa opintojaksoihin sisältyvät laaja-alaisen osaamisen osa-alueet on merkitty kunkin oppiaineen opintojaksoihin ja arvioinnin perusteisiin. Laaja-alaisen osaamisen arviointi kuuluu sekä oppiainekohtaisiin (luku oppiaineet) että oppiaineita yhdistäviin opintojaksoihin (esim. temaattiset opinnot).

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, joita oppiaineittain ja opintojaksoittain arvioidaan, ovat a) hyvinvointiosaaminen, b) vuorovaikutusosaaminen, c) monitieteinen ja luova osaaminen, d) yhteiskunnallinen osaaminen, e) eettisyys ja ympäristöosaaminen ja f) globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen kattaa opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Tavoitteena on, että opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä. Näitä tavoitteita arvioidaan opintojaksoittain sen laaja-alaisen osaamisen mukaan, mitä oppiaineeseen on kirjattu.

(katso luku 6.2)

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

<i>Opiskelijan opiskelemia</i>	<i>joista voi olla hylättyjä opintoja</i>
<i>pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja,</i>	<i>enintään</i>
<i>2–5 opintopistettä</i>	<i>0 opintopistettä</i>
<i>6–11 opintopistettä</i>	<i>2 opintopistettä</i>
<i>12–17 opintopistettä</i>	<i>4 opintopistettä</i>
<i>18 opintopistettä tai enemmän</i>	<i>6 opintopistettä</i>

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukiossa opiskelija voi korottaa oppiaineen koko oppimäärän arvosanaansa erillisessä korotustilaisuudessa. Tämä oppimäärän arvosanakorotus on tehtävä viimeistään huhtikuun loppuun mennessä. Opiskelijan lukion päättötodistukseen tulee korkeampi arvosana (aiempi tai korotettu).

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitettun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi

sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Lukion oppimäärän suorittaminen:

- 150 opintopistettä tarkoittaa oppiaineiden oppimäärien hyväksytyjä suorituksia
- oppimäärään sisältyy vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja
- lukiokohtaiset opintojaksot, esim. temaattiset opinnot, tulee olla hyväksytysti suoritettuja (S-merkintä), jotta ne voidaan huomioida lukion oppimäärässä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarviointin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, Lupa- ja valvontavirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen Lupa- ja valvontavirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisu mahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua Lupa- ja valvontavirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetusta
6. oikeutta saada erityisopetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §, muutettu lailla 801/2024)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 §, muutettu lailla 165/2022)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja Lupa- ja valvontaviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Jos Laitilan lukion opiskelija kokee opintojakson osaamisensa ja summatiivisen arvioinnin yhteensopimattomuutta, hänen tulee heti opintojakson arvioinnin jälkeen neuvotella kyseisen aineen opettajan kanssa arvioinnin perusteista. Asian käsittelyn jatkopalaveri järjestetään yhdessä asianosaisten ja rehtorin kanssa, jolloin sovitaan tarvittavista toimenpiteistä.

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus

- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/ elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettavat lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettavat opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettavat opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaisuutensa lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laitilan lukion omat paikalliset, valinnaiset ja / tai temaattiset opintojaksot ja yhteistyölukioiden Etärenkaassa suoritettut opintojaksot merkitään päättötodistukseen.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
- oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä

- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Jos Laitilan lukion opiskelijan opintojakson suoritus on keskeneräinen, opintojakso jätetään suoritusmerkinnällä tai numeraalisesti arvostelematta. Opintosuoritus, joka on kesken, merkitään K-kirjaimella suoritusrekisteriin. Kesken oleva opintojakso on suoritettava kahden seuraavan periodin aikana. Jos kaikki opintojaksoon sisältyvät osasuoritukset eivät ole valmiina kahden seuraavan periodin kuluessa, opintojakson suorittaminen on aloitettava alusta.

Mikäli Laitilan lukion opiskelija on saanut arvosanan 4 (tai H = hylätty), hänellä on oikeus kaksi kertaa osallistua uusintakuulusteluun ilman aikarajaa. Uusintakuulustelu järjestetään tarvittaessa jokaisen periodin päätyttyä ja ainakin yhtenä kesätenttipäivänä. Hyväksytyä opintojaksosuoritusta opiskelija voi yrittää korottaa yhden kerran (seuraavan 13 kuukauden aikana). Opiskelija voi ilmoittaututtuaan suorittaa uusintakoepäivänä yhden korotustentin tai enintään kaksi 4/H/K –merkinnöillä olevaa opintojaksoa. Jos opiskelijalla on kaksi perättäistä hylättyä (tai keskeytynyttä) opintojaksosuoritusta samassa oppiaineessa, hänen tulee neuvotella ao. aineenopettajan kanssa opintojensa tavoitteellisesta etenemisestä. Opintojen suorittamiseen ja niiden arviointiin annetaan tarkempia ohjeita lukuvuosittain päivitetävässä Laitilan lukion opintojaksoselosteissa ja opinto-oppaassa.

(Katso myös luku 5.2.1)

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Opetushenkilöstön näkökulmasta Laitilan lukiossa korostuu korkeatasoinen ja laadukas kasvatus- ja opetustyö. Opiskelijoiden näkökulmasta tavoitteena on saada tukea persoonalliseen kasvuun, mielekkäitä oppimiskokemuksia ja todellista osaamista vastaavia opintosuorituksia yleissivistävässä toisen asteen oppilaitoksessa, todistukset opiskelusta ja suoritetuista kokeista (lukion päättötodistus ja ylioppilastutkintotodistus) ja siten hyvät valmiudet sekä jatko-opintoihin että työelämään. (Katso myös luku 2.1).

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestäväen elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkittamisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoon käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa

hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Opetuksen yleiset tavoitteet ohjaavat opettajan työtä, opiskelijan oppimisprosessia ja oppimisen tuloksellisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija

- kartuttaa tietotaitopääomaansa (opittavan aineksen lisääminen aiemmista opinnoista ja elämästä kertyneiden tietojen rinnalle, muistaminen ja muokkaaminen)
- kykenee ymmärtämään ja tulkitsemaan opittua ja opittavaa ainesta
- osaa soveltaa oppimaansa käytännössä sekä muuttuvissa tilanteissa ja ymmärtää mm. kulttuuristen, hyvien toimintatapojen merkityksen vuorovaikutustilanteissa
- kykenee analysoimaan ja vertailemaan ilmiöitä moninäkökulmaisesti
- saa lisävalmiuksia tunnistaa omia persoonallisia vahvuuksiaan ja kehittää vastuullisuutta omassa oppimisprosessissaan
- rakentaa tietoisesti minä- ja maailmankuvaansa ja saa valmiuksia tarkastella elämänilmiöitä yksilöllisestä, paikallisesta, kansallisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta
- saa lisävalmiuksia oman ymmärryksensä arvioimiseen (metakognitiivisten taitojen kehittyminen)
- tarkastelee erilaisia tiedon lähteitä arvioiden niiden totuudenmukaisuutta ja merkitystä
- vahvistaa monilukutaitoisuuttaan, laaja-alaista käsitystään elämän ilmiöistä ja taitoaan ymmärtää ja tulla ymmärretyksi
- tietää opiskelijan oikeutensa ja velvollisuutensa Laitilan lukioyhteisön jäsenenä.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

#LOPS2021

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä vuorovaikutuksissa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuuskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestäväen elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja

kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväan tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistöjä. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Laitilan lukion paikallinen tarkennus

Laaja-alainen osaaminen tarkoittaa Laitilan lukiossa oppiaineiden ja niiden opintojaksojen yhteisiä ja eheyttäviä tavoitteita: oppiaineiden sisällöllisen omaksumisen lisäksi opiskelijan yksilöllistä kasvua hyväksi, tasapainoiseksi, omanarvontuntoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää lukiokoulutuksen tehtävän mukaista yleissivistyksen rakentamista ja kattaa jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden. Tavoitteena on, että opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä. Laaja-alaisesti osaava opiskelija erittelee nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä, osaa argumentoida käsityksiään toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla ja saa mahdollisuuksia oman

mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laitilan lukiossa opintoihin sisältyvät laaja-alaisen osaamisen osa-alueet on merkitty kunkin oppiaineen opintojaksoihin perusteisiin. Oppiainekohtaisten opintojaksojen lisäksi lukiossa voi opiskella temaattisia opintoja. Temaattiset opintojaksot ovat Laitilan lukion omia, soveltavia, monitieteisiä ja useimmiten opettajien yhteistyössä suunniteltavia ja toteutettavia opintokokonaisuuksia. Laaja-alaisen osaamisen korostaminen tarkoittaaakin opiskelijoiden tavoitteiden lisäksi opettajien oman työn kehittämistä, mm. oman oppiaineen opettamisen laajentamista aiempaa enemmän monitieteisyyden ja keskinäisen yhteistyön suuntaan. Lukiokoulutuksen arvoperusta (luku 2.2), oppimiskäsitys (luku 3.2) ja toimintakulttuuri (luku 3.4) luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle.

Katso myös oppiaineista temaattiset opinnot ja luku 5.2.6: laaja-alaisen osaamisen arviointi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaine ja tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävästä tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaine ja tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa opintojakson aikana kokonaisnäkömyksen lukion äidinkielen osa-alueista
- Opiskelija harjoittaa monipuolisesti sekä kieli- ja tekstitietoisuuttaan että taitojaan tekstien tuottajana ja tulkitsijana edellä kuvatuilla tavoilla.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

- monipuolisten tekstien tuottaminen ja vähintään yhden kokonaisteoksen lukeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oman tekstin tuottaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja tekstikäsitys, kriittinen ja kulttuurinen lukutaito

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeraalinen arviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen johdattaa suomen kielen ja kirjallisuuden lukio-opiskeluun. Opintojaksossa perehdytään erityisesti tekstien tulkintaan ja tuottamiseen. Numeraalinen arviointi.

Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄI2-3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittaa monipuolisesti kieli- ja tekstitietoisuuttaan, taitojaan viestijänä sekä tekstien tulkitsijana

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Paikallinen lisäys

- puhe-esityksen valmisteleminen ja pitäminen
- vähintään yhden kokonaisteoksen lukeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitojen monipuolinen harjoittaminen, puhe-esityksen ja ryhmäviestintätilanteiden harjoittelu, palautteen antaminen ja vastaanottaminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Oman kieli-identiteetin pohdinta sekä näkemys kielestä yhteisöllisenä ilmiönä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja tekstikäsitelmä, kriittinen ja kulttuurinen lukutaito.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Numeraalinen arviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään erityisesti kieleen, tekstien tulkintaan sekä vuorovaikutukseen. Numeraalinen arviointi.

Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

- monipuolisten tekstien ja vähintään kahden kokonaisteoksen lukeminen
- kirjallisuutta analysoivien ja tulkitsevien tekstien kirjoittaminen
- kirjastoyhteistyön ja lukuvierailujen toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- kirjallisuuden monitulkintaisuus ja kertomuksellisuus

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- kirjallisuus osana kulttuuria

Hyvinvointiosaaminen

- elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjallisuuden tulkinta -opintojakso johdattaa tarkastelemaan kirjallisuutta kokemuksellisenä, kertomuksellisenä ja erilaisia tulkintoja mahdollistavana ilmiönä. Opintojaksolla luetaan ja tulkitaan kirjallisuutta monipuolisesti. Numeraalinen arviointi.

Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

- vähintään yhden kokonaisteoksen lukeminen
- kantaa ottavan puheenvuoron valmisteleminen ja pitäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- tekstien ideologisuuden tunnistaminen
- argumentointi

Opintojakson vapaa kuvaus

Tekstit ja vaikuttaminen -opintojaksossa tarkastellaan erityisesti teksteillä vaikuttamista: tekstien ideologisuutta, kriittistä lukemista ja mediakritiikkiä, argumentointia ja vaikuttamisen keinoja. Numeraalinen arviointi.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI6-7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkastuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu

- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

- vähintään yhden kokonaisteoksen lukeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monipuoliset kirjoittamis- ja vuorovaikutusharjoitukset

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitoja kehitetään monin tavoin: viestintätarhkeus, esiintymistaidot, viestinnän analysointi

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus -opintojaksolla syvennetään omia taitoja sekä kirjallisen että puhutun tekstin analysoinnissa että tuottamisessa. Numeraalinen arviointi.

Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (Ä18)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (Ä18), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

- vähintään kahden kokonaisteoksen lukeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- tarkastellaan kirjallisuutta sekä osana kotimaista että laajempaa kontekstia
- nähdään kirjallisuus osana yhteiskuntaa ja sen kuvaajana

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjallisuuden kontekstit -opintojaksolla luetaan tutustutaan laajasti kirjallisuuteen ja analysoidaan sitä eri aikakausien ja tyyli-suuntien kontekstissa. Numeraalinen arviointi.

Vuorovaikutus, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutusosaaminen on koko opintojakson kantava ajatus ja tema

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana perehdytään laajasti erilaisiin viestintä- ja vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitetaan omia esiintymistaitoja ja vuorovaikutuksen analyysitaitoja. Numeraalinen arviointi.

Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 1/2, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija valmistautuu ylioppilastutkintoon

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- ylioppilastutkinnon kokeisiin perehtyminen ja niihin harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon syventäminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- kirjoittamisen ja tekstien tulkinnan taitojen syventäminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 1/2 -opintojaksolla käydään läpi monipuolisesti kielen ja kirjallisuuden oppisisältöjä ja valmistaudutaan ylioppilastutkintoon. Opintojakso muodostaa ylioppilaskirjoituksiin valmentavan kokonaisuuden yhdessä opintojakson Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 2/2 kanssa. Numeraalinen arviointi.

Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 2/2, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Paikallinen lisäys

- opiskelija valmistautuu ylioppilastutkintoon

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Paikallinen lisäys

- ylioppilastutkinnon kokeisiin perehtyminen ja niihin harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon syventäminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- kirjoittamisen ja tekstien tulkinnan taitojen syventäminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 2/2 -opintojaksolla käydään läpi monipuolisesti kielen ja kirjallisuuden oppisisältöjä ja valmistaudutaan ylioppilastutkintoon. Opintojakso muodostaa ylioppilaskirjoituksiin valmentavan kokonaisuuden yhdessä opintojakson Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 1/2 kanssa. Numeraalinen arviointi.

Kirjoittamisen tuki, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää kirjoitustaitoaan saamansa ohjauksen ja yksilöllisen palautteen tuella.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- oman kirjoitustaidon kehittäminen kunkin opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaan
- erilaisten tekstien tuottaminen sekä palautteen antaminen ja saaminen
- kirjoittaminen prosessina
- kielenhuolto

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- kirjoittamisen taitojen kehittäminen

Hyvinvointiosaaminen

- itsereflektion taidot

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjoittamisen tuki sopii opiskelijoille, jotka haluavat kehittää kirjoitustaitojaan. Opintojaksolla harjoitellaan kirjoittamista ja huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset tarpeet. Opintojakso sopii erityisesti abiturienteille lisäharjoitukseksi ylioppilastutkintoa varten. Suoritusmerkintä S.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaine ja tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisuuden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediasessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja

konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälteenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Kieli, tekstit ja vuorovaikutus, 4 op (S21-3)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen
- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekuulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Paikallinen lisäys

- erilaisten tekstien tuottaminen
- kokonaisteosten lukeminen
- puhe-esityksen valmisteleminen ja pitäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen monipuolinen harjoittaminen, puhe-esityksen ja ryhmäviestintätilanteiden harjoittelu, palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- oman tekstin tuottaminen
- laaja tekstikäsitelmä, kriittinen ja kulttuurinen lukutaito

Hyvinvointiosaaminen

- oman kieli-identiteetin pohdinta
- näkemys kielestä yhteisöllisenä ilmiönä

Opintojakson vapaa kuvaus

Kieli, tekstit ja vuorovaikutus johdattaa suomi toisena kielenä -oppiaineen lukio-opiskeluun. Opintojaksossa perehdytään erityisesti kieleen, tekstien tulkintaan ja tuottamiseen sekä vuorovaikutukseen. Numeraalinen arviointi.

Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelevaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielisiä kaunokirjallisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta*
- *kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna*

Paikallinen lisäys

- monipuolisten tekstien ja kokonaisteosten lukeminen
- kirjallisuutta analysoivien ja tulkitsevien tekstien kirjoittaminen
- kirjastoyhteistyön ja lukuvierailujen toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- kirjallisuus osana kulttuuria

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- kirjallisuuden monitulkintaisuus ja kertomuksellisuus

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjallisuuden tulkinta -opintojakso johdattaa tarkastelemaan kirjallisuutta kokemuksellisenä, kertomuksellisenä ja erilaisia tulkintoja mahdollistavana ilmiönä. Opintojaksolla luetaan ja tulkitaan kirjallisuutta monipuolisesti. Numeraalinen arviointi.

Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *oppii perustelevaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelevan harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*

- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

- vähintään yhden kokonaisteoksen lukeminen
- kantaa ottavan puheenvuoron laatiminen ja esittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- tekstien ideologisuuden tunnistaminen
- argumentointi

Opintojakson vapaa kuvaus

Tekstit ja vaikuttaminen -opintojaksossa tarkastellaan erityisesti teksteillä vaikuttamista: tekstien ideologisuutta, kriittistä lukemista ja mediakritiikkiä, argumentointia ja vaikuttamisen keinoja. Numeraalinen arviointi.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (S26-7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen

- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistäidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Paikallinen lisäys

- vähintään yhden kokonaisteoksen lukeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitoja kehitetään monin tavoin: viestintärohkeus, esiintymistäidot, viestinnän analysointi

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monipuoliset kirjoittamis- ja vuorovaikutusharjoitukset

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus -opintojaksolla syvennetään omia taitoja sekä kirjallisen että puhutun tekstin analysoinnissa että tuottamisessa. Numeraalinen arviointi.

Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- kirjallisuus osana kotimaista ja laajempaa kontekstia
- kirjallisuus osana yhteiskuntaa ja sen kuvaajana

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjallisuuden kontekstit -opintojaksolla luetaan tutustutaan laajasti kirjallisuuteen ja analysoidaan sitä eri aikakausien ja tyyliuuntien kontekstissa. Numeraalinen arviointi.

Vuorovaikutus, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutus on koko opintojakson kantava ajatus ja teema

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana perehdytään laajasti erilaisiin viestintä- ja vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitetaan omia esiintymistaitoja ja vuorovaikutuksen analyysitaitoja. Numeraalinen arviointi.

Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 1/2, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija valmistautuu ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

- ylioppilastutkinnon kokeisiin perehtyminen ja niihin harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon syventäminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- kirjoittamisen ja tekstien tulkinnan taitojen syventäminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 1/2 -opintojaksolla käydään läpi koko suomi toisena kielenä -oppimäärän oppisisältöjä ja valmistaudutaan ylioppilastutkintoon. Opintojakso muodostaa yhdessä Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 2/2 -opintojakson kanssa ylioppilastutkintoon valmentavan kokonaisuuden. Numeraalinen arviointi.

Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 2/2, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija valmistautuu ylioppilastutkintoon

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

- ylioppilastutkinnon kokeeseen perehtyminen ja niihin harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon syventäminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- kirjoittamisen ja tekstien tulkinnan taitojen syventäminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 1/2 -opintojaksolla käydään läpi monipuolisesti kielen ja kirjallisuuden oppisisältöjä ja valmistaudutaan ylioppilastutkintoon. Opintojakso muodostaa

ylioppilaskirjoituksiin valmentavan kokonaisuuden yhdessä opintojakson Abiturientin luku- ja kirjoitustaito 2/2 kanssa. Numeraalinen arviointi.

Kirjoittamisen tuki, 2 op (S212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää kirjoitustaitoaan saamansa ohjauksen ja yksilöllisen palautteen tuella.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- oman kirjoitustaidon kehittäminen kunkin opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaan
- erilaisten tekstien tuottaminen sekä palautteen antaminen ja saaminen
- kirjoittaminen prosessina
- kielenhuolto

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- kirjoittamisen taitojen kehittäminen

Hyvinvointiosaaminen

- itsereflektion taidot

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjoittamisen tuki sopii opiskelijoille, jotka haluavat kehittää kirjoitustaitojaan. Opintojaksolla harjoitellaan kirjoittamista ja huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset tarpeet. Opintojakso sopii erityisesti abiturienteille lisäharjoitukseksi ylioppilastutkintoa varten. Suoritusmerkintä S.

7.2. Biologia (BI)

Oppiaine ja tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävänsä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävänsä elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävänsä tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestäväen kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä*
- *osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen*
- *osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.*

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- *elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen*

Evoluutio

- *solujen synty ja kehittyminen*
- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*
- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso rakentaa pohjaa luonnontieteellisen tiedon ymmärtämiselle. Eri aiheita käsiteltäessä tuodaan ilmi yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin ja tieteenaloihin.

Jotta luonnontieteellistä tietoa voi ymmärtää ja biologista maailmankuvaa rakentaa, on tärkeä hallita biologian peruskäsitteitä. Biologisten käsitteiden täsmällistä ja oikeaa käyttöä harjoitellaan mm. opintojakson aikana suoritettavien tehtävien yhteydessä. Luonnontieteellistä lukutaitoa

voidaan vahvistaa esimerkiksi erilaisilla teemaan liittyvillä uutisilla tai alan kirjallisuudella. Tässä yhteydessä opiskelijat harjoittelevat mediakriittisyyttä.

Luovan ajattelun kehittymistä vahvistavat biologisten ilmiöiden kokeellinen tutkiminen, havainnointi, tulosten käsittely, tulkinta ja esittäminen. Tieteen tekeminen on luovaa ja innovatiivista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Biologian merkitystä ja monipuolisen biologisen osaamisen tarvetta yhteiskunnan eri aloilla käsitellään esimerkiksi eri tieteenalojen, työelämän ja innovaatioiden kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään biologiaan tieteenä, eliökuntaan ja sen rakenteeseen, sekä evoluutioon elämää synnyttävänä ja muokkaavana voimana. Numeraalinen arviointi.

Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2-BI3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*
- *monimuotoisuuden merkitys*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana työskennellään myös pareittain tai pienryhmissä esimerkiksi pienimuotoista ekologista tutkimusta suunniteltaessa ja toteutettaessa. Vuorovaikutusosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi puheviestintätaitojen harjoittamisella. Opintojakson aikana voidaan hyödyntää monia vaikuttamisen keinoja (esim. asiaperusteinen argumentointi, vastamainokset, mielipidekirjoitukset, posterit, pienimuotoiset näyttelyt).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monet opintojaksossa käsitellyt ympäristöongelmat ja niiden ratkaisut ovat globaaleja. Esimerkiksi biodiversiteetin heikkeneminen, ilmastonmuutos ja näihin ongelmiin sopeutuminen kuitenkin näyttäytyvät erilaisina eri puolilla maailmaa. Opiskelijan toimijuutta kestävän elämän tavan edistämiseksi vahvistetaan esimerkiksi osallistamalla vaikuttamisprojekteihin, arvioimalla oman tai koulun toiminnan kestävyttä tai tutustumalla oman kunnan tai kansalaisjärjestöjen toimintaan kestävän kehityksen edistämiseksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään ekologian perusteet ja ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin. Ympäristökasvatuksessa paneudutaan kestävään kehitykseen. Numeraalinen arviointi.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä solun perusrakenteet*
- *osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja*

- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisolun
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelemisen sukupuusta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Solun perusrakenteen ja toiminnan ymmärrys on välttämätöntä, jotta opiskelija voi hahmottaa biologisia ilmiöitä solutasolta biosfääriin. Esimerkiksi elämälle olennaiset reaktiot fotosynteesi ja soluhengitys tapahtuvat solutasolla. Periytymisen perusteiden hallitseminen luo pohjan mm. moninaisuuden ymmärtämiselle, sen itseisarvolle ja eettisille pohdintoille.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijoita ohjataan käyttämään biologian keskeisiä käsitteitä ja tieteellistä kieltä. Opintojaksossa käsitellään mm. solubiologian merkitystä lääketieteessä. Biologisten ilmiöiden havainnollistaminen, esim. solumallien rakentaminen, solujen rakenteen tutkiminen sekä periytymisen perusmekanismien tai solun perustoimintojen havainnollistaminen edistävät luovan ajattelun kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaikki elämä perustuu soluihin. Tässä opintojaksossa opiskellaan solubiologian ja perinnöllisyyden perusteet. Numeraalinen arviointi.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutokseen
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudokset, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana työskennellään pareittain tai pienryhmissä esimerkiksi pienimuotoisen kokeellisen työn suunnittelussa, tutkimusaineiston hankkimisessa, analysoinnissa ja tulkitsemisessä. Oman työskentelyn tulosten esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Hyvinvointiosaaminen

Ihmisen biologian opinnot keskittyvät ihmiskehon ymmärrykseen, rakenteeseen ja toimintaan. Ihminen on psykofyysinen kokonaisuus, ja ymmärrys anatomiasta ja fysiologiasta on tärkeää kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Ihmiselimistön toiminnan käsittelyssä huomioidaan toisen kunnioittaminen sekä jokaisen ihmiskehon ainutlaatuisuus ja ainutkertaisuus. Myös ihmiselimistön kyky sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan on keskeistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ihmisen biologiaa päästä varpaisiin. Monen opiskelijan mielestä tämä on biologian opintojaksoista mielenkiintoisin. Numeraalinen arviointi.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokkausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*

- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Bioteknikka ja sen sovellukset -opintojakso päättää biologian oppimäärän. Se kokoaa yhteen aikaisempien opintojaksojen opit ja oivallukset sekä biologisten ilmiöiden mahdollisuudet ja riskit suunnaten katseen kohti kestävää tulevaisuutta. Opintojaksossa korostuvat ajankohtaiset aiheet ja eettiset pohdinnat, jotka pohjautuvat biologiselle tiedolle.

Biologinen tietämys mahdollistaa sen, että opiskelija voi vaikuttaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Yhteiskunnallisiin kysymyksiin vaikuttamista voidaan harjoitella esimerkiksi laatimalla vastamainoksia tai mielipidekirjoituksia, osallistumalla internetkeskusteluihin, ottamalla yhteyttä päättäjiin, väittelyiden tai esitelmien avulla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan biologian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen mahdollistajana. Oppitunneilla voidaan keskustella, väitellä tai tehdä ryhmätöitä esimerkiksi lääketieteen sekä kasvi- ja eläinjalostuksen ja geenitiedon omistajuuden eettisistä periaatteista sekä biotekniikan mahdollisuuksista ja riskeistä.

Ympäristöosaamista vahvistetaan tutustumalla biotekniikan sovelluksiin teollisuudessa ja luonnonsuojelussa. Nämä auttavat opiskelijaa ymmärtämään luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaista käyttöä ja sitä, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristön kantokykyyn. Ymmärryksen pohjalta opiskelija voi perustella kantaansa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja eettisissä pohdintoissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Syvennetään aiemmilta kursseilta kertynyttä tietoa mikrobeista. Perehdytään DNA:n tutkimiseen ja muokkaukseen geenitekniikalla ja sekä biotekniikan keskeisiin sovelluksiin ja merkitykseen yhteiskunnassa. Numeraalinen arviointi.

Biologian kertaava opintojakso, 2 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lisää valmiuksiaan osallistua biologian ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolinen biologian keskeisten asioiden kertaus opiskelijoiden toiveiden mukaan
- eri opintojaksoissa käsiteltyjen asioiden kytkeminen toisiinsa ja laajempiin asiayhteyksiin
- biologian ylioppilaskokeen rakenne ja yleisimmät tehtävätyypit
- hyvä vastaustekniikka ja erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaaminen
- ylioppilaskokeen edellyttämien tiedonkäsittely- ja esittämistaitojen harjoittelu tarvittaessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjallisen ilmaisun kehittyminen ylioppilaskoetta ajatellen on yksi tämän opintojakson keskeisistä tavoitteista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aiemmillä biologian opintojaksoilla opitut asiat kytketään laajempiin asiayhteyksiin yli ainerajojen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ylioppilaskokeeseen kertaamisessa ja vastaamisessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssilla kerrataan aiempien biologian opintojaksojen keskeistä sisältöä ja harjoitellaan erilaisiin tehtäviin vastaamista ylioppilaskokeeseen valmistautuen. Suoritusmerkintä S.

7.3. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaine ja tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämisaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämänkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämänkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen

- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämönhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opinnoissa tuetaan opiskelijan kykyä kohdata, ymmärtää ja hyväksyä erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio tukevat vuorovaikutustaidoissa kehittymistä.

Hyvinvointiosaaminen

Opinnoissa kehitetään eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia muiden ihmisten huomioon ottamiseen, tuetaan identiteetin etsintää, autetaan jäsentämään minäkuvaa ja vahvistamaan omaa itsetuntemusta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Käsitykset hyvästä elämästä ja sen edellytyksistä. Identiteetin rakentuminen. Minä- ja maailmankuva. Numeraalinen arviointi.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*
- *osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota*
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologioita piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja*

- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestäväns tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipäriäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestäväns kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla rohkaistaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen pohtimiseen, itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja oman vakaumuksen rakentamiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yksilöä ja yhteisöä koskevissa eettisissä pohdinnoissa opetellaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä ajatusten ja uskomusten tueksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Kulttuurisen moniarvoisuuden ymmärtäminen ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti erilaisten yhteisöjen piirissä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteiskunta, kulttuuri ja alakulttuurit. Aktiivinen kansalaisuus. ihmisoikeudet. Näkökulmia oikeudenmukaisuuteen. Numeraalinen arviointi.

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Oppimistilanteissa korostuu oman argumentaation loogisuus, toisten kuunteleminen, ymmärtäminen ja arvostaminen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali ja ekologinen oikeudenmukaisuus huomioidaan ajankohtaisissa ja opiskelijan arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijaa tuetaan ymmärtämään luonnon monimuotoisuuden arvo ja pohtimaan ekologisesti kestävä elämäntavan muotoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin tutustuminen avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurista moniarvoisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kulttuurin tutkimus ja kulttuurien vuorovaikutus. Tapakulttuurien monimuotoisuus. Yhdenvertaisuuden historiaa. Numeraalinen arviointi.

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Katsomusten historiaa ja nykypäivää tarkastellaan arvioiden ja monitieteisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monimuotoisia katsomuksia tarkastellaan etiikan (etiikan teorioiden ja ympäristöetiikan teorioiden) näkökulmista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Katsomusten kehitystä ja merkitystä pohditaan laaja-alaisesti, ja kehitetään kulttuurista lukutaitoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Katsomusten historia. Katsomusten ilmeneminen eri elämänalueilla. Numeraalinen arviointi.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittäminen ja selittäminen; käsityksiä uskontojen alkuperästä; uskontokritiikki*
- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*

- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Dialogin merkitys korostuu kulttuurien ja katsomusten moninaisuuden kohtaamisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisiin maailmankatsomuksiin ja osaa arvioida niiden merkitystä yksilöllisesti ja yhteisöllisesti (esim. arjen ja juhlan perinteet, politiikka).

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkimus. Ateismi, agnostismi ja humanismi. Maailmanuskonnot. Numeraalinen arviointi.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunteita, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntavokseen*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*

- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tiedostaa omien valintojensa merkityksen tulevaisuuden näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pohtii luonnon monimuotoisuuden arvoa ja niitä keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia tarkastella tieteellisteknologista kehitystä ja sen merkitystä yksilöiden ja yhteisöjen elämään tässä hetkessä ja tulevaisuudessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tulevaisuuden tutkimus. Teknologian kehitys. Ekologiset muutokset. Numeraalinen arviointi.

Kulttuurien myytit ja muut suuret kertomukset ET7-UE7, 2 op (ET7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee pyhien kertomusten taustoja ja luokitteluja.
- Opiskelija vahvistaa kulttuurista, katsomuksellista ja / tai uskonnollista lukutaitoaan.
- Opiskelija tuntee myyttien aihepiirejä ja osaa vertailla eri kulttuurien kertomusaineistoa arvostaen.
- Opiskelija tuntee myyttien selitysteorioita ja osaa käyttää niitä myyttien aiheiden analysoinnissa.
- Opiskelija voi suorittaa opintojakson osana ET- tai UE-opintojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- myytit eri kulttuureissa ja uskonnoissa; maailman myyttinen ja rationaalinen selittäminen
- muut ideologiset ja uskonnolliset kertomustyypit ja niiden merkitys
- kulttuurien tutkimus ja kulttuurin / uskonnon lukutaito
- suullinen ja kirjallinen perinne eri kulttuureissa
- tekstinäytteet ja niiden analyysi
- myytit ja identiteetti
- symboliikka

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurinen moninaisuus tulee esille kertomusperinteissä ja niiden tulkinnoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kulttuurien myyttejä ja kertomusperinnettä tarkastellaan monitieteisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kertomusten sisältöä analysoidaan etiikan näkökulmasta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pyhät kertomukset. Kulttuuri, alakulttuurit ja vastakulttuuri. Kulttuurin lukutaito. Suoritusmerkintä S.

Kertaava opintojakso, 2 op (ET8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa opintojaksojen 1-6 keskeiset sisällöt ylioppilaskokeeseen osallistumista varten.
- Opiskelija saa lisävalmiuksia ylioppilaskokeen monimuotoisiin tehtävätyyppeihin vastaamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen 1-6 keskeiset sisällöt ja laaja-alainen osaaminen
- monitieteinen näkökulma aiheisiin
- aiemmat ylioppilaskokeet kertaamisen apuna
- erilaiset kysymystyypit ja vastaustekniikka

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämäkatsomustiedon ylioppilaskokeeseen valmennus. Suoritusmerkintä S.

7.4. Filosofia (FI)

Oppiaine ja tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperaiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää

opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat

paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin*
- *oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä*
- *tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä*
- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija motivoituu uuden oppiaineen opiskeluun ja oivaltaa filosofian kytkeytymisen monin tavoin muihin oppiaineisiin.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

- lukion oppiaineiden yhteiset teemat
- monitieteisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian opinnoissa kehitetään kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä. Opintojaksolla korostetaan myös vuorovaikutteisuutta ja pyrkimystä hyvään argumentaatioon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofia yhdistää eri tiedonaloja, joten sen opiskelu on luontevasti monitieteistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Filosofian historia. Filosofiset kysymyksenasettelut ja peruskysymykset. Arkitieto ja tieteellinen tieto. Numeraalinen arviointi.

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arviotaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää eettisten teorioiden soveltamisen merkityksen muiden oppiaineiden sisältöjen yhteydessä (esim. TE, UE / ET, PS).

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

- etiikan aika- ja kulttuurisidonnaisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Etiikan opintojaksolla pohditaan mm. arvoja ja normeja yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa tuetaan pohtimaan kulttuurien monimuotoisuutta ja eettisten korostusten aika- ja kulttuurisidonnaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Etiikka ja moraalit. Yksilö ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet. Soveltava etiikka. Numeraalinen arviointi.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija seuraa yhteiskuntaan liittyvää ajankohtaiskeskustelua mediassa.

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*

- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Paikallinen lisäys

- median merkitys: ajankohtaisaiheiden käsittely

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa arvioida erilaisten yhteiskuntajärjestelmien oikeutusta, mm. vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden näkökulmista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia pohtia demokratian, oikeudenmukaisen yhteiskunnan toteutumisen, ihmisoikeuksien, aktiivisen kansalaisuuden ja kestävän tulevaisuuden ilmiötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla käsitellään yhteiskuntien monimuotoisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteiskuntasopimus -teoriat. Demokratia ja yhteisöllisyys. Ajankohtaisia aiheita. Numeraalinen arviointi.

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasioväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasioväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hahmottaa arkitiedon ja tieteellisen tiedon merkityksen.

- Opiskelija osaa eritellä esim. uskomusten, uskomushoitojen ja tutkitun tiedon olennaisia eroja.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi*
- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Paikallinen lisäys

- arkitieto ja tieteellinen tieto

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan pohtimaan laaja-alaisesti totuuden teorioita.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kielellistä ilmaisua ja argumentaatiota.

Opintojakson vapaa kuvaus

Totuusteoriat. Todellisuuden luonne. Tiedon lähteet. Tieteellinen tutkimus. Numeraalinen arviointi.

Kertaava opintojakso, 2 op (FI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaai aiempien opintojaksojen sisältöjä ja saa lisävalmiuksia filosofian ylioppilaskokeeseen.
- Opiskelija ymmärtää monitieteisyyden merkityksen ja perehtyy oppiainerajat ylittäviin aihekokonaisuuksiin.
- Opiskelija tuntee monimuotoisia ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä ja pyrkii laatimaan kattavia, napakoita vastauksia tehtävätyyppien mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen 1-4 keskeiset sisällöt
- ylioppilaskokeen eri kysymys- ja vastaustyyppit
- vastaustekniikka

Opintojakson vapaa kuvaus

Filosofian keskeisten aihekokonaisuuksien kertaaminen ja ylioppilaskokeeseen valmistautuminen. Suoritusmerkintä S.

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaine ja tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen

keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikan perusteet, 2 op (FY1-FY2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee tieteen kriteerit ja määrittelyn sekä tieteen ja pseudotieteen eron.
- Opiskelija pyrkii hahmottamaan arkitiedon ja tieteellisen tiedon eroja ja merkitystä.
- Opiskelija tietää tieteiden kentän jaottelun tutkimuskohteen mukaisesti luonnon- ja ihmistieteisiin.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitleminen ja toteutus*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa fysiikan opintojaksoilla luonnontieteille ominaisen kriittisen ajattelun ja tiedonhankinnan välineitä ja oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon etsimiseen ja muokkaamiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, monimuotoisten tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Opiskelija osaa soveltaa oppimaansa vastuullisesti omissa valinnoissaan sekä laajemmin ja innovatiivisesti ympäristö ja tulevaisuus huomioiden.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suure, yksikkö ja SI-järjestelmä. Graafinen ja lineaarinen malli. Energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen. Energian tuotanto, teho ja hyötysuhde. Energian vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen. Numeraalinen arviointi.

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*
- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

- *voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana*
- *mekaaninen työ*
- *termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat*
- *lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine*
- *energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä*
- *aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset*
- *lämpölaajeneminen*
- *kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa fysiikan opintojaksolla luonnontieteille ominaisen kriittisen ajattelun ja tiedonhankinnan välineitä ja oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon etsimiseen ja muokkaamiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, monimuotoisten tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Opiskelija osaa soveltaa oppimaansa vastuullisesti omissa valinnoissaan sekä laajemmin ja innovatiivisesti ympäristö ja tulevaisuus huomioiden.

Opintojakson vapaa kuvaus

Termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat. Lämpötila paine ja hydrostaattinen paine. Mekaaninen työ. Lämpölaajeneminen, energia olomuodon muutoksissa ja kaasujen tilanyhtälöt. Numeraalinen arviointi.

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustulosten perusteella*
- *ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa*
- *tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

- *tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait*
- *voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö*
- *paino ja kitka*
- *liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia*
- *mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate*
- *liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa fysiikan opintojaksolla luonnontieteille ominaisen kriittisen ajattelun ja tiedonhankinnan välineitä ja oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon etsimiseen ja muokkaamiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, monimuotoisten tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja

simulointiin. Opiskelija osaa soveltaa oppimaansa vastuullisesti omissa valinnoissaan sekä laajemmin ja innovatiivisesti ympäristö ja tulevaisuus huomioiden.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoraviivaisen liikkeen tutkiminen. Vurovaikutus ja voima. Voimat ja liikeyhtälö. Mekaniikan energiaperiaate, liikemäärän säilyminen ja impulssi. Numeraalinen arviointi.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

- momentti ja kappaleen kiertäminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiiktyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa fysiikan opintojaksolla luonnontieteille ominaisen kriittisen ajattelun ja tiedonhankinnan välineitä ja oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon etsimiseen ja muokkaamiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkittamiseen, monimuotoisten tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Opiskelija osaa soveltaa oppimaansa vastuullisesti omissa valinnoissaan sekä laajemmin ja innovatiivisesti ympäristö ja tulevaisuus huomioiden.

Opintojakson vapaa kuvaus

Momentti ja jäykän kappaleen tasapaino. Gravitaatio ja planeettojen liike. Jaksollinen liike, aallot ja aaltoilmiöitä. Ääni aaltoliikkeenä. Numeraalinen arviointi.

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa fysiikan opintojaksolla luonnontieteille ominaisen kriittisen ajattelun ja tiedonhankinnan välineitä ja oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon etsimiseen ja muokkaamiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, monimuotoisten tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Opiskelija osaa soveltaa oppimaansa vastuullisesti omissa valinnoissaan sekä laajemmin ja innovatiivisesti ympäristö ja tulevaisuus huomioiden.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jännite ja virta tasavirtapiireissä. Ohmin laki ja sähköteho. Virtapiirit ja Kirchhoffin lait. Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä. Kondensaattorit, puolijohteet ja sähköturvallisuus. Numeraalinen arviointi.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa fysiikan opintojaksolla luonnontieteille ominaisen kriittisen ajattelun ja tiedonhankinnan välineitä ja oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon etsimiseen ja muokkaamiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, monimuotoisten tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Opiskelija osaa soveltaa oppimaansa vastuullisesti omista valinnoistaan sekä laajemmin ja innovatiivisesti ympäristö ja tulevaisuus huomioiden.

Opintojakson vapaa kuvaus

Magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä. Varatun hiukkasen liike homogeenisessä magneettikentässä. Sähkömagneettinen induktio ja Lenzin laki. Generaattori, vaihtovirran synty ja muuntaja. Valon aaltoilmiöitä. Numeraalinen arviointi.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön

- tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiikkafysiikasta kosmologiaan
- ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

- energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa
- fotonin sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina
- atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate
- kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet
- atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen
- ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia
- ydinvoima, fissio ja fuusio
- hajoamislaki
- ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa
- hiukkasfysiikan standardimalli
- maailmankaikkeuden kehitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa fysiikan opintojaksolla luonnontieteille ominaisen kriittisen ajattelun ja tiedonhankinnan välineitä ja oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon etsimiseen ja muokkaamiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, monimuotoisten tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Opiskelija osaa soveltaa oppimaansa vastuullisesti omissa valinnoissaan sekä laajemmin ja innovatiivisesti ympäristö ja tulevaisuus huomioiden.

Opintojakson vapaa kuvaus

Energian kvantittuminen ja fotonin. Atomin rakenne ja atomin energiatilat. Ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, fissio ja fuusio. Ionisoivan säteilyn lajit ja sovellukset. Maailmankaikkeuden kehitys. Numeraalinen arviointi.

Fysiikan töitä, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kokeelliseen työskentelyyn ja ymmärtää matemaattisten mallien käyttöä fysiikan töissä.
- Opiskelija tuntee turvalliset työskentelytavat ja käyttää tietämystään tehtävien tekemisessä.
- Opiskelija käsittelee ja analysoi töiden tuloksia sähköisillä välineillä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- fysiikan työt / tehtävät liittyvät ensimmäisen ja toisen lukuvuoden fysiikan opintojaksoihin
- mittaustulosten analysointi ja työselostuksen tekeminen sähköisillä välineillä

Opintojakson vapaa kuvaus

Jo opiskeltuihin fysiikan opintojaksoihin liittyvät työt. Työn suunnittelu, toteutus ja työselostuksen tekeminen. Suoritusmerkintä S.

Kosmologia ja suhteellisuusteoria, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu erikoiseen suhteellisuusteoriaan.
- Opiskelija saa käsityksen maailmankaikkeudesta ja sen rakenteesta.
- Opiskelija tutustuu aurinkokunnan rakenteeseen kuten planeetat, kuut ja asteroidit.
- Opiskelija tutustuu tähden toimintaan ja rakenteeseen.
- Opiskelija saa käsityksen galakseista, galaksijoukoista ja ymmärtää avaruuden etäisyyksiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erikoinen suhteellisuusteoria
- aurinkokunta ja koostumus
- galaksit ja galaksijoukot
- maailmankaikkeuden kehitys

Opintojakson vapaa kuvaus

Erikoinen suhteellisuusteoria. Aurinkokunnan rakenne, tähden toiminta ja elinkaari. Galaksi, galaksijoukot ja maailmankaikkeuden kehitys. Suoritusmerkintä S.

Opintojakso tarjotaan joko yhden tai kahden opintopisteen laajuuisena riippuen opiskelijamäärästä ja lukion talous- ja henkilöstöresursseista.

Fysiikan kertaus, 2 op (FY11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo fysiikan valtakunnallisten valinnaisten moduulien keskeiset sisällöt ja tutustuu fysiikan ylioppilaskirjoitustehtäviin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- fysiikan pakollisen ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Fysiikan pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen keskeisten asioiden kertaus ja tutustuminen fysiikan ylioppilaskokeeseen. Suoritusmerkintä S.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaine ja tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi kartoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestäväen kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa

opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavasta välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti

- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisilla menetelmillä. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävästä kehityksestä sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso rakentaa pohjaa maantieteellisen maailmankuvan kehittämiseksi ja alueelliselle ajattelulle. Opintojaksossa korostuu myös maantieteen ainutlaatuisuus luonnontieteellisten ja humanistis-yhteiskuntatieteellisten ilmiöiden ja prosessin vuorovaikutuksen ymmärtämisessä. Ajankohtaiset, opiskelijoiden elämämaailmaan liittyvät havainnot ja uutiset innostavat maantieteen opiskeluun.

Paikannimistön hallinta luonteissa yhteyksissä linkittää ilmiöt alueisiin. Lisäksi on tärkeä hallita maantieteellisiä peruskäsitteitä. Käsitteitä on käytettävä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä. Keskeistä maantieteessä ovat geomediataidot, kuten karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden sekä kirjallisten lähteiden tarkoituksenmukaiset tulkinta- ja käyttötaidot.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään maantieteen merkitykseen työelämässä ja jatko-opinnoissa. Maantieteellisen tietämyksen avulla opiskelija kykenee mediakriittisyyteen, mitä voidaan vahvistaa uutisseurannan ja -analyysien kautta. Tärkeää on havainnoida suomalaisen uutisvirran alueellista jakautumista. Mitkä ja mihin sijoittuvat tapahtumat ylittävät uutiskynnyksen? Miksi? Miten media vaikuttaa maailmankuvamme muodostumiseen?

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan maantieteeseen tieteenalana, maailmassa ajankohtaisiin ympäristöä ja ihmiskuntaa koskeviin muutoksiin ja niiden ratkaisukeinoihin. Numeraalinen arviointi.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin*
- *osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla*
- *osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat*
- *osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla*
- *osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- *luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*

Ilmakehä ja vesikehä

- *ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa*
- *veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO*
- *sää ja sen ennustaminen*
- *ilmastoalueet*

Kivikehä

- *maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto*
- *endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina*
- *endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opiskelija rakentaa ymmärrystään planeettamme ainutkertaisuudesta sekä luontoympäristön asettamista ihmistoiminnan reunaehdoista. Luonnonmaantieteellinen ymmärrys rakentaa pohjaa ihmismaantieteen ilmiöiden tarkastelulle vahvistaen eettisyyttä ja ympäristöosaamista. Esimerkiksi tämän hetken merkittävien ihmiskunnan ongelmien tarkastelussa on välttämätöntä hallita niiden luonnonmaantieteellinen perusta, jotta opiskelija

voi ymmärtää muutosten alueellista ja ajallista vaihtelua sekä niiden riippuvuussuhteita. Näin opiskelija saa myös työkaluja kestävän tulevaisuuden edistämiseksi.

Alueelliset esimerkit ja globaaliymmärryksen kehittyminen luovat pohjan mm. luontoympäristön merkityksen ymmärtämiselle, tämän itseisarvolle ja eettisille pohdintoille. Tätä voidaan vahvistaa esimerkiksi ryhmätöiden, väittelyiden sekä asiaperusteisen argumentoinnin kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja eri aluetasoilla, sekä pyritään tunnistamaan ja ymmärtämään ilmiöiden syyt ja seuraukset. Numeraalinen arviointi.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omissa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- *maa-, metsä- ja kalatalous*
- *kaivannaiset, energialähteet*
- *teollisuus*
- *kiertotalous*

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- *saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu*
- *globalisaatio*
- *innovaatioiden alueellinen leviäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisesta maailmasta. Maantieteessä korostuu ihmistoiminnan alueellisuus ja moninaisuus sekä toisaalta sen samankaltaisuus, mikä antaa opiskelijalle työkaluja ihmisyyden ymmärtämiseen. Tätä voidaan vahvistaa tutustumalla erilaisiin alueisiin ja ihmisiin geomedian, kuten karttojen, kuvien, kirjallisuuden tai videoiden avulla sekä ryhmätyöskentelyllä ja keskusteluilla: Mitkä ovat ihmisten perustarpeet? Millaisia ovat ihmisten haaveet ja toiveet?

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan ajankohtaisia ihmistoiminnan ilmiöitä sekä ihmistoiminnan vastuullisuutta ja ympäristön hyvinvointia, joka kehittää yhteiskunnallista ja hyvinvointiosaamista. Ihmismaantieteellisen tiedon ansiosta opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattaessaan mediaa. Tätä voidaan vahvistaa uutis seurannan ja uutisanalysien kautta.

Ihmismaantieteelliseen tutkimukseen pohjautuen yhteiskunnallisiin kysymyksiin voidaan vaikuttaa ja ottaa kantaa. Tätä voidaan vahvistaa siten, että opiskelija hankkii, analysoi, tulkitsee ja esittää ihmismaantieteellistä tutkimusaineistoa pohtien samalla siihen liittyviä yhteiskunnallisia ulottuvuuksia. Yhteiskunnallisiin kysymyksiin vaikuttamista voidaan harjoitella esimerkiksi laatimalla vastamainoksia ja mielipidekirjoituksia, ottamalla kantaa verkkokeskusteluihin, ottamalla yhteyttä päättäjiin tai väittelyiden ja esitelmien avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija rakentaa ymmärrystä ihmistoiminnan alueellisista piirteistä, joka vahvistaa globaali- ja kulttuuriosaamista. Monet ilmiöt, kuten muuttoliikkeet, ravinnontuotanto ja teollisuus tapahtuvat globaalisti. Käsiteltävien ilmiöiden kannalta keskeistä on ymmärtää valintojemme vaikutus, riippuvuussuhteet eri aluetasoilla ja vastuullisuuden näkökulmat. Globaalia osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi dokumenttien avulla tai havainnollistamalla kulutustuotteiden, kuten vaatteiden ja elintarvikkeiden tuotantoketjuja ja valmistusmaita.

Kulttuurien moninaisuus, kaupunkien rakenteet ja ravinnontuotannon resurssit näyttäytyvät erilaisina eri puolilla maailmaa. Opintojakso pyrkii monipuolistamaan opiskelijan kokemusmaailmaa kansainvälisyydestä. Globaaliymmärrys kehittyy ajattelun kehittymisen kautta. Opiskelijalle kehittyvä käsitys maailman verkottumisesta, asioiden keskinäisistä riippuvuuksista ja omista vaikutusmahdollisuuksista auttavat suuntautumaan tulevaisuuteen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään ihmismaantieteen ilmiöihin ja prosesseihin eri aluetasoilla. Pyritään ymmärtämään sitä, kuinka ilmiöt ovat monimutkaisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Numeraalinen arviointi.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävästä tulevaisuudesta edistämässä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Keskeistä tässä opintojaksossa on geomediataitojen oppiminen (esim. kartat, paikkatieto, diagrammit, kuvat, videot), ja se miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa,

yhteiskunnan eri aloilla ja omassa arjessa. Opintojaksossa tulkitaan geomedian avulla luonnon- ja kulttuurimaisemia. Opiskelija hyödyntää aiemmissa maantieteen opinnoissa kerrytettyjä tietoja ja taitoja, mikä vaatii soveltamista ja luovuutta.

Opintojakso keskittyy maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen esimerkiksi maisematulkintojen, maantieteellisen tutkielman tai vaikuttamisprojektin kautta. Opiskelijat työskentelevät aktiivisesti itsenäisesti ja ryhmissä harjoitellen geomediataitoja, mikä kehittää vuorovaikutusosaamista. Työskentelyssä käytetään hyväksi myös muiden aineiden opiskelusta kertyneitä taitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitetaan yhteistyöhön perustuvaa työskentelyä pienryhmissä, ja tällöin yhteisesti ideoiden ja suunnitellen vahvistetaan vuorovaikutusosaamista. Ryhmätyön tai itsenäisesti tehdyn työn esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Opintojaksossa on mahdollista harjoitella myös asiaperusteista argumentointia ja muita vaikuttamisen keinoja, kuten vastamainosten laatimista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään geomeediaa, eli maantieteellisen tiedon lähteitä ja esittämistapoja monipuolisesti. Samalla syvennetään aiemmista opinnoista kertynyttä luonnonmaantieteellistä ja ihmismaantieteellistä tietoa. Numeraalinen arviointi.

Maantieteen kertaava opintojakso, 2 op (GE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lisää valmiuksiaan osallistua maantieteen ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolinen keskeisten maantieteen asioiden kertaus opiskelijoiden toiveiden mukaan
- eri opintojaksoissa käsiteltyjen asioiden kytkeminen toisiinsa ja laajempiin asiayhteyksiin
- maantieteen ylioppilaskokeen rakenne ja yleisimmät tehtävätyypit
- hyvän vastaustekniikan harjoittelu
- ylioppilaskokeen edellyttämien tiedonkäsittely- ja esittämistaitojen harjoittelu tarvittaessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjallisen ilmaisun kehittyminen ylioppilaskoetta ajatellen on yksi tämän opintojakson keskeisistä tavoitteista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aiemmillä maantieteen opintojaksoilla opitut asiat kytketään laajempiin asiayhteyksiin yli ainerajojen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ylioppilaskokeeseen kertaamisessa ja vastaamisessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssilla kerrataan aiempien maantieteen opintojaksojen keskeistä sisältöä ja harjoitellaan erilaisiin tehtäviin vastaamista ylioppilaskokeeseen valmistautuen. Suoritusmerkintä S.

7.7. Historia (HI)

Oppiaine ja tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksia. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

*Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.*

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijälähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten

näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiategstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti

- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskellaan globalisaatiota eurooppalaisesta näkökulmasta. Näkökulma on erityisesti taloudessa sekä kauppareittien kehityksessä ja muuttumisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan tutkitun tiedon arvostamista ja ymmärtämistä, minkä pohjalta on mahdollista muodostaa perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Opintojaksolla harjoitellaan historiallista lukutapaa, eli sitä että lähdetekstit ovat tulkinnan kohteita, ei neutraalia informaatiota. Tämä vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Opintojaksolla tutkitaan erilaisia lähdetekstejä ja harjoitellaan tulkintojen tekemistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa ympäristön ja ilmaston muutosten historiallinen tarkastelu antaa valmiuksia tarkastella tämän päivän yhteisöjen toiminnan perusteita ja tehtyjen ratkaisujen seurauksia. Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä ymmärtää hänen ratkaisujaan hänen oman aikansa lähtökohdista (historiallinen empatia). Opintojaksossa tarkastellaan,

mitä seurauksia on ympäristön liikkakäytöllä yhteiskuntien näkökulmasta, esimerkkinä eroosion vaikutus menneisyyden yhteiskuntiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan esimerkiksi väestön ja ilmastonmuutosta, sekä pohditaan sitä, miten kriisien jälkeen ollaan löydetty uusia ratkaisuja esimerkiksi työolojen parantamisessa. Hyvinvointiosaaminen näkyy myös siinä, että opintojakso auttaa suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan esseevastauksen kirjoittamista ja historiallista empatiaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Eurooppalaisen ihmisen historia maanviljelyksen synnystä nykypäivään. Numeraalinen arviointi.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päätyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet, ja miten suhtautumista on perusteltu eri aikoina. Keskeisiä teemoina ovat mm. imperialismi ja dekolonisaatio.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opetellaan tiedon luotettavuuden arviointia. Teksteihin suhtaudutaan tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa. Samalla vahvistetaan opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla korostuu tiedon luotettavuuden arviointi. Tätä harjoitetaan etenkin 1. ja 2. maailmansodan sekä kylmän sodan tarkastelussa, joissa käydään läpi mm. sodan osapuolten propagandaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käsitellään sananvapautta ja sen rajoittamista sekä rajoittamisesta aiheutuvia seurauksia. Tämä näkyy esimerkiksi diktatuureissa, joissa sanavapaus ja poliittinen mielipide ovat aiheuttaneet vainoja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valtioiden väliset suhteet 1800-luvulta nykypäivään. Numeraalinen arviointi.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään

- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla käsitellään suomalaisen yhteiskunnan kehitystä muutoksen ja jatkuvuuden teemojen kautta. Opintojaksolla näkyy, miten eri ihmisryhmillä on ollut erilaisia vaikutusmahdollisuuksia eri aikoina, esimerkkinä vaikka työväestön asema ja vaikutusmahdollisuudet eri aikoina.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan esseiden kirjoittamista, asiaperusteista argumentointia ja historiallista empatiaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan asettumista menneisyyden ihmisen asemaan ja kykyä ymmärtää menneisyyden ihmisten toimintaa heidän omista lähtökohdistaan käsin. Tämä voinee vahvistaa opiskelijan empatiataitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta on mahdollista muodostaa perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä esimerkiksi Suomen

sisällissodasta. Kielitietoisuus näkyy opintojaksossa käytettyjen termien selittämisenä ja eksaktina käyttönä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla käsitellään suomalaisuuden rakentamista ja rakentumista esimerkiksi erilaisten Suomen historiaan liitettyjen tulkintojen kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla hyvinvointiosaaminen näkyy esimerkiksi suomalaisuuden syntyä ja kehitystä sekä hyvinvointivaltion muutosta ja jatkuvuutta käsiteltäessä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suomen suuriruhtinaskunnan ja itsenäisen Suomen historia 1800-luvun alusta nykypäivään. Numeraalinen arviointi.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*

- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää hänen ratkaisujaan hänen oman aikansa lähtökohdista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan eri aikakausien aatteita sekä sitä miten ne yhä näkyvät.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa, kuten esimerkiksi keskiaikaisen yhteisöllisen identiteetin muuttuminen uuden ajan taitteessa yksilökeskeiseksi. Opintojaksolla tarkastellaan myös maailmankuvan kehitystä eri aikakausina, kuten esimerkiksi maailmankuvan muuttumista maakeskisestä aurinkokeskiseksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Eurooppalaisen ihmisen kulttuurihistoria antiikista synnystä nykypäivään. Numeraalinen arviointi.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*

- osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan erilaisten teksti- ja kuvalähteiden tulkintaa, mikä tukee opiskelijan kykyä tarkastella ja tulkita myös nykypäivän lähteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan esseen kirjoittamista, asiaperusteista argumentointia ja historiallista empatiaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan asettumista menneisyyden ihmisen asemaan ja menneisyyden ihmisten tekemien ratkaisujen ymmärtämistä hänen aikansa omista lähtökohdista käsin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suomeen nykyisin kuuluvien alueiden historia aina esihistorialliselta ajalta Ruotsin vallan ajan loppumiseen asti. Numeraalinen arviointi.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tarkastelee erilaisten kulttuurien suhtautumista toisiinsa. Opintojaksolla pohditaan globalisoitumista ja etnosentrismää historian näkökulmasta. Opintojaksolla tarkastellaan kulttuuriperintöä monelta eri kannalta. Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalien kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja antaa kukaties tukea tulevaisuuden hahmottelemiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen olevan seurausta ihmisten toiminnasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan asettumista menneisyyden ihmisen asemaan ja kykyä ymmärtää menneisyyden ihmisten toimintaa heidän omista lähtökohdistaan käsin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan asiaperusteista argumentointia ja historiallista empatiaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan yhteen tai useampaan maailman kulttuurialueeseen tutustuminen sekä sen vuorovaikutukseen muiden kulttuurialueiden kanssa. Numeraalinen arviointi.

Ajankohtaiset aiheet, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tarkastelee ja arvioi ajankohtaisia maailman politiikan ja talouden tapahtumia.
- Opiskelija perehtyy aiheisiin monipuolisesti erilaisia aineistoja hyödyntäen (mm. artikkelit, videot, ja podcastit).

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ajankohtaiset maailman politiikan ja talouden tapahtumat

Opintojakson vapaa kuvaus

Maailman politiikan ja talouden ajankohtaiset asiat. Suoritusmerkintä S.

Opintojakso tarjotaan joko yhden tai kahden opintopisteen laajuisena riippuen opiskelijamäärästä ja lukion talous- ja henkilöstöresursseista.

Historian kertaus, 2 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa historian aiempien opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija saa lisävalmiuksia historian ylioppilaskoetta varten (sisältöjen kertaus ja vastaustekniikka).

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukion historian opintojaksojen keskeiset sisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Historian opintojaksojen keskeisten sisältöjen kertaus. Suoritusmerkintä S.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaine ja tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa.

Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessä.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä

mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kyynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1-KE2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävästä elämäntavasta edistämässä

- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan yleisesti erilaisten aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä tutkittuun tietoon perustuen. Esimerkkejä arjen aineista voivat olla kemikaalit, elintarvikkeet, lääkeaineet ja puhdistusaineet.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aineen rakenteen eri malleihin tutustuminen johdattaa opiskelijan luonnontieteellisen tiedon kehittymiseen (esimerkiksi atomimallit, hiilen allotropia). Kemian kielen käyttöön harjaantuminen alkaa yhdisteiden ja kaavojen kirjoittamisella. Monitieteisen osaamisen ja monilukutaidon kehittymistä tuetaan käyttämällä opetuksessa videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan tarkastelemalla kemian merkitystä työelämässä ja jatko-opinnoissa esimerkiksi tekemällä yritysvierailuja (myös virtuaalisesti) ja tutustumalla uratarinoihin (esim. MyTech – <https://www.mytech.fi/>) sekä jatko-opintoaloihin, joissa kemian osaamista tarvitaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pakollinen opintojakso, joka sisältää mm. atomin rakenteen ja jaksollisen järjestelmän, aineiden sitoutumisen ja ominaisuudet, ainemäärän ja konsentraation. Numeraalinen arviointi.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulin keskeisiin sisältöihin kuuluvien yhdisteryhmien sekä isomerian havainnollistamisessa voidaan käyttää esimerkkeinä tunnettuja lääkeaineita, kosmeettisia aineita ja fysiologisesti vaikuttavia aineita (esim. talidomidi, kofeiini, ibuprofeini, vitamiinit).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hiiliyhdisteiden kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita pohditaan kemian näkökulmasta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Orgaaninen kemia (yhdisteiden tunnistaminen, nimeäminen, ominaisuudet ja isomeria). Numeraalinen arviointi.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemiallisen reaktioyhtälön kirjoittaminen ja siihen perustuvat laskut. Erilaiset reaktiotyypit orgaanisissa ja epäorgaanisissa reaktioissa. Polymeerit. Numeraalinen arviointi.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten kemian liittyvien energiaratkaisujen pohtiminen esimerkiksi ryhmätöinä (esim. auton käyttövoima – bensiini, vety, kaasu, etanoli, sähkö, hybridi) vahvistaa vuorovaikutusosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa. Opetuksessa esitellään Suomen kaivos- ja metalliteollisuutta pohtien sen hyötyjä ja toisaalta ympäristövaikutuksia. Ympäristöosaamista vahvistetaan tarkastelemalla katalyyttien käyttöä kemiallisissa reaktioissa, esimerkiksi auton katalyysaattorissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemialliseen reaktioon liittyvät energianmuutokset, hapetusluvut ja sähkökemian. Laskutyypeistä reaktiosarjat ja reaktioseokset. Numeraalinen arviointi.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämässä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisen tavoitteiden toteutumista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä. Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä (typen ja rikin oksidit, neutralointi sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti). Syventyvällä ymmärryksellä ja kestäville ympäristöteoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ammoniakkisynteesin tarkastelua voidaan käyttää esimerkkinä monitahoisesta, monitieteisestä prosessista (tasapaino, nopeus, lämpötila, paine, prosessiolosuhteet. Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitetaan reaktionopeuden ja titrauskäyrien kuvaajien piirtämisessä ja tulkitsemisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Hyvinvointiosaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisten tavoitteiden toteutumista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä. Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä (typen ja rikin oksidit, neutralointi sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti). Syventyvällä ymmärryksellä ja kestäväillä ympäristötoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemiallisen reaktion nopeus. Tasapainoreaktiot ja niihin liittyvät laskut. Hapot, emäkset ja puskuriliuokset. Numeraalinen arviointi.

Kemian töitä, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kemian empiirisyyteen.
- Opiskelija todentaa teoriaa käytännön töillä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pienryhmissä tehtävät kemian työt
- kemian sähköiset työkalut

Opintojakson vapaa kuvaus

Tehdään kemiallisia töitä pienryhmissä. Suoritusmerkintä S.

Opintojakso tarjotaan joko yhden tai kahden opintopisteen laajuisena riippuen opiskelijamäärästä ja lukion talous- ja henkilöstöresursseista.

Kemian kertaava opintojakso, 2 op (KE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmentautuu kemian ylioppilaskirjoituksiin.
- Opiskelija oppii yhdistämään kemian opintojaksojen aineistoja kokonaisuuksiksi.
- Opiskelija tutustuu vanhoihin yo-kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- valtakunnallisten opintojaksojen kertaus

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan lukion kemian oppimäärä ja valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin. Suoritusmerkintä S.

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaine ja tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa

valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan,

tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tietää ja osaa käyttää uskonnon tutkimuksen käsitteitä jäsentäessään uskonnollisia ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

- uskontotieteen peruskäsitteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tietää Lähi-idän uskontojen eettisiä arvojärjestelmiä ja ymmärtää niiden merkityksen uskontodialogisissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija osaa käyttää kulttuurin- ja uskonnon tutkimuksen käsitteistöä perehtyessään Lähi-idän uskontoihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjoittelee lähdekriittisyyttä ja kehittää uskonnon lukutaitoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonnon määrittely. Pyhät kirjat. Juutalaisuus, kristinusko ja islam maailmanuskontoina. Numeraalinen arviointi.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hahmottaa kristillisen kirkon synnyn ja kehittymisen aikajanan pääpiirteissään.

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisuus ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*

- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Paikallinen lisäys

- kristinusko mediassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Uskonnon opetus edistää hyvinvointiosaamista tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Uskonnon opiskelu auttaa ymmärtämään kristillistä kulttuuria, sen suuntauksia lähialueilla ja eri puolilla maailmaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kristinuskolla eettisenä arvojärjestelmänä on merkityksensä ekologisesti kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kristinusko kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta. Kristinuskon historia ja suuntauksset. Numeraalinen arviointi.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija palauttaa mieleen 1-opintojakson uskontotieteen keskeiset käsitteet ja Abrahamin lasten uskontoja yhdistävät piirteet.

Keskeiset sisällöt

Maaillman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

- Lähi-idän uskontojen lyhyt kertaus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tietää ja osaa arvioida uskontojen roolia moniarvoisissa ja globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa tilanteissa ja yhteisöissä huomioiden mm. ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen näkökulman.

Opintojakson vapaa kuvaus

Luonnonuskonnot. Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneet uskonnot. Uskonnon lukutaidon kehittäminen. Numeraalinen arviointi.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisen uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*

- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu Laitilan keskiaikaiseen kivikirkkoon.
- Opiskelija tuntee historiasta rukoilevaisuuden synnyn 1700-luvun Kalannissa ja rukoilevaisuuden merkityksen lähialueilla nykyisin.

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

- Laitilan seurakunnan toimintaan tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa aineksia oman identiteettinsä ja maailmankatsomuksensa rakentamiseen ja arviointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija perehtyy monipuolisesti uskontoihin ja kulttuureihin suomalaisessa yhteiskunnassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää uskonnon merkityksen suomalaisessa kulttuurissa, mm. julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suomen uskontotilanne. Suomalainen uskonnollisuus historiassa ja nykyajassa. Numeraalinen arviointi.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa uskonnon ja kulttuurin lukutaitoaan.

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia uskontojen dialogiin ja osaa ottaa arvostaen kantaa uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää muuttuvaa suomalaista, eurooppalaista ja globaalia kulttuuriperintöä ja saa valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä sekä erilaisissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija perehtyy uskontojen käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan vahvistaen uskonnon lukutaitoaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonnon ja taiteen vuorovaikutus. Uskonnolliset symbolit. Populaarikulttuuri. Numeraalinen arviointi.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa tulkita media-aineistoja.
- Opiskelija tuntee uskonnollisen kielen ja ilmausten käytön mediassa ja arkipäivän tilanteissa (ilmaisut voidaan kokea tahdikkaina tai tahdittomina, esim. kiro sanat ja niiden käyttötarkoitukset).

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia osallistua uskontojen dialogiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa uskontoihin liittyviä mielikuvia (erilaiset media-aineistot), tietää uskontojen roolin konflikteissa ja rauhan rakentamisessa sekä osaa arvioida uskontojen antamia vastauksia eettisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kykenee perusteltuun uskontokritiikkiin ja lähdekriittiseen arviointiin uskontoja koskevan informaation osalta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Media ja uskonto. Uskonnollinen kieli ja kuvasto. Uskonnon tutkimus. Ajankohtaiset teemat. Numeraalinen arviointi.

Kulttuurien myytit ja muut suuret kertomukset UE7-ET7, 2 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee pyhien kertomusten taustoja ja luokitteluja.
- Opiskelija vahvistaa kulttuurista, katsomuksellista ja / tai uskonnollista lukutaitoaan.
- Opiskelija tuntee myyttien aihepiirejä ja osaa vertailla eri kulttuurien kertomusaineistoa arvostaen.
- Opiskelija tuntee myyttien selitysteorioita ja osaa käyttää niitä myyttien aiheiden analysoinnissa.
- Opiskelija voi suorittaa opintojakson osana UE- tai ET-opintojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- myytit eri kulttuureissa ja uskonnoissa; maailman myyttinen ja rationaalinen selittäminen
- muut ideologiset ja uskonnolliset kertomustyypit ja niiden merkitys
- kulttuurien tutkimus ja kulttuurin / uskonnon lukutaito
- suullinen ja kirjallinen perinne eri kulttuureissa
- tekstinäytteet ja niiden analyysi
- myytit ja identiteetti
- symboliikka

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kulttuurien myyttejä ja kertomusperinnettä tarkastellaan monitieteisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kertomusten sisältöä analysoidaan etiikan näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurinen moninaisuus tulee esille kertomusperinteissä ja niiden tulkinnoissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pyhät kertomukset. Kulttuuri, alakulttuurit ja vastakulttuuri. Kulttuurin lukutaito. Suoritusmerkintä S.

Kristillinen oppi ja elämä, 2 op (UE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa kristillisen uskon oppisisältöjä ja ymmärtää Raamatun yhteyden ihmisen elämänkysymyksiin.
- Opiskelija osaa vertailla arvostaen suurten kirkkokuntien erilaisia opinkohtien ja rituaalien painotuksia.
- Opiskelija tietää kristillisen jumalanpalveluselämän kehitysvaiheita historiassa.
- Opiskelija tuntee luterilaisen kristillisen etiikan keskeisen sisällön ja tietää eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteluja.
- Opiskelija osaa tarkastella ajankohtaisia etiikan aiheita kristillisestä näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- dogmatiikka, etiikka, liturgiikka, uskonnonpedagogiikka
- kristillinen käsitys ihmisestä ja Jumalasta (triniteetti)
- kristillinen pelastuskäsitys
- ihmisen tärkeät elämänkysymykset: elämän tarkoitus, kärsimys, kuolema

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia kristillisten kirkkojen välisen ekumeenisen keskustelun sekä uskontojen välisen dialogin ymmärtämiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa aineksia omaan identiteettiinsä ja maailmankatsomuksensa rakentamiseen ja arviointiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Etiikka ja dogmatiikka. Kristillinen ihmis- ja jumalakäsitys. Suoritusmerkintä S.

Kertaava opintojakso, 2 op (UE9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kerta opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija saa lisävalmiuksia uskonnon ylioppilaskokeeseen (perehtyminen aiempiin, monimuotoisiin ylioppilaskoetettäviin).
- Opiskelija hioo vastaustekniikkaansa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen 1-6 keskeiset sisällöt
- monitieteisyys ja oppiainerajat ylittävät aiheet

- vastaustekniikka ja ylioppilaskokeen monimuotoiset tehtävät

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonnon keskeisten sisältöjen kertaus ja ylioppilaskokeeseen valmistautuminen. Suoritusmerkintä S.

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaine ja tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävä elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelevaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskelu ympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

*Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöiden kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.*

*Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen*

kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa

- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä*
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria*
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu taiteen maailmoihin ja tuottaa monipuolisesti kuvia niin omia kuvastoja kuin visuaalisen kulttuurin muita sisältöjä hyödyntäen.
- Opiskelija syventää ymmärtämystään taiteesta ja sen tulkinnan keinoista.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa*
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen*
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

- monipuolinen kuvallinen ilmaisu ja tulkinta
- omiin kuvamaailmoihin sekä muuhun visuaaliseen kulttuuriin syventyminen kuvataiteen keinoin
- osa moduulin sisällöistä voidaan opiskella Hyvinvoiva minä -opintojaksoon sisältyvinä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kuvataide oppiaineena käsittelee sisällöissään globaaleja ja kulttuurisia ilmiöitä, joita esiintyy niin opiskelijoiden omista kuvastoista kuin visuaalisessa kulttuurissa laajemmin.

Hyvinvointiosaaminen

Taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso läpileikkaa taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja ja antaa tekemisen ja tulkitsemisen kautta mahdollisuuden monipuoliseen itseilmaisuun. Numeraalinen arviointi.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- *kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- *ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tarkastelee visuaalista kulttuuria erityisesti ihmisen ja rakennetun ympäristön suhteesta käsin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*
- *arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

- arkkitehtuurin ja muotoilun teemat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa syvennetään yhteiskunnallista osaamista tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä ja esineissä. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestäväen tulevaisuuden puolesta. Tutustutaan lähiseudun kehittämiseen esimerkiksi kaavoitushankkeiden kautta ja keskustellaan yksilön vaikutusmahdollisuuksista ympäristön parannussuunnitelmissa.

Hyvinvointiosaaminen

Taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista. Opintojaksolla tutustutaan viihtyisyyttä ja hyvinvointia edistävien ympäristöjen suunnitteluun. Tehdään mahdollisuuksien mukaan opiskeluympäristöä parantavia interventioita, jotka voivat olla esimerkiksi taideteoksia koulun seinille tai funktioinaalisempia, kalustukseen liittyviä projekteja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestäväen elämäntavan näkökulmasta. Opintojakso syventää osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan visuaalista kulttuuria erityisesti arkkitehtuurin ja muotoilun näkökulmasta. Numeraalinen arviointi.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutkii visuaalista kulttuuria median näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

- mediakulttuurin ja sen kuvastojen tutkiminen, tuottaminen ja tulkitseminen kuvataiteen keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista kehitetään rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään opistojaksossa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä erityisesti mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän ja hyvinvointia edistävän tulevaisuuden puolesta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään median maailmoihin kuvataiteen keinoin. Numeraalinen arviointi.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää taiteen ja laajemmin visuaalisen kulttuurin tuntemusta ja soveltaa oppimaansa omassa kuvallisessa ilmaisussa.

- Opiskelija vahvistaa henkilökohtaista suhdettaan taiteeseen.
- Opiskelija vahvistaa taiteellista itseilmaisua eri tekniikoihin tutustuen.

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

- taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sekä omien kuvamaailmojen monipuolinen kuvallinen tarkastelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta ja käsittelemällä näihin liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään opiskelijan taiteellista ilmaisua ja tietämystä sekä henkilökohtaista suhdetta taiteeseen. Tuotetaan ja koetaan taidetta monipuolisin tekniikoin ja omista lähtökohdista käsin. Numeraalinen arviointi.

Piirustuksen työpaja, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää ymmärrystään ja tietouttaan piirustustekniikoista.
- Opiskelija saa mahdollisuuden laajasti kokeilla erilaisia piirtimiä ja oppia niiden soveltavaa käyttöä omassa taiteellisessa työskentelyssä.
- Opiskelija syventää ymmärrystä piirustustaidon kehittämisen hyödystä kaikessa taiteen tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- piirtämisen eri tekniikat ja sovellukset monipuolisesti, niin perinteisessä kuin digitaalisessa muodossa
- oman ilmaisun, hahmottamiskyvyn ja sommittelutaidon kehittäminen havainnoiden, tutkien ja vapaan luovan ideoinnin kautta
- piirtämisen mahdollisuudet sekä taidehistorialliset ulottuvuudet
- piirustustekniikan käyttö tämän päivän taiteen tekemisessä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kuvallinen työskentely.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ilmaisun muodot.

Hyvinvointiosaaminen

Identiteetin rakentuminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvien tuottaminen ja arviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään erityisesti piirtämisen eri tekniikoihin ja niiden moniin sovelluksiin. Suoritusmerkintä S.

Painetaan taidetta, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietämystään erilaisista painotekniikoista ja niiden soveltamisesta omassa töissä ja tuotteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset painomenetelmät
- grafiikka, sabloonatyöt, seulapainanta
- kassin, paidan tai jonkin muun painotuotteen teko omien kuviosuunnitelmien pohjalta; oman abi-hupparilogon suunnittelu ja painaminen, lahjojen tai korttien teko

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Taiteen tuottaminen.

Hyvinvointiosaaminen

Identiteetin rakentaminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvallinen ilmaisu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ekologinen kestävyys.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla erilaisia painotekniikoita ja suunnitella sekä toteuttaa kuvitus johonkin painotteeseen, esimerkiksi kassiin, abi-huppariin tai kutsukorttiin. Suoritusmerkintä S.

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KU7D)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa.
- Opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia.
- Opiskelija tuottaa kuvataiteen lukiodiplomiin kuuluvan teoksen, kuvauksen työskentelyprosessistaan, itsearviointin ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavan portfolioon.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kuvataiteen tuntemus ja näyttö lukioaikaisesta osaamisesta ja harrastuneisuudesta
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alainen osaaminen
- teoksen / tehtävän, näkökulman ja toteutuksen valinta
- työskentelyprosessin kuvaus
- portfolio

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista. Valtakunnalliset arviointikriteerit.

7.11. Liikunta (LI)

Oppiaine ja tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaavaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

*Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvittää erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.*

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

*Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.*

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

- havaintomotoriset taidot sekä motoriset perustaidot (liikkumis-, tasapaino- ja välineenkäsittelytaidot) sekä fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen
- painotus yhdessä/ ryhmässä harrastettavissa liikuntamuodoissa, jotka tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden toisiinsa tutustumiseen ja ryhmäytymiseen
- perusopetuksessa opitun liikuntaosaamisen syventäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- itsesäätelyn taidot: omien tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja ilmaisun säätely
- yhteisöllisyys, vastuullisuus sekä fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen turvallisuus koulu yhteisössä

Yhteiskunnallinen osaaminen

- vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta ja turvallisuudesta
- muiden opiskelijoiden auttaminen ja avustaminen liikuntatunneilla
- yhteisöllisyyden kokeminen yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta

Hyvinvointiosaaminen

- terveyttä ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri
- omasta toimintakyvystä huolehtiminen

- ymmärrys oman toimintakyvyn vaikutuksesta fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta oppimistilanteissa
- ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja ja eettisesti kestävä liikuntakultus
- rehellisyys, vastuullisuus oikeudenmukaisuus oppimistilanteissa

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukion ensimmäisellä pakollisella liikunnan opintojaksolla syvennetään peruskoulussa opittuja tietoja ja taitoja.

Opintojakso tarjotaan lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille. Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan numeerisesti (4-10).

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Paikallinen lisäys

- sisällä ja ulkona toteutettavia liikuntamuotoja
- erilaisia ominaisuuksia kehittäviä liikuntamuotoja: lihaskuntoharjoittelu, kehonhuolto ja liikkuvuusharjoittelu, perusliikunta, kestävyysliikunta, pallopelit, voimistelu, tanssi, vesiliikunta, luontoliikunta
- tutustuminen esim. liikuntateknologian avulla erilaisten liikuntamuotojen tuottamaan fysiologiseen vasteeseen (esim. syketunti, kuntosaliharjoittelu, kehonhuolto)

- tutustuminen johonkin fyysisen toimintakyvyn mittaukseen tai testiin, mittauksen tulosten analysointi
- sosiaalisia taitoja kehittäviä liikuntamuotoja: pelit, leikit, rytmi- ja musiikkiliikunta, ongelmanratkaisutehtävät, pari- ja pienryhmätehtävät, toiminnallinen harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- terveyttä ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri
- omasta toimintakyvystä huolehtiminen
- ymmärrys oman toimintakyvyn vaikutuksesta fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskyykyyn sekä hyvinvointiin

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta oppimistilanteissa
- ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja ja eettisesti kestävä liikuntakulutus
- rehellisyys, vastuullisuus oikeudenmukaisuus oppimistilanteissa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- hyvinvointi- ja liikuntateknologian käyttö
- suoritusten kuvaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- itsesääätelyn taidot: omien tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja ilmaisun säätely
- yhteisöllisyys, vastuullisuus sekä fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen turvallisuus koulu yhteisössä

Yhteiskunnallinen osaaminen

- vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta ja turvallisuudesta
- muiden opiskelijoiden auttaminen ja avustaminen liikuntatunneilla
- yhteisöllisyyden kokeminen yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukion toinen pakollinen liikunnan opintojakso. Opintojaksolla keskeistä on fyysisen toimintakyvyn harjoittaminen ja arvioiminen sekä vuorovaikutustilanteissa toimiminen.

Opintojakso tarjotaan lukion toisen vuosikurssin opiskelijoille. Opintojaksoa ei lähtökohtaisesti voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan numeerisesti (4-10).

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

190

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin
- harjaantuu kehon hallinnassa
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

Paikallinen lisäys

- kehonhallinta
- seikkailulliset sisällöt: Ryhmänä suoritettavat haasteet ja ongelmanratkaisutehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta oppimistilanteissa
- ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja ja eettisesti kestävän liikuntakulutuksen
- rehellisyys, vastuullisuus oikeudenmukaisuus oppimistilanteissa

Hyvinvointiosaaminen

- terveyttä ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri
- omasta toimintakyvystä huolehtiminen
- ymmärrys oman toimintakyvyn vaikutuksesta fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin

Vuorovaikutusosaaminen

- itsesäätelyn taidot: omien tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja ilmaisun säätely
- yhteisöllisyys, vastuullisuus sekä fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen turvallisuus kouluyhteisössä

Yhteiskunnallinen osaaminen

- vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta ja turvallisuudesta
- muiden opiskelijoiden auttaminen ja avustaminen liikuntatunneilla
- yhteisöllisyyden kokeminen yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta

Opintojakson vapaa kuvaus

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso, jossa keskeistä on uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen sekä liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen. Opintojakson sisällöt suunnitellaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Opintojakso tarjotaan ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoille. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan numeerisesti (4-10).

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja kehittäen liikuntakykyisyyttään erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

- painotus sosiaalisen toimintakyvyn edistämässä
- joukkuepallopelit ja mailapelit sisällä ja ulkona, ryhmäliikunta (esim. toiminnallinen harjoittelu, step-aerobic, spinning), vesiliikunta, kehonhallinta ja -huolto, mahdollisuuksien mukaan uusiin lajeihin tutustumista esim. liikuntaretken muodossa
- liikuntaretki voi opintojakson ajankohdasta riippuen olla esim. lasketteluretki, ässäpainball- ja kuplafutisturnaus, retki kiipeilypuistoon, melontaretki ym.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen yhteydessä kehittyvät opiskelijan itsesääätelyn taidot, myönteinen minäkuva ja itsearvostus.

Hyvinvointiosaaminen

- opiskelija oppii pitämään huolta fyysisestä, sosiaalisesta ja psyykkisestä toimintakyvystään ja edellytyksistä selvitä arkielämän toiminnoista.
- opintojakso vahvistaa opiskelijan jaksamista ja lisää hänen ymmärrystään toimintakyvyn vaikutuksista hyvinvointiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- opintojaksolla tuetaan opiskelijan toimintaa yhteisen hyvän eteen. Samalla kehittyvät hänen myönteiset sosiaaliset arvonsa, kuten rehellisyys, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus.
- opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja

Opintojakson vapaa kuvaus

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso, jonka sisällöissä painotetaan sosiaalista toimintakykyä yhdessä tekemisen kautta. Opintojakson mahdollinen retki suunnitellaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Opintojakso tarjotaan kolmannen vuosikurssin opiskelijoille, opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan numeerisesti (4-10).

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja keuhonhuolto*

Paikallinen lisäys

- oman liikuntasuhteen pohtiminen toiminnallisilla menetelmillä
- liikuntaa eri oppimisympäristöissä; sisä-, ulko- ja vesiliikuntaympäristöt, rakennettu ja rakentamaton ympäristö, vuodenaikat.
- liikunnan fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset ulottuvuudet
- sisältö suunnitellaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta ja turvallisuudesta
- muiden opiskelijoiden auttaminen ja avustaminen liikuntatunneilla
- yhteisöllisyyden kokeminen yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- itsensä pitkäjänteinen kehittäminen
- toisia kunnioittava toiminta oppimistilanteissa
- ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja ja eettisesti kestävä liikuntakulutus
- rehellisyys, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus oppimistilanteissa

Monitieteinen ja luova osaaminen

- yleisen opiskeluvireyden ja oppimisedellytysten kehittäminen liikunnan avulla
- ongelmanratkaisutehtävät

Hyvinvointiosaaminen

- terveyttä ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri
- kehonhuollon ja rentoutuksen vaikutus vaikutus suorituskykyyn ja psyykkiseen hyvinvointiin
- oman liikuntasuhteen pohtiminen

Vuorovaikutusosaaminen

- itsesääätelyn taidot: omien tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja ilmaisun säätely
- yhteisöllisyys, vastuullisuus sekä fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen turvallisuus

Opintojakson vapaa kuvaus

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso, jonka sisällöissä painotetaan virkistystä lisääviä liikuntamuotoja sekä kehonhuoltoa ja rentoutusta. Opintojakson sisältö suunnitellaan yhteistyössä ryhmän opiskelijoiden kanssa.

Opintojakso tarjotaan ensimmäisen ja toisen lukuvuoden opiskelijoille, opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan numeerisesti (4-10).

Palloilu, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii ja kertailee eri pallopelien taitoja, sääntöjä ja taktiikoita sekä pelaa eri pallopelejä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- eri pallo- ja joukkuepelien taitojen, sääntöjen, taktiikoiden harjoittelu ja pelaaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painotetaan vuorovaikutustaitoja joukkuepeleissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla käydään läpi erilaisissa kulttuureissa syntyneitä pallopelejä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukion koulukohtainen valinnainen opintojakso, jossa harjoitellaan ja pelataan erilaisia pallo- ja joukkuepelejä. Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty, hyväksyty arvosana merkitään S-merkinnällä. Hyväksyty arvosana edellyttää opiskelijalta läsnäoloa oppitunneilla sekä annettujen tehtävien tekemistä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kuntosaliharjoittelun perusteet, 1 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kuntosaliharjoittelun perusteet.
- Opiskelija ymmärtää lihaskunnan harjoittamisen tärkeyden omalle terveydelleen.
- Opiskelija oppii laatimaan itselleen turvallisen, tehokkaan ja monipuolisen kuntosaliharjoitteluohjelman.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- voiman pää- ja alalajit: maksimivoima (perusvoima ja maksimivoima), kestovoima (lihaskestävyys ja voimakestävyys) ja nopeusvoima (pikavoima ja räjähtävä voima)
- erilaiset kuntosaliharjoittelun muodot: paikkaharjoitus, kiertoarjoitus ja PHA-harjoitus
- mahdollisuuksien mukaan spesifimmät harjoittelutekniikat: pakkotoisto, pyramidi, negatiiviset toistot, autetut negatiiviset toistot, pudotussarjat, osatoistot, hidastetut toistot, supersarjat jne.
- kuntosaliharjoittelun liikkeiden turvalliset tekniikat
- kuntosaliharjoittelun vaikutus elimistöön ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta oppimistilanteissa
- rehellisyys, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus oppimistilanteissa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- hyvinvointiteknologian käyttö
- oman suorituksen kuvaaminen
- tiedon kriittinen tulkinta

Hyvinvointiosaaminen

- terveyttä ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri
- omasta toimintakyvystä huolehtiminen: kuntosaliharjoittelun vaikutuksen ymmärtäminen fyysiseen suorituskäkyyn sekä psyykkiseen hyvinvointiin

Yhteiskunnallinen osaaminen

- vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta ja turvallisuudesta
- muiden opiskelijoiden auttaminen ja avustaminen liikuntatunneilla

- yhteisöllisyyden kokeminen yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta

Monitieteinen ja luova osaaminen

- liikunnan ja fysiikan yhdistäminen kuntosaliharjoittelussa

Vuorovaikutusosaaminen

- itsesäätelyn taidot: omien tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja ilmaisun säätely
- yhteisöllisyys, vastuullisuus sekä fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen turvallisuus

Opintojakson vapaa kuvaus

Koulukohtainen valinnainen opintojakso, jossa keskitytään kuntosaliharjoittelun perusteisiin. Oppitunneilla opiskellaan sekä kuntosaliharjoittelun teoriaa että käytännön harjoittelua. Opiskelija voi valita opintojakson millä vuosiluokalla tahansa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytyt/hylätty, hyväksytyt arvosana merkitään S-merkinnällä. Hyväksytyt arvosana edellyttää opiskelijalta läsnäoloa oppitunneilla sekä annettujen tehtävien tekemistä.

Iloa tanssi- ja rytmiliikunnasta, 1 op (LI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu erilaisiin tanssin ja rytmiliikunnan muotoihin.
- Opiskelija kokee iloa tanssin ja rytmiliikunnan kautta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset tanssilajit, jotka valikoituvat jaksolle opiskelijoiden toiveiden mukaisesti. Tanssilajeja voivat olla esim. latinotanssit, hip-hop -tanssit, jazztanssi, aikuisbaletti, bodypercussion jne.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- itsesäätelyn taidot: omien tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja ilmaisun säätely
- yhteisöllisyys, vastuullisuus sekä fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen turvallisuus oppimistilanteissa

Hyvinvointiosaaminen

- terveyttä ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri
- omasta toimintakyvystä huolehtiminen
- ymmärrys oman toimintakyvyn vaikutuksesta fyysiseen ja kognitiiviseen suoriutumiskykyyn sekä hyvinvointiin

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- tanssi globaalina yhteisenä ja kehollisena kielenä
- kansainväliset ja kulttuuriset tanssilajit

Yhteiskunnallinen osaaminen

- vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta ja turvallisuudesta
- muiden opiskelijoiden auttaminen ja avustaminen liikuntatunneilla

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- itsensä pitkäjänteinen kehittäminen sekä toisia kunnioittava toiminta oppimistilanteissa
- ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja ja eettisesti kestävä liikuntakulutusta
- rehellisyys, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus oppimistilanteissa

Opintojakson vapaa kuvaus

Koulukohtainen valinnainen opintojakso, jonka sisältöinä on opiskelijoiden kanssa yhteistyössä valittuja tanssi- ja rytmiliikunnan muotoja. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Opintojakso tarjotaan valittavaksi joka toinen vuosi, opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty, hyväksytty arvosana merkitään S-merkinnällä. Hyväksytty arvosana edellyttää opiskelijalta läsnäoloa oppitunneilla sekä annettujen tehtävien tekemistä.

Vanhat tanssit, 2 op (LI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi.
- Opiskelija toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.
- Opiskelija yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- vanhojen tanssiesityksen suunnittelu, harjoittelu ja esittäminen
- tanssietiketti
- tapakasvatus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- itsesääätelyn taidot: omien tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja ilmaisun säätely tanssin keinoin
- yhteisöllisyys, vastuullisuus ja psyykinen turvallisuus tanssitunneilla

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- eri maiden kansantanssit

Hyvinvointiosaaminen

- terveyttä ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri tanssitunneilla

Yhteiskunnallinen osaaminen

- yhteisöllisyyden kokeminen yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään (tanssiesitys) pyrkimisen kautta
- vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta tanssitunneilla
- yhteisen oman tanssin suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on koulukohtainen valinnainen opintojakso, jonka sisältönä on vanhojen tanssien päivän suunnittelu ja tanssien harjoittelu juhlaesitystä varten. Opintojakso tarjotaan toisen lukuvuoden opiskelijoille, opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty, hyväksytty arvosana merkitään S-merkinnällä. Hyväksytty arvosana edellyttää opiskelijalta läsnäoloa oppitunneilla, kunnioittavaa käytöstä opiskelijatovereita kohtaan sekä aktiivista tanssien harjoittelua oppitunneilla.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LI10D)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa.
- Opiskelija pohtii pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.
- Opiskelija asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet.
- Opiskelija työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa.
- Opiskelija soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta.
- Opiskelija hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista.
- Opiskelija valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja.
- Opiskelija arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- liikuntakykyisyyden osoittaminen fyysisen toimintakyvyn Move! mittausosion avulla
- liikuntatietojen osoittaminen tutkielman avulla
- erityisosaamisen taitojen osoittaminen opiskelijan antaman näytön perusteella hänen valitsemassaan liikuntamuodossa tai urheilulajissa TAI harrastuneisuuden osoittaminen lukioaikaisen monipuolisen ja pitkäjänteisen liikkumisen avulla
- yhteistyötaitojen osoittaminen

- itsearviointi ja portfolio

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija osoittaa opintojaksossa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan liikunnassa monipuolisten näyttöjen avulla. Näytöt koostuvat sekä käytännön liikuntaosaamisen näytöstä että kirjallisista tuotoksista. Opiskelija työstää liikuntadiplomiaan itsenäisesti. Opiskelija saa infoa ja tukea liikuntadiplomin työstämiseen liikunnanopettajalta. Liikuntadiplomin työstäminen aloitetaan lukion ensimmäisen vuosikurssin aikana. Opintojakso arvioidaan numeerisesti (4-10).

Liikunnan valmennusjakso 1 / Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat, 2 op (L11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii asettamaan itselleen tavoitteita urheilijana ja oppii analysoimaan omaa osaamistaan ja kehittymistään.
- Opiskelija osoittaa valitsemansa urheiluharrastuksen parissa lajituntemustaan ja soveltaa tietojaan ja taitojaan osallistuessaan tällä kurssilla seuran järjestämiin aamuharjoituksiin.
- Opiskelija ymmärtää fyysisen toimintakyvyn kehittämisen merkityksen tavoitteellisessa urheiluharrastuksessaan.
- Opiskelija oppii vastuulliseen toimintaan.
- Opiskelija oppii suunnittelemaan ja yhdistämään opiskelun ja urheiluharrastuksen omaan hyvinvointia ja oppimista tukevaksi kokonaisuudeksi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kirjalliset tehtävät, mm. kurssipäiväkirjan laatiminen
- lajiharjoitteet, viitepelit, motoriikkaa ja koordinaatiokykyä kehittävät harjoitteet, fysiikkaharjoitteet
- urheiluravitsemus
- palautumisen merkitys
- sisällön suunnittelusta ja koordinoimisesta lajivalmentajien kanssa vastaa Laitilan Jyskeen päätoiminen pesäpallon valmennuspäällikkö yhteistyössä koulun liikunnanopettajien kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- oman fyysisen toimintakyvyn harjoittaminen
- fyysisen toimintakyvyn harjoittamisen seuraus yleiseen opiskeluvireyteen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarjotaan ensimmäisen lukuvuoden opiskelijoille, jotka harrastavat kilpaurheilua urheiluseurassa. Opintojakson sisällöissä painottuvat fyysisen toimintakyvyn harjoittaminen sekä oman lajin harjoittelu. Valmennusjakson oppitunnit opiskellaan aamutunneilla. Muiden oppiaineiden poisjääneet tunnit on opiskeltava itsenäisesti aineenopettajan antamien ohjeiden mukaisesti.

Opintojaksoa ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty, hyväksytty arvosana merkitään S-merkinnällä. Hyväksytty arvosana edellyttää opiskelijalta läsnäoloa oppitunneilla sekä annettujen tehtävien tekemistä.

Liikunnan valmennusjakso 2 /Toisen vuosikurssin opiskelijat, 2 op (LI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii asettamaan itselleen tavoitteita urheilijana ja oppii analysoimaan omaa osaamistaan ja kehittymistään Opiskelija ymmärtää fyysisen toimintakyvyn kehittämisen merkityksen tavoitteellisessa urheiluharrastuksessaan Opiskelija oppii vastuulliseen toimintaan Opiskelija oppii suunnittelemaan ja yhdistämään opiskelun ja urheiluharrastuksen omaan hyvinvointia ja oppimista tukevaksi kokonaisuudeksi.
- Opiskelija osoittaa valitsemansa urheiluharrastuksen parissa lajituntemustaan ja soveltaa tietojaan ja taitojaan osallistuessaan tällä kurssilla seuran järjestämiin aamuharjoituksiin.
- Opiskelija oppii suunnittelemaan ja yhdistämään opiskelun ja urheiluharrastuksen omaan hyvinvointia ja oppimista tukevaksi kokonaisuudeksi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kirjalliset tehtävät, mm. kurssipäiväkirjan laatiminen
- sisällön suunnittelusta ja koordinoimisesta lajivalmentajien kanssa vastaa Laitilan Jyskeen päätoiminen valmennuspäällikkö yhteistyössä koulun liikunnanopettajien kanssa
- lajiharjoitteet, viitepelit, motoriikkaa ja koordinaatiokykyä kehittävät harjoitteet, fysiikkaharjoitteet
- urheiluravitsemus
- palautumisen merkitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- oman fyysisen toimintakyvyn harjoittaminen
- fyysisen toimintakyvyn harjoittamisen seuraus yleiseen opiskeluvireyteen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarjotaan lukion toisen lukuvuoden opiskelijoille, jotka harrastavat kilpaurheilua urheiluseurassa. Opintojakson sisällöissä painottuvat fyysisen toimintakyvyn harjoittaminen sekä oman lajin harjoittelu. Valmennusjakson oppitunnit opiskellaan aamutunneilla. Muiden oppiaineiden poisjääneet tunnit on opiskeltava itsenäisesti aineenopettajan antamien ohjeiden mukaisesti.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty, hyväksyty arvosana merkitään S-merkinnällä. Hyväksyty arvosana edellyttää opiskelijalta läsnäoloa oppitunneilla sekä annettujen tehtävien tekemistä.

Liikunnan valmennusjakso 3 / Kolmannen vuosikurssin opiskelijat, 2 op (LI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii asettamaan itselleen tavoitteita urheilijana ja oppii analysoimaan omaa osaamistaan ja kehittymistään.

- Opiskelija ymmärtää fyysisen toimintakyvyn kehittämisen merkityksen tavoitteellisessa urheiluharrastuksessaan.
- Opiskelija oppii vastuulliseen toimintaan.
- Opiskelija oppii suunnittelemaan ja yhdistämään opiskelun ja urheiluharrastuksen omaan hyvinvointia ja oppimista tukevaksi kokonaisuudeksi.
- Opiskelija osoittaa valitsemansa urheiluharrastuksen parissa lajituntemustaan ja soveltaa tietojaan ja taitojaan osallistuessaan tällä kurssilla seuran järjestämiin aamuharjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kirjalliset tehtävät, mm. kurssipäiväkirjan laatiminen
- sisällön suunnittelusta ja koordinoimisesta lajivalmentajien kanssa vastaa Laitilan Jyskeen päätoiminen valmennuspäällikkö yhteistyössä koulun liikunnanopettajien kanssa
- lajiharjoitteet, viitepelit, motoriikkaa ja koordinaatiokykyä kehittävät harjoitteet, fysiikkaharjoitteet
- urheiluravitsemus
- palautumisen merkitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- oman fyysisen toimintakyvyn harjoittaminen
- fyysisen toimintakyvyn harjoittamisen seuraus yleiseen opiskeluvireyteen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarjotaan lukion kolmannen lukuvuoden opiskelijoille, jotka harrastavat kilpaurheilua urheiluseurassa. Opintojakson sisällöissä painottuvat fyysisen toimintakyvyn harjoittaminen sekä oman lajin harjoittelu. Valmennusjakson oppitunnit opiskellaan aamutunneilla. Muiden oppiaineiden poisjääneet tunnit on opiskeltava itsenäisesti aineenopettajan antamien ohjeiden mukaisesti.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty, hyväksytty arvosana merkitään S-merkinnällä. Hyväksytty arvosana edellyttää opiskelijalta läsnäoloa oppitunneilla sekä annettujen tehtävien tekemistä.

7.12. Matematiikka (MA)

Oppiaine ja tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyä hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistetaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota.

Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjälkeisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.12.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijoiden motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perusteleamiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Polynomifunktio, -yhtälö ja -epäyhtälö, toisen asteen yhtälön ratkaisukaava, polynomin tekijät, rationaalifunktio ja juurifunktio. Numeraalinen arviointi.

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus, kolmiot, monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja alojen laskeminen. Ympyrä, suora, lieriö, kartio ja pallo. Numeraalinen arviointi.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- *käyrän yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö*
- *yhtälöryhmä*
- *suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus*
- *itseisarvoyhtälö*

- *pisteen etäisyys suorasta*
- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla*
- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö, yhtälöryhmä, suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus, pisteen etäisyys suorasta. Vektorien perusominaisuudet, tason vektorien peruslaskutoimitukset, pistetulo ja vektorien välinen kulma. Numeraalinen arviointi.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suunnattu kulma, yksikköympyrä ja radiaani. Sini - ja kosinifunktiot ja yhtälöt. Eksponenttifunktiot ja yhtälöt. Logaritmin laskusäännöt, funktiot ja yhtälöt. Numeraalinen arviointi.

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota

laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta. Derivaatan laskusäännöt, yhdistetyn funktion derivaatta. Funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen. Numeraalinen arviointi.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Integraalifunktio ja tiettyjen alkeisfunktioiden integrointi. Määrätty integraali, pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen integraalin avulla. Numeraalinen arviointi.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Keskiluvut ja keskihajonta, korrelaatio ja lineaarinen regressio. Klassinen ja tilastollinen todennäköisyys ja todennäköisyyden laskusäännöt. Permutaatiot, kombinaatiot, binomijakauma ja diskreetti todennäköisyysjakauma. Numeraalinen arviointi.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aritmeettinen ja geometrinen lukujono. Koron korko, nykyarvo ja diskonttaus. Talletukset, lainat ja taloudellisten tilanteiden sovelluksia. Numeraalinen arviointi.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Vektorit kolmiulotteisessa koordinaatistossa. Pistetulo, ristitulo, suora, kulma ja taso avaruudessa. Kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa. Differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa. Numeraalinen arviointi.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Algoritmien ajattelu: peräkkäisyys, valinta ja toisto. Yksinkertaisten algoritmien ohjelmointi. Konnektiivit ja totuustaulut. Kokonaislukujen jaollisuus ja kongruenssi. Eukleideen algoritmi ja aritmetiikan peruslause. Numeraalinen arviointi.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- *Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen*

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*
- *osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan*
- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen historian kehityksessä ja tietää matematiikan luonteen universaalina kielenä. Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paloittain määritelty funktio, käänteisfunktio, funktioiden jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen. Funktioiden raja-arvot äärettömyydessä ja epäoleellinen integraali. Jatkuvat jakaumat, joista erityisesti normaalijakauma. Numeraalinen arviointi.

Pitkän matematiikan tuki, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa tukea pitkän matematiikan ensimmäisen lukuvuoden pakollisia opintojaksoja varten mm. saamalla niiden sisältöjen omaksumiseen enemmän aikaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ensimmäisen lukuvuoden pitkän matematiikan pakollisten opintojaksojen sisältöjä

Opintojakson vapaa kuvaus

Tukijakso ensimmäisen vuosikurssien opintojaksojen tueksi. Sisältö koostuu ensimmäisen vuosikurssin pakollisista opintojaksoista. Suoritusmerkintä S.

Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertailee pitkän matematiikan pakollisten opintojaksojen keskeiset sisällöt.
- Opiskelija tutustuu ylioppilaskokeen rakenteeseen ja aiempien vuosien ylioppilaskirjoitustehtäviin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pitkän matematiikan pakollisten opintojaksojen aiheet
- pitkän matematiikan aiempiin ylioppilaskirjoitustehtäviin tutustuminen ja niiden avulla harjoittelu

Opintojakson vapaa kuvaus

Pitkän matematiikan pakollisten opintojaksojen keskeisen sisällön kertaus ja tutustuminen pitkän matikan ylioppilaskokeeseen. Suoritusmerkintä S.

7.12.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaan lausekkeitä ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Lukujonoihin ja taulukkolaskentaan voidaan käyttää esimerkkeinä henkilökohtaisen ja yhteiskunnallisen hyvinvoinnin dataa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ensimmäisen ja toisen asteen yhtälö, aritmeettinen ja geometrinen lukujono. Numeraalinen arviointi.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

214

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutus-, globaali- ja kulttuuriosaaminen toteutuu esim. ryhmätyön muodossa, kun kerätään ja analysoidaan globaalia ja / tai kulttuuriin liittyvää tietoa (esim. pinta-aloja, tilavuuksia, tiheyksiä).

Opintojakson vapaa kuvaus

Perusgeometriaa, kuten suorakulmainen kolmio (Pythagoran lause ja trigonometria) ja kappaleiden pinta-alojen ja tilavuuksien laskemista. Numeraalinen arviointi.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Voidaan käyttää työmuotona ryhmätöitä, jolloin työn jakaminen ja yhteensovittaminen tukee vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Voidaan kerätä ja analysoida eri tieteenalojen dataa ja rakentaa niistä lineaarisia ja eksponentiaalisia malleja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lineaarinen ja eksponentiaalinen malli. Uusina yhtälötyypeinä potenssi- ja eksponenttiyhtälö. Numeraalinen arviointi.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käytetään tilastojen ja niistä piirrettävien diagrammien aineistoina eettistä- ja ympäristöosaamista tukevaa aineistoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Käytetään tilastojen ja niistä piirrettävien diagrammien aineistoina eettistä- ja ympäristöosaamista tukevaa aineistoa, joiden analyysi voidaan tehdä ryhmä- tai parityönä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Peruskäsitteet tilastoista ja todennäköisyyslaskennasta. Numeraalinen arviointi.

Talousmatematiikka, 2 op (MAB6-MAB7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus

- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys on mahdollista ottaa mukaan mm. sijoittamisen ja verojen yhteydessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisältö (verot, valuutat) tukee hyvin yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Verotus, lainat, säästäminen, indeksit ja valuutat. Numeraalinen arviointi.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen huomioidaan opetuksessa esimerkiksi tutkittaessa funktion muutosnopeutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Funktion tutkimista derivaatan avulla. Numeraalinen arviointi.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutus, hyvinvointi, yhteiskunta, ympäristö ja etiikka ovat olennaisia käsitteitä ja ilmiöitä, kun opintojaksossa toteutetaan tilastollista tutkimusta. Tutkimus voidaan suorittaa pari- tai ryhmätyönä. Aineistoina voidaan käyttää hyvinvointiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön liittyvää dataa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Erilaisten jakaumien käyttö ja luottamusvälit. Numeraalinen arviointi.

Lyhyen matematiikan tuki -opintojakso, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa tukea ja lisäaikaa omaksua ensimmäisen lukuvuoden matematiikan opinnot.
- Opiskelija tutustuu ja oppii käyttämään matematiikan sähköisiä työkaluja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ensimmäisten opintojaksojen sisällöt (myös MAY)
- geogebbran käyttö
- abitti-kaavaeditorin käyttö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Sähköiset työkalut tukevat monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lisäaika ja tuki lyhyen matematiikan opiskeluun. Suoritusmerkintä S.

Lyhyen matematiikan kertaava opintojakso, 2 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu matematiikan yo-kirjoituksiin.
- Opiskelija oppii näkemään kokonaisuuksia ja analysoimaan tehtävänantoa.
- Opiskelija käyttää monipuolisesti eri työkaluja, joita matematiikka tarjoaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- valtakunnallisten lyhyen matematiikan opintojaksojen kertaus
- vanhojen yo-tehtävien laskeminen ja analysoiminen
- vastaustekniikan hiominen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kertaavassa opintojaksossa pyritään tukemaan opiskelijan luovaa tapaa löytää itselleen sopivin tapa käsitellä matemaattisia ongelmia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan lyhyen matematiikan oppimäärä ja valmistaudutaan yo-kirjoituksiin. Suoritusmerkintä S.

7.12.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Oppimistilanteissa vahvistetaan opiskelijan motivaatiota laskutaidon kehittämiseen, sopivien menetelmien valintaan, matemaattiseen ajatteluun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukujoukot ja peruslaskutoimitukset, prosenttilaskentaa, potenssin laskusäännöt, verrannollisuus, funktio, yhtälö, yhtälöpari, juuret. Numeraalinen arviointi.

7.13. Musiikki (MU)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvyille asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen

yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöstä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisiä ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan.
- Opiskelija uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita.
- Opiskelija harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti.
- Opiskelija tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan.
- Opiskelija ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa.
- Opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa.
- Opiskelija toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta. Opintojaksolla on paljon yhteismusisointia, jossa pitää huomioida kaikki osallistujat ja lähiympäristö.

Hyvinvointiosaaminen

Taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista. Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta. Opintojaksolla opiskelija pohtii omaa musiikillista identiteettiään ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Numeraalinen arviointi (4-10).

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikillinen keksiminen on osana opintojakson työskentelyä, jossa korostuu luova osaaminen. Tutkimuksen kohteena on musiikki akustisena ilmiönä. Tutkitaan musiikkia merkeistä ja merkityksistä koostuvana järjestelmänä, joka on vuorovaikutuksessa muihin merkeistä ja merkityksistä muodostuviin ilmaisumaailmoihin, kuten esimerkiksi kielelliset tai kuvalliset merkkijärjestelmät. Turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mahdollistaa luovuuden.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta. Numeraalinen arviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan monipuolisesti musiikin perusasioihin, esim. bändisoittimiin, laulamiseen, musiikin peruselementteihin ja omaan musiikki-identiteettiin.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke - soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa.
- Opiskelija kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan.
- Opiskelija analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä.
- Opiskelija heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Keskeiset sisällöt

Syke - soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Taito- ja taideaineet lisäävät opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan musiikki-identiteettiä ja musiikillisia taitoja. Opintojakson ohjelmistossa on monipuolisesti erilaisia musiikin tyylejä sekä tutustumista musiikin luovaan tuottamiseen. Numeraalinen arviointi.

Genre- globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä.
- Opiskelija suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin.
- Opiskelija hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa.
- Opiskelija tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Taito- ja taideaineet lisäävät opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja

lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista. Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla pohditaan musiikin merkityksiä eri kulttuureiden konteksteissa. Opintojaksolla tutustutaan eri kulttuurien musiikkeihin mm. soittamalla, laulamalla ja kuuntelemalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan erilaisia musiikkilajeja, - tyyliä, - ja kulttuureja. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan. Kurssin voi suorittaa myös projektina. Numeraalinen arviointi.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa.
- Opiskelija ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta.
- Opiskelija syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista.
- Opiskelija hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

- *tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään musiikin rooliin vaikuttajana eri konteksteissa. Monitieteinen ja luova osaaminen. Musiikillinen keksiminen on osana opintojakson työskentelyä, jossa korostuu luova osaaminen. Musiikki peilaa aikaa ja ajan ilmiöitä monitieteisesti.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä mm. yhteissoitossa. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Taito- ja taideaineet pyrkivät lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan tai liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esim. elokuvassa tai näyttämöllä. Opintojakson voi suorittaa projektina. Numeraalinen arviointi.

Projektit, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa yhteistyötaitojaan ja kehittää suunnitelmallisuutta kohti projektin päämäärää.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ohjelmiston valinta ohjatusti ja yhteysoitto- ja instrumentin hallintataitojen kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Taito- ja taideaineet lisäävät opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista. Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suunnitellaan ja kehitetään musiikkiohjelmaa Laitilan lukion tilaisuuksiin. Ohjelma suunnitellaan ja valmistellaan kursseilla. Harjoittelujakso on mahdollisesti palkkien ulkopuolista harjoittelua opiskelijoiden omalla ajalla. Opintojaksolle osallistuminen edellyttää jonkin verran perussoittoa/tai laulutaitoa. Opintojakson aikana opiskelijat kokoavat taitotasonsa mukaisen ryhmän, jolle

valitsevat sopivan ohjelmiston esitettäväksi koulun tapahtumassa. Ohjelma suunnitellaan ja valmistellaan tällä opintojaksolla. Suoritusmerkintä S.

Löydä oma äänesi - Laulu ja äänenkäyttö, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu ihmisäänen kehittämiseen tekemällä erilaisia ja monipuolisia äänenkäyttö- ja hengitysharjoituksia.
- Opiskelija osallistuu yksi- ja moniäänisten laulujen laulamiseen.
- Opiskelija perehtyy mikrofonilaulamiseen.
- Opiskelija saa vaikuttaa monipuolisen ohjelmiston suunnitteluun ja toteutukseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuolinen ohjelmisto
- opiskelijälähtöisyys sisällön valinnassa
- opiskelija osallistuu pienryhmissä ja yhteisenä ryhmänä kuorolaulamisen ja kuoromuodostelmien perusteisiin
- opiskelija osallistuu ryhmänsä kanssa edistämään Laitilan paikallista hyvinvointia toteuttamalla pienimuotoisia laulutaide-esityksiä esimerkiksi alueen vanhainkoteihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla lauletaan yhdessä ja koetaan sen kautta yhteisöllisyyttä ja kehitetään vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Taito- ja taideaineet lisäävät opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista. Työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Tämä lisää opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta. Opintojaksolla tehdään hengitys- ja lauluharjoitteita, joista voi olla hyötyä opiskelijan hyvinvoinnin näkökulmasta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Laulun opintojaksolla perehdytään äänenkäyttöön tekemällä erilaisia ja monipuolisia äänenkäyttö- ja hengitysharjoituksia sekä lauletaan yksi- ja/tai moniäänisiä lauluja. Ohjelmisto on monipuolista, johon opiskelijat pääsevät vaikuttamaan. Myös mikrofonilaulamiseen perehdytään. Lauluopetusta annetaan mahdollisuuksien mukaan. Opintojakson aikana esiinnyttään opiskelijoiden toiveet huomioiden joko koulun tilaisuuksissa tai muussa projektissa. Opintojaksosta ei anneta numeroarviointia, vaan suoritusmerkintä S.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MU7D)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa.
- Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet
- musiikin lukiodiplomin valtakunnalliset ohjeet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Taito- ja taideaineet lisäävät opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Taito- ja taideaineet kehittävät opiskelijan kykyä ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään itselle ominaisella tavalla ja lisäävät opiskelijan vireyttä ja jaksamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valtakunnallisten ohjeiden mukainen musiikin lukiodiplomin suoritus. Numeraalinen arviointi.

7.14. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaine ja tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja,

urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan*
- *tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen*
- *asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa*
- *osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat*
- *tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta*
- *osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin*
- *ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin*
- *osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista*
- *tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.*

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- *henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämäntaitaidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan. Hän harjoittelee ajankäytön suunnittelua selviytyäkseen itselleen asettamiensa tavoitteiden mukaisesti opiskelusta, ja osaa jättää aikaa myös muulle elämälle. Opiskelija hakee ohjausta opintosuunnitelmansa muutoksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija keskustelee yhdessä vertaisryhmän ja opinto-ohjaajan kanssa opiskelusuunnitelmasta sekä tulevaisuuden suunnitelmistaan. Opintojaksossa käsitellään yhdessä tietoa, jaetaan kokemuksia ja rakennetaan lukiolaisen oppimaan oppimisen taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan lukio-opiskelun käytäntöihin, opiskelumenetelmiin ja lisätään työelämävalmiuksia. Opiskelija sisäistää lukio-opintojen merkityksen jatko-opintoihin hakeutumisen ja urasuunnittelun kannalta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa perehdytään oppimaan oppimisen taitoihin, jotka rakentuvat koko lukion ajan. Pyritään siihen, että nuori vähitellen itseohjautuu tiedon etsinnässä, hyödyntämisessä ja relevantin tiedon arvioinnissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelutaitojen ja itsetuntemuksen kehittämistä sekä opintosuunnitelman laadintaa ja lukion jälkeisen elämän pohdintaa. Suoritusmerkintä S.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*

- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kansainvälisiin koulutusmahdollisuuksiin, joita on tarjolla niin Suomessa kuin ulkomailla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tietoisuus työelämän muutoksista ja sen vaikutuksesta elinikäiseen oppimiseen lisääntyy. Opinto-jaksossa tutustutaan jatko-opiskelupaikkoihin ja saadaan kokemuksia niistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisiin jatko-opintovaihtoehtoihin tutustumalla tavoitellaan uteliaisuuden lisääntymistä tarjolla oleviin koulutusmahdollisuuksiin ja tulevaisuuden uravaihtoehtoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintosuunnitelman täsmentämistä, jatko-opintomahdollisuuksiin tutustumista sekä työ- ja uramahdollisuuksiin tutustumista. Suoritusmerkintä S.

Tutorina toimiminen, 2 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ohjaa lukioon tulevia ja lukion aloittavia opiskelijoita koulun toimintaan.
- Opiskelija osallistuu koulun ja opiskelijoiden yhteisöllisyyden lisäämiseen.
- Opiskelija osallistuu lukion markkinointiviestintään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutoriksi kouluttautuminen
- tiedottaminen lukio-opiskelusta peruskoulun päättöluokkalaisille
- lukion aloittajien perehdyttäminen lukio-opiskeluun
- osallistuminen vanhempainiltoihin ym. tilaisuuksiin
- lukion tilaisuuksien suunnittelu ja järjestäminen yhdessä opettajien & opiskelijoiden kanssa

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutoriksi kouluttautuminen. Opiskelija tutustuttaa ensimmäisen vuoden opiskelijoita lukio-opintoihin sekä osallistuu joihinkin lukion markkinointitilaisuuksiin. Suoritusmerkintä S.

7.15. Psykologia (PS)

Oppiaine ja tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietoaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä

- *tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta*
- *osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää yleisellä tasolla oppimisvaikeuksien merkityksen ja tuen tarpeen oppimisprosessissa.
- Opiskelija ymmärtää opiskeluhuynvointiinsa liittyviä tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

- oppimisvaikeudet ja oppimisen tuki
- opiskeluhuynvointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää omia vuorovaikutustaitojaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tunnistaa ja kehittää omia oppimisen taitojaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää itsetuntemuksen, sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen, tunteiden ja motivaation merkityksen (opiskelu)hyvinvointiinsa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologia tieteenä. Hyvinvointi. Oppiminen. Psykologinen tutkimus. Numeraalinen arviointi.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisoinnin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*
- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*
- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologian tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Paikallinen lisäys

- *Opiskelija soveltaa kehityspsykologian tietämystään, esim. tuottamalla jostakin ikävaiheestaan pienimuotoisen "kasvun kansion".*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämäkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvu ympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa tarkastella ihmisen kasvua ja kehitystä monitieteellisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Psykologinen tieto voi tukea opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa kasvuaan ja kehitystään. Opiskelija ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä ihmisen elämäkulun eri vaiheissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tuntee yksilön elämäkulkuun vaikuttavia kulttuurisidonnaisia tekijöitä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yksilön kehitys. Elämäkulku. Kehityksen teoria- ja tutkimustieto. Numeraalinen arviointi.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*

- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy pariin keskeiseen kognitiivisen psykologian tutkimukseen (mitä, miten, miksi tutkittu, tutkimuksen anti ja sovellusmahdollisuudet).

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen pöörakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Paikallinen lisäys

- tarkkaavaisuuden ja havaitsemisen tietämyksen soveltaminen, esim. mainosanalyysi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia arvioida oppimisen taitojaan (mm. tiedonkäsittely, päätöksenteko ja luova ajattelu).

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pyrkii soveltamaan psykologista tietämystä toiminnanohjauksesta oman itseensä, mm. itsetuntemuksensa, vuorovaikutustaitojensa ja oppimisen taitojensa pohtimiseen ja kehittämiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kognitiivisen psykologian ilmiöt. Toiminnanohjaus ja päätöksenteko. Hermoston rakenne ja toiminta. Tutkimusmenetelmät. Numeraalinen arviointi.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tietää, mistä mielenterveysongelmiin voi saada apua (mm. julkinen, yksityinen ja kolmas sektori; myös sielunhoidon näkökulma).

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psykykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

- *mielenterveyspalvelut osana opiskeluhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää tunteiden ilmaisemisen ja mielenterveyden määrittelyn kulttuurisidonnaisuuden.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija voi kehittää taitojaan tunteiden tunnistamisessa ja niiden merkityksen ymmärtämisessä erilaisissa sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanteissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tunteiden psykologia. Psykykinen hyvinvointi ja mielenterveys. Psykologinen tutkimus. Numeraalinen arviointi.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa arvostaen vertailla yksilö- ja yhteisökeskeisten kulttuurien merkitystä niiden jäsenille.
- Opiskelija tuntee sosiaalipsykologian keskeisiä tutkimuksia.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen

- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

- yksilö- ja yhteisökeskeiset kulttuurit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa pohtia perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitystä persoonallisuuden kehittymiseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija pohtii moninäkökulmaisesti ihmisyyden ja kehityksen universaaliutta ja kulttuurisidonnaisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija lisää ymmärrystään maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle.

Opintojakson vapaa kuvaus

Perimä, kulttuuri ja sosiaalinen ympäristö. Persoonallisuus. Älykkyys ja luovuus. Numeraalinen arviointi.

Tutkimus psykologian ja terveystiedon aloilla, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy psykologian ja/tai terveystiedon tutkimusprosesseihin ja tieteellisen tutkimuksen luonteeseen.
- Opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisen tutkimuksen tai tutkimuksellisen oppimistehtävän.
- Opiskelija osaa kerätä, käsitellä ja tarkastella aineistoa eettisesti ja tutkimusmenetelmiä soveltaen.
- Opiskelija ymmärtää tutkimusetiikan periaatteet ja eettisen arvioinnin merkityksen.
- Opiskelija oppii tulkitsemaan tutkimustietoa kriittisesti ja soveltamaan sitä ajankohtaisiin ilmiöihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- psykologian ja terveystiedon tutkimusmenetelmät (esim. kysely, havainnointi, laadullinen analyysi)

- tutkimusprosessi ideasta raportointiin
- tutkimusetiikka, suostumus, anonymiteetti ja tietosuoja
- oman pienimuotoisen tutkimuksen suunnittelu ja toteutus
- aineiston käsittely ja tulkinta (perusmenetelmät) monitieteisyys
- tutkimusraportointi tai esityksen laatiminen
- monitieteisyys psykologian ja terveystiedon rajapinnoilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tarkastelee ihmisen toimintaa tutkimusperustaisesti eri tieteenalojen näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija ymmärtää tutkimusetiikan ja luotettavan tiedon merkityksen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii soveltamaan tutkimuksellisia taitojaan myös muissa oppiaineissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan työskentelyyn ja opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arviointi voi sisältää:

- oman tutkimuksen tai tutkimusprojektin suunnittelun, toteutuksen ja raportoinnin
- tutkimusprosessin aikaisen työskentelyn dokumentoinnin
- itsearvioinnin ja/tai vertaispalautteen
- opettajan jatkuvan näytön arvioinnin

Arviointi kohdistuu sekä opintojakson tavoitteisiin että laaja-alaiseen osaamiseen (monitieteisyys ja eettisyys).

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutkimus psykologian ja terveystiedon aloilla. Monitieteisyys, tieteellinen tieto ja etiikka. Kurssin voivat valita myös terveystiedon opiskelijat, eikä psykologian aiempia opintoja edellytetä. Suoritusmerkintä S.

Sosiaalipsykologian teemoja, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy sosiaalipsykologian keskeisiin ilmiöihin ja tutkimukseen.
- Opiskelija ymmärtää yksilön toiminnan sosiaalisia, kulttuurisia ja ryhmäluonteisia taustatekijöitä.
- Opiskelija oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta, ryhmädynamiikkaa ja sosiaalista vaikutusta.
- Opiskelija syventyy valittuihin sosiaalipsykologian teemoihin tutkimustiedon pohjalta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sosiaalipsykologian perusteet: minuus, identiteetti, havaitseminen, attribuutiot, asenteet ja sosiaalinen vaikutus
- ryhmäilmiöt ja ryhmätyö
- vuorovaikutus ja viestintätaidot
- teemalliset kokonaisuudet: rakkaus, sukupuoli, aggressio, prososiaalisuus, kulttuuri, köyhyys ja rikkaus, ilmastonmuutos, vaikuttaminen ja media

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kurssi tukee opiskelijan vuorovaikutus-, yhteistyö- ja mediakriittisiä taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää kykyään tarkastella ihmisen toimintaa sosiaalisesta, kulttuurisesta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan sosiaalipsykologista tutkimusta, sen eettisyyttä ja käytännön sovelluksia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi sovitaan kurssin alussa ja voi sisältää yksilö- ja ryhmätehtäviä, oppimispäiväkirjan, kokeen tai jatkuvan näytön. Arviointi kohdistuu tavoitteisiin sekä laaja-alaiseen osaamiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Sosiaalipsykologian keskeiset ilmiöt ja tutkimus. Opintojaksolla syvennyttään valittuihin sosiaalipsykologian teemoihin tutkimustiedon pohjalta. Suoritusmerkintä S.

Kertaava opintojakso, 2 op (PS8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa valmiuksia psykologian ylioppilaskirjoituksiin monipuolisella keskeisten sisältöjen kertaamisella.
- Opiskelija perehtyy aiempiin psykologian ylioppilaskokeisiin, niiden tehtävätyyppeihin ja hioo vastaustekniikkaansa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksojen 1-5 keskeiset sisällöt ja laaja-alainen osaaminen

- ylioppilaskokeen monimuotoiset tehtävätyypit
- vastaustekniikka

Opintojakson vapaa kuvaus

Kertaava opintojakso valmentaa psykologian ylioppilaskokeeseen. Suoritusmerkintä S.

7.16. Terveystieto (TE)

Oppiaine ja tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

*Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.*

*Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat*

myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntyemiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestäväns kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- *Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen*

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen*
- *osaa selittää erilaisten terveystieteiden ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä*
- *tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.*

Paikallinen lisäys

- *Opiskelija osaa määritellä ja käyttää keskeisiä käsitteitä mielekkäästi (esim. terveys, sairaus, häiriö, vamma, kriisi, medikalisaatio, paramedikalisaatio, terveysterrori, placebo, nocebo).*
- *Opiskelija tietää subjektiivisen ja objektiivisen terveyden / sairauden määrittelyn ja merkityksen.*
- *Opiskelija tietää tavallisimpia oman hyvinvoinnin ja terveydentilan seuraamisen mittalaitteita ja pohtii niiden merkitystä yksilölle.*

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- *terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveystuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveystieteiden ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyden sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

- *terveys subjektiivisesti ja objektiivisesti*
- *terveys ja teknologia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kykenee yhdistämään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa terveydestä ja hyvinvoinnista.

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön vahvistetaan oppiaineen sisältöjen ja oppimismenetelmien avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää ymmärrystään keskeisistä terveyteen liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisää valmiuksia oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Terveys ja elintavat. Terveyskulttuuri. Kehon ja mielen hyvinvointi. Numeraalinen arviointi.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveystyöskäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa vertailla ja arvioida terveysviestinnän lähteiden luotettavuutta.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*

- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija analysoi kulutustottumuksiaan ja niiden seurauksia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tuntee taustoja ja selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioi niiden merkitystä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tietää keskeisiä hyvinvointiin liittyviä yksilöllisiä, yhteisöllisiä ja yhteiskunnallisia edellytyksiä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Arkitieto ja tieteellinen tieto. Terveysviestintä. Addiktiot. Rakennettu ja luonnon ympäristö. Terveys ja kestävä kehitys. Numeraalinen arviointi.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystalouden ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien*

merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta

- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveystalouteen yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveystaloutta, itsehoitoa ja omahoitoa merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tietää käsitteet hoitoketju ja hoitopolku, ja tutustuu yhden valitsemansa sairauden hoitopolkuun (esim. TYKS:n sivusto).

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveystaloutta ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveystaloutta järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

- hoitoketju ja hoitopolku

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tuntee globaaleja terveyden aihepiirejä, esim. erilaisten terveystaloutta taustat, selitykset ja merkitys.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija osaa pohtia terveyden ilmiöitä etiikan eri teorioiden avulla, esim. etiikan teorian ja ympäristöetiikan teorian.

Opintojakson vapaa kuvaus

Terveyskäsitteet. Sairauksien selitysmallit. Väestöterveys. Sosiaali- ja terveyspalvelut. Terveydenhuollon etiikka. Numeraalinen arviointi.

Psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen, 2 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää mielenterveyden ylläpidon merkityksen ja saa lisävalmiuksia itsen ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen.
- Opiskelija tuntee keinoja psyykkisen kuormituksen ehkäisemiseen ja osaa soveltaa biopsykososiokulttuuriseen hyvinvointiin liittyvää tietotaitoa.
- Opiskelija tuntee psyykkisen ensiavun peruserätyksiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- psyykinen hyvinvointi, voimavarat ja niiden tukeminen
- psyykkisen pahoinvoinnin signaalit ja ennaltaehkäisyn keinot
- psyykinen itsesäätely: coping ja defenssit
- itsehoito ja ammatillisen tuen tarve
- monimuotoiset rentoutustekniikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, mm. tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedon rakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija lisää ymmärrystään keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista tekijöistä. Opiskelija saa lisävalmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Opiskelija tunnistaa hyvinvointiin liittyviä omia vahvuuksiaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psyykinen hyvin- ja pahoinvointi. Voimavarat ja itsehoidon mahdollisuudet. Ammatillisen tuen muodot. Opintojakso suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä lukuvuonna. Suoritusmerkintä S.

Kertaava opintojakso, 2 op (TE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa lisävalmiuksia osallistua terveystiedon ylioppilaskokeeseen.
- Opiskelija tutustuu aiempiin ylioppilaskokeisiin ja niiden monimuotoisiin tehtävätyyppeihin.
- Opiskelija kertaa opintojaksojen 1-4 keskeiset sisällöt.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- terveystiedon keskeiset sisällöt (sisältöjen kertaus opiskelijoiden toiveiden mukaan)
- eri opintojaksoilla käsiteltyjen asioiden kytkeminen toisiinsa ja muihin oppiaineisiin monitieteisesti
- terveystiedon ylioppilaskokeen rakenne ja yleisimmät tehtävätyypit
- hyvä vastaustekniikka ja erilaiset tehtävätyypit
- ylioppilaskokeen edellyttämien tiedonkäsittely- ja esittämistaitojen harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjallisen ilmaisun kehittäminen ylioppilaskoetta ajatellen on tämän opintojakson keskeisimpiä tavoitteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aiemmillä terveystiedon opintojaksoilla opitut asiat kytketään laajempiin asiayhteyksiin monitieteisesti. Opiskelijoita kannustetaan etsimään ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ylioppilaskokeeseen kertaamisessa ja vastaamisessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan aiempien terveystiedon opintojaksojen keskeistä sisältöä, ja harjoitellaan erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista ylioppilaskokeeseen valmistautuen. Suoritusmerkintä S.

7.17. Ruotsi (TKRU)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäättään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kielyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa

kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen

vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökuuluihin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtauksissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä

- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.17.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Minä, ruotsi ja kieli-identiteetti, 4 op (RUB11-RUB12)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää

- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoon (liite 8.2.) ja käyttää sitä myös itse oman kielitaitonsa kehittymisen ja arvioinnin välineenä.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa pohditaan omia vahvuuksia kieltenoppijana ja näin vahvistetaan luottamusta omaan kielitaitoon. Opiskelija kehittää kielienopiskelutaitojaan tunnistamalla itselle sopivia strategioita ja arvioimalla oman oppimisen edistymistä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä niin luokkatilanteessa kuin koulun ulkopuolellakin.

Vuorovaikutusosaaminen

Rakentava vuorovaikutus, hyvät tavat, empatia sekä kannustava asenne ovat olennainen osa kielten opiskelua. Oppiminen tapahtuu säännöllisesti vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa, mikä harjaannuttaa opiskelijan taitoa toimia ryhmässä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa pyritään hyödyntämään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso koostuu kahdesta moduulista (Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen RUB11 sekä ruotsin kieli arjessani RUB12). Opintojakso johdattaa ja motivoi opiskelijaa ruotsin kielen opintoihin ja vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ruotsin kielen taustasta, historiasta

ja asemasta Suomessa. Opiskelijaa kannustetaan tiedostamaan ja kehittämään omia opiskelustrategioitaan sekä käyttämään ruotsia rohkeasti omassa arjessa. Numeraalinen arviointi.

Kulttuurit ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja opitaan hyödyntämään ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa. Opiskelijan ajattelu- ja analysointitaitoja kehitetään käyttämällä monipuolisia menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vuorovaikutusosaaminen

Rakentava vuorovaikutus, hyvät tavat, empatia sekä kannustava asenne ovat olennainen osa kielten opiskelua. Oppiminen tapahtuu säännöllisesti vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa, mikä harjaannuttaa opiskelijan taitoa toimia ryhmässä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa pyritään hyödyntämään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan ja kasvatetaan opiskelijan motivaatiota ja taitoja toimia kulttuurisesti ja kielellisesti pohjoismaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta pohjoismaisessa yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventää sekä opiskelijan pohjoismaisia että maailmankansalaisen taitoja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja ruotsinkielisiä medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaalaisiin kulttuuri-ilmiöihin nuorten näkökulmasta. Numeraalinen arviointi.

Katsaus ympärillemme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija huolehtii oman kieliprofiilin ylläpidosta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija omaksuu kulttuurisia ja kielellisiä taitoja, joiden avulla hän oppii osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnassa, Pohjoismaissa sekä muualla maailmassa. Opiskelija ottaa huomioon ajattelussaan tasa-arvoon ja demokratiaan liittyvät kysymykset.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä erilaisia elinympäristöjä.

Vuorovaikutusosaaminen

Rakentava vuorovaikutus, hyvät tavat, empatia sekä kannustava asenne ovat olennainen osa kielten opiskelua. Oppiminen tapahtuu säännöllisesti vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa, mikä harjaannuttaa opiskelijan taitoa toimia ryhmässä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa pyritään hyödyntämään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiireinä ovat kulttuurinen moninaisuus, erilaiset elinympäristöt sekä yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä. Numeraalinen arviointi.

Opiskelu - ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkastuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen
- pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa korostetaan ruotsin kielen merkitystä lukion jälkeen kotimaassa, erityisesti suomenruotsalaisilla alueilla, sekä Suomen roolia yhtenä Pohjoismaana, pohjoismainen yhteistyö mukaan lukien. Opiskelijalle esitellään ruotsinkielisiä oppilaitoksia Suomessa sekä kerrotaan pohjoismaisista opiskelumahdollisuuksista ja työmarkkinoista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuvat työelämävalmiudet ja yrittäjämäinen asenne. Harjoitellaan mm. työhakemuksen ja CV:n tekoa. Tutustutaan yrittäjyyteen sekä erilaisiin mahdollisuuksiin löytää sopivia jatko-opiskelu ja työpaikkoja. Opiskelija ymmärtää, että kielitaito on tärkeä työelämätaito, ja hän rohkastuu käyttämään ruotsin kieltä.

Vuorovaikutusosaaminen

Rakentava vuorovaikutus, hyvät tavat, empatia sekä kannustava asenne ovat olennainen osa kielten opiskelua. Oppiminen tapahtuu säännöllisesti vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa, mikä harjaannuttaa opiskelijan taitoa toimia ryhmässä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa pyritään hyödyntämään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä, sekä pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Täydennetään kieliprofiilia tulevaisuuden tarpeita varten sekä laaditaan erilaisia hakemuksia. Numeraalinen arviointi.

Viesti, vaikuta ja ymmärrä puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita, rakennetaan dialogia sekä syvennetään rakentavan vuorovaikutuksen taitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija kehittää eettistä ajatteluaan sekä oppii ottamaan huomioon ympäristöään kaikessa ajattelussaan. Lisäksi hän oppii toimimaan rakentavasti eri yhteyksissä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään taitoa tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Opintojakson lopussa opiskelijan on mahdollista suorittaa Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe. Numeraalinen arviointi.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osa laaja-alaista osaamista ovat empatia, hyvät tavat ja rakentava vuorovaikutus, joita opiskelija harjoittelee opintojakson aikana. Mielipiteen ilmaisu sekä rakentavien perusteluiden harjoittaminen parantavat vuorovaikutusta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija lisää tietämystään kestävästä kehityksestä ja antaa eväitä kestävään elämäntapaan. Opiskelijaa ohjataan hakemaan ja tuottamaan tietoa, pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Keskeisiä aihepiirejä ovat kestävä kehitys ja elämäntapa, eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä sekä sananvapaus. Pakollisten moduulien teemojen käsittelyä syvennetään ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta. Numeraalinen arviointi.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vankentaa sanaston sekä ruotsien kielen keskeisten rakenteiden osaamista.
- Opiskelija syventää eri tyyppisten tekstien ymmärtämistä.
- Opiskelija harjoittaa kirjallisen tuottamisen taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskirjoitusten kaikkien eri osa-alueiden osaamisen vankistaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on ylioppilaskokeeseen valmistava. Opintojaksolla vahvistetaan sanaston hallintaa, kerrataan lukion oppimäärän keskeiset rakenteet, hiotaan kirjallista ilmaisua sekä syvennetään tekstin- ja kuullunymmärtämisen taitoja. Suoritusmerkintä S.

Ruotsin kertaava opintojakso, 2 op (RUB19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kerta ja vahvistaa peruskoulun aikana opiskeltua sanastoa ja rakenteita.
- Opiskelija motivoituu suhtautumaan myönteisesti tuleviin ruotsin kielen opintoihin lukiossa ja vahvistaa omaa minätuntemusta ja -osaamista vieraan kielen opiskelijana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ruotsin kieleen liittyvien vaikeuksien minimointi ja muistin virkistys
- peruskoulussa opiskeltujen asioiden, mm. perussanastoa ja keskeisten rakenteiden kertaus

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan ja vahvistetaan peruskoulussa opiskeltuja ruotsin kielen sanastoa ja rakenteita. Tavoitteena on saavuttaa sellainen taso, josta on helppo jatkaa pakollisten opintojaksojen opiskeluun. Opintojakson voi suorittaa myös opintojen myöhemmässä vaiheessa, jos perusasioiden kertaus on tarpeen. Suoritusmerkintä S.

7.18. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Hyvinvoiva minä AI-KU-LI-MU-OP, 1 op (TO1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ryhmäytyy muiden lukio-opintonsa aloittavien opiskelijoiden kanssa.
- Opiskelija saa yhteisöllisyyden kokemuksia.
- Opiskelija liittyy lukioyhteisön jäseneksi.
- Opiskelija saa valmiuksia kehittää ja vahvistaa omia hyvinvointitaitojaan.
- Opiskelija harjaantuu vuorovaikutustaidoissaan.
- Opiskelija saa valmiuksia kehittää ja vahvistaa minäpystyvyyttään ja itsetuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- yhteisöllisyyden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- erilaiset opiskelutekniikat
- ohjatun hyvinvointipäiväkirjan tekeminen
- keskeiset käsitteet: minäpystyvyys ja itsetuntemus
- toiminnalliset työtavat
- opiskelijoiden toiveet huomioidaan opintojakson sisältöjen toteutuksessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Hyvinvointiosaaminen vahvistuu pitkäjänteisen ja sinnikkään työskentelyn ja toiminnan kautta. Opintojaksolla harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Opintojakso antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten ilmaisemiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen esimerkiksi kuvan, musiikin, liikunnan ja tekstin keinoin. Opintojakson sisällöt tukevat identiteetin rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opiskelija tutustuu erilaisiin oppimisen tapoihin ja reflektoi itseään oppijana.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisesti ryhmän jäsenenä. Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta. Opiskelijan aktiivisuutta ja tulevia työelämätaitoja tuetaan vuorovaikutuksen keinoin. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat opiskelija- ja työelämänkin arkista ydintä. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa sekä toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöt koostuvat useasta eri oppiaineesta ja tarjoavat näin mahdollisuuksia eri tieteenalojen ymmärtämiseen. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan hyvinvointipäiväkirjaa. Eri tieteenaloja yhdistelemällä opiskelijat oppivat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Erilaisten tehtävien avulla opiskelija kehittää monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan myönteistä minäkuvaa ja mahdollisuuksia ymmärtää itseään vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Opintojakson sisällöt ovat olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Opiskelijoiden välille rakennetaan merkityksiä ja yhteyksiä ilmaisun, tekstien, kuvien, musiikin, liikkumisen ja vuorovaikutuksen keinoin. Opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan. Hyvinvoiva minä -opintojakso edistää yhteisöllisyyttä ja vastuullisuutta opiskelijoiden keskuudessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija ryhmäytyy muiden lukio-opintonsa aloittavien opiskelijoiden kanssa. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijoiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyden kokemuksia sekä annetaan valmiuksia lukio-opintojen aloittamiseen. Opintojakso koostuu usean oppiaineen sisällöistä. Opintojakso valitaan heti lukio-opintojen alussa. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Ravitsemus ja liikunta LI-BI-TE-KE, 2 op (TO2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää liikunnan ja ravitsemuksen vaikutuksen biopsykososiaaliseen terveyteen ja hyvinvointiin.
- Opiskelija tuntee keskeiset ravitsemukseen liittyvät käsitteet.
- Opiskelija tietää fyysisen suorituskyvyn osa-alueet ja harjoittelun merkityksen.
- Opiskelija ymmärtää syömisen monimuotoista motivaatioperustaa (biologisesta motiivista itsen toteutukseen) ja tunnistaa syömiskäyttäytymiseen vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia tekijöitä.
- Opiskelija osaa soveltaa liikunta- ja ravitsemustietouttaan.
- Opiskelija ymmärtää kestävä kehityksen ravitsemukseen liittyvissä kysymyksissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ravitsemuksen peruskäsitteet
- energiaravintoaineet, vitamiinit ja kivennäisaineet
- energiatasapaino ja energia-aineenvaihdunta
- syömiskäyttäytyminen
- nesteytys ja liikkujan nestetasapaino
- fyysisen suorituskyvyn osa-alueet
- liikunta-aktiivisuus ja ravitsemus
- liikunta ja ravintolisät
- suomalaiset liikunta- ja ravitsemussuositukset
- elintarvikkeet, lisäaineet, pakkausmerkinnät
- ruokavaliot
- ruoansulatuselimistön rakenne ja toiminta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa soveltaa liikuntaan ja ravitsemukseen liittyvää tietotaitoaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija ymmärtää liikunnan ja ravitsemuksen merkityksen terveydelle.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pohtii terveyttä tukevia liikunta- ja ravitsemustottumuksia yksilöllisinä valintoina.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ravitsemus, liikunta ja terveys. Ravitsemus- ja liikuntasuositukset. Opintojakso suositellaan suoritettavaksi lukion toisella vuosiluokalla. Suoritusmerkintä S.

Retkikurssi BI-GE-HI-YH, kohteesta riippuen EN tai RU, 2 op (TO3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat tutustuvat vieraaseen kulttuuriin, sekä matkakohteen historiaan ja nykypäivään esimerkiksi erilaisten tehtävien avulla.
- Tutustumiskohteena on myös alueen luonto ja/tai rakennettu ympäristö.
- Opiskelijat ovat aloitteellisia, suunnittelevat omaa toimintaansa, tekevät yhteistyötä ja selvittävät asioita jo matkaa edeltävänä aikana, jolloin matkaa valmistellaan ja varoja matkan toteuttamiseksi kerätään. Opiskelijat oppivat ajan hallintaa sekä aikataulujen ja talouden suunnittelua.
- Retki tehdään ei-suomenkieliselle alueelle, joten opiskelijat harjoittelevat käytännön kielitaitoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukuvuoden aikana suunnitellaan ja toteutetaan 3-5 päivää kestävä opintomatka, jonka kohteena voi olla esimerkiksi Ahvenanmaa, Ruotsi tai Viro.
- Opiskelijat keräävät matkakassaa erilaisin myyjäisin ja tempauksin. Tämän lisäksi osallistujilta voidaan kerätä omavastuuosuus matkasta.
- Opintojakson sisällön linkittyminen eri oppiaineisiin vaihtelee retkikohteen ja mukana olevien opettajien ja opiskelijoiden mukaan. Tutustumiskohteet tukevat monien oppiaineiden sisältöjä, eli opintojakso on luonteeltaan monitieteinen. Biologian, maantieteen, historian ja yhteiskuntaopin teemojen ja käytännön kielitaidon harjoittelun lisäksi vierailukohteet voivat tukea muidenkin reaaliaineiden oppimista tai olla taito- ja taideaineisiin liittyviä.
- Matka toteutetaan huhti-toukokuussa tehtyjen suunnitelmien mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhdessä suunnittelu ja yhdessä toimiminen retken valmistelussa ja itse retkellä harjaannuttaa vuorovaikutustaitoja ja toisten ihmisten näkemysten kunnioittamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Retkellä tutustutaan vieraskieliseen kulttuuriympäristöön ja erilaisiin tapoihin, joka lisää ymmärrystä erilaisissa yhteisöissä eläviä ihmisiä kohtaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu kestävän matkailun periaatteisiin. Matkakohteessa harjoitellaan ympäristönlukutaitoa erilaisten tehtävien avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Retken ote on monitieteinen ja opiskelijat pystyvät yhdistämään eri tieteenalojen ja lukion oppiaineiden oppisisältöjä luovasti toisiinsa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu aktiiviseen retken suunnitteluun ja osallistumiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan monitieteisesti lähialueen (esimerkiksi Ahvenanmaan, Ruotsin tai Viron) valittuun kohteeseen, suunnitellaan ja toteutetaan sinne retki.

Tapahtumatuotanto 1: yritys- ja järjestöyhteistyö ja suunnittelu PS-YH-OPO-ÄI, 2 op (TO4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu lähialueen yhdistys- ja yritystoimintaan ja yrittäjyyteen.
- Opiskelijat kehittävät viestintätaitojaan
- Opiskelija oppii arvioimaan toiminnan kannattavuutta ja vaikuttavuutta.
- Opiskelija ymmärtää markkinoinnin, suunnittelun ja verkostoitumisen merkityksen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- yrittäjyyteen, yhdistystoimintaan ja tapahtumatuotantoon perehtyminen
- osallistuminen Business Race -tapahtuman järjestämiseen
- projekti- ja tapahtumasuunnittelu
- esiintymis- ja neuvottelutaidot
- talouden hallinta
- asiakaspalvelu
- markkinointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija rohkaistuu toimimaan monialaisesti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Opiskelija rakentaa osaamista yrittäjyydestä, yhdistystoiminnasta ja projektinhallinnan taitoja. Opiskelija soveltaa monitieteistä osaamista muun muassa yritysten ja tapahtumien markkinoinnissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pohtii oman toimintansa arvopohjaa ja eettisten valintojen merkitystä sekä itselle tapahtumatuotannon eri sidosryhmille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija soveltaa psykologista tietoa vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen (mm. valmius yhteistyöhön, neuvottelutaidot ja tunnetaidot).

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tapahtumatuotannon opintojakso vahvistaa opiskelijan oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä antaa lisävalmiuksia jatko-opintoihin ja työelämään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan arvioinnissa korostuu aktiivinen ja monipuolinen ideointi, sitoutuminen ja toteuttamiseen osallistuminen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään tapahtumatuotannon perusteisiin sekä tutustutaan alueelliseen yhdistys- ja yrityskenttään ja sen toimintaan. Tavoitteena on kehittää opiskelijan valmiuksia suunnitella sekä luoda uusia tapahtuma konsepteja ja toteuttaa niitä yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Tapahtumatuotanto 2: tapahtuman toteutus ja mentorointi PS-YH-OPO-ÄI, 2 op (TO5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu lähialueen yhdistys- ja yritystoimintaan ja yrittäjyyteen.
- Opiskelijat kehittävät viestintätaitojaan
- Opiskelija oppii arvioimaan toiminnan kannattavuutta ja vaikuttavuutta.
- Opiskelija ymmärtää markkinoinnin, suunnittelun ja verkostoitumisen merkityksen.
- Opiskelija ymmärtää tapahtumatuotannon eri vaiheet alkuideoinnista palautteen keräämiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- yrittäjyyteen, yhdistystoimintaan ja tapahtumatuotantoon perehtyminen
- projekti- ja tapahtumasuunnittelu, toteuttaminen ja toteutuksen onnistumisen arviointi
- esiintymis- ja neuvottelutaidot
- talouden hallinta
- asiakaspalvelu
- markkinointi
- 9. -luokkalaisten mentorointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija rohkaistuu toimimaan monialaisesti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Opiskelija rakentaa osaamista yrittäjyydestä, yhdistystoiminnasta ja projektinhallinnan taitoja. Opiskelija soveltaa monitieteistä osaamista muun muassa yritysten ja tapahtumien markkinoinnissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija soveltaa psykologista tietoa vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen (mm. valmius yhteistyöhön, neuvottelutaidot ja tunnetaidot).

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tapahtumatuotannon opintojakso vahvistaa opiskelijan oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä antaa lisävalmiuksia jatko-opintoihin ja työelämään.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pohtii oman toimintansa arvopohjaa ja eettisten valintojen merkitystä sekä itselle tapahtumatuotannon eri sidosryhmille.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan arvioinnissa korostuu aktiivinen ja monipuolinen ideointi, sitoutuminen ja toteuttamiseen osallistuminen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelijat toteuttavat ryhmissä yhden tai useamman tapahtuman, jotka on suunniteltu yhteistyössä paikallisten yritysten ja yhteisöjen kanssa. Lisäksi opintojaksolla kehitetään mentorointitaitoja ja toimitaan ohjaajina 9.-luokkalaisille.

7.19. Vieraat kielet (VK)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kielyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan

monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kielioopinnot mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestävämmät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.19.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Englanti globaalina kielenä ja opiskelutaidot, 4 op (ENA1-ENA2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen

- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoon (liite 8.2.) ja käyttää sitä myös itse oman kielitaitonsa kehittymisen ja arvioinnin välineenä.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tunnistetaan kieli osana identiteettiä sekä omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita kielen opiskelijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan taitoa olla rakentavassa vuorovaikutuksessa englannin kieltä käyttäen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiireinä kielten opiskelun taidot sekä englannin kieli omassa arjessa ja kansainvälisenä kielenä. Numeraalinen arviointi.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttäen reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan taitoa käsitellä erilaisia kulttuuri-ilmiöitä englanniksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiireinä erilaiset kulttuuri-ilmiöt ja luova toiminta. Numeraalinen arviointi.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*

- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin englanniksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiireinä yhteiskunnallinen vaikuttaminen, mielipiteen ilmaiseminen ja mediat. Numeraalinen arviointi.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Käsitellään eri tieteenalojen ja kestävästä tulevaisuudesta kysymyksiä englanniksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiirit nousevat eri tieteenaloista. Pohditaan kestävästä tulevaisuudesta ja erilaisia tulevaisuudenvisionaatioita. Numeraalinen arviointi.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan opiskeluun ja työelämään liittyviä vuorovaikutustilanteita englanniksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Aihepiireinä jatko-opinnot, työelämä ja talouden ilmiöt. Numeraalinen arviointi.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vahvistetaan taitoa käsitellä ympäristöön ja kestäväan elämäntapaan liittyviä kysymyksiä englanniksi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Eri teemojen käsittelyä kestäväan elämäntavan näkökulmasta. Numeraalinen arviointi.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan suullisen vuorovaikutuksen taitoja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa. Kerrataan pakollisten opintojen aihepiirejä. Numeraalinen arviointi.

Englannin abikertaus, 2 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo ja harjoittelee yo-kirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- valtakunnallisten moduulien keskeiset sisällöt opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Opintojakson vapaa kuvaus

Abeille yo-kirjoituksiin valmentava opintojakso. Rakenteiden ja sanaston kertaamista ja laajentamista. Suoritusmerkintä S.

Englannin tukikertaus, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo englannin keskeisiä rakenteita ja sisältöjä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- peruskoulun ja / tai lukion aiempien opintojen keskeiset sisällöt opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan peruskoulun ja / tai aiempien opintojaksojen rakenteita ja sanastoa. Suoritusmerkintä S.

Englannin abikertaus 2, 1 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Osa pitkän englannin opiskelijoista kirjoittaa englannin jo syksyllä joko lyhyen tai pitkän oppimäärän mukaan. Opintojakso on heille räätälöity yhden opintopisteen laajuinen kertauskurssi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Englannin YO-kokeen harjoittelu ja sisältöjen kertaus.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen opintojaksolle. Suoritusmerkintä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Osa pitkän englannin opiskelijoista kirjoittaa englannin jo syksyllä joko lyhyen tai pitkän oppimäärän mukaan. Opintojakso on heille räätälöity yhden opintopisteen laajuinen kertauskurssi.

7.20. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaine ja tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudenlaisella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.*

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävänsä tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävänsä kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota

- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenynteitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee hyvinvointiosaamista tekemällä näkyväksi identiteettien moninaisuuden suomalaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi opintojaksolla tarkastellaan erilaisia hyvinvointimalleja, poliittista päätöksentekoa, julkisia palveluita ja sosiaalipolitiikkaa. Tarkastelu antaa opiskelijalle eväitä osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla painotetaan yhteiskunnan rakenteiden ymmärtämistä ja poliittisen päätöksenteon muotoutumista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan esseiden kirjoittamista sekä asiaperusteista argumentointia, mikä tukee vuorovaikutusosaamista ja auttaa opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi kansalaiseksi.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan yhteiskunnallista keskustelua ja esitellään erilaisia keinoja, miten opiskelija voi muuttaa havaitsemiaan epäkohtia yhteiskunnassa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne ja suomalaisen valtion toiminta sekä kansalaisen osallistumismahdollisuudet suomalaisessa demokratiassa. Numeraalinen arviointi.

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työn ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Opetus painottaa kestävän kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävän yhteiskunnan rakentamiseen. Opintojakso käsittelee muun muassa talouskasvun mahdollisuuksia ja rajoja sekä talouden ympäristövaikutuksia.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla talouden toiminnan ymmärtäminen edistää yksilön omaa hyvinvointia: teemoina esimerkiksi verotus ja säästäminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan taloudellisen globalisaation vaikutuksia maailmaan, Eurooppaan ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Perehtymistä kansantalouteen, markkinoihin ja talouspoliittisiin päätöksiin. Numeraalinen arviointi.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*

- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tekee näkyväksi eurooppalaisten identiteettien moninaisuuden.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opitaan, miten päätöksiä Euroopan unionissa tehdään, ja millaisia mahdollisuuksia opiskelijalla on vaikuttaa. Opintojaksolla tarkastellaan informaatiovaikuttamista vaikkapa lobbauksen kautta. Globaalien talouden ja Euroopan unionin vaikutusmahdollisuuksien tarkastelu tukee opiskelijan kasvamista aktiiviseksi Euroopan unionin kansalaiseksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla käsitellään globalisaation syntyä sekä sen hyötyjä ja haittoja. Turvallisuus -teemaa käsitellään sekä yksilöllisellä, yhteiskunnallisella että globaalilla tasolla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan mm. sitä, miten poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Euroopan unionin toiminta osana globaalia maailmaa ja suomalaisten rooli unionissa. Numeraalinen arviointi.

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuusoikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan lakitiedolle tyypillisiä tekstitaitoja: kieltä ja käsitteistöä. Opiskelija vahvistaa edellytyksiään osallistua ja tulkita yhteiskunnallista keskustelua lakitiedon aihealueista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käydään läpi monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Opiskelija oppii tuottamaan lakitiedolle ominaista tekstiä ja ymmärtää lakitiedon käsitteistöä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suomalainen oikeusjärjestelmä, esimerkkeinä kuluttaja- ja rikosoikeus. Numeraalinen arviointi.

Sijoittaminen, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu erilaisiin sijoitusvaihtoehtoihin sekä osaa arvioida niiden hyviä ja huonoja puolia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sijoittamisen perusperiaatteet
- sijoitusten arvon arviointikeinot
- pörssiyhtiöihin sijoittaminen
- rahasto ja asunnot sijoituskohteina

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käydään läpi muun muassa osakkeisiin ja rahastoihin sijoittamista. Suoritusmerkintä S.

Yhteiskuntaopin kertaus, 2 op (YH6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa yhteiskuntaopin keskeisiä sisältöjä ylioppilaskoetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- yhteiskuntaopin keskeiset tieto- ja taitosisällöt

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteiskuntaopin keskeisten sisältöjen kertaus. Suoritusmerkintä S.

7.21. Tietotekniikka (TT1-2)

Oppiaine ja tehtävä

Peruskoulusta lukioon siirryttäessä digitaaliset välineet ja sovellukset ovat edelleen oppimisen kohteena, mutta entistä vahvemmin teknologia on mukana luonnollisena oppimisen työkaluna.

Tavoitteet

Lukion tietotekniikan opintojaksojen tavoitteena on antaa mahdollisimman hyvä kokonaiskuva tietotekniikasta ja sen merkityksestä. Opintojaksoilla oppijat saavat tiedollisia ja taidollisia valmiuksia hyödyntää tietotekniikkaa oppimisessa, työelämässä ja muissa yhteiskunnan toiminnoissa. Tietotekniikan opintojaksot ovat soveltavia kokonaisuuksia.

Osaamisen arviointi

Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin periodin aikana. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan itsearviointi osaamisestaan ja opettajan antama arviointi jatkuvaan näyttöön, harjoitustehtävien tekoon ja kokeeseen perustuen. Opintojakson alussa tavoitteiden ja sisältöjen esittelyn yhteydessä sovitaan arvioinnista. Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksot

Tietotekniikan käyttö opiskelussa, 2 op (TT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa käyttää tietokonetta sähköisissä kokeissa.
- Opiskelija osaa käyttää sähköisen yo-kirjoituksen perussovelluksia.
- Opiskelija osaa käyttää opiskelussaan tietokonetta ja sovelluksia tehokkaasti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tietokoneen perustoiminnot tietokoneen sujuvaa ja tehokasta käyttöä varten
- sähköisen koeympäristön käyttö
- koeympäristön ohjelmiin tutustuminen
- tekstinkäsittely-, esitysgrafiikka- ja kuvankäsittelyohjelmien käyttö
- taulukkolaskentaohjelman käyttö (erityisesti kuvaajien muodostaminen)
- 10-sormijärjestelmän opiskeluun tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tuntee erilaisia tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoja ja harjaantuu käyttämään niitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusta opitaan yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa sekä erilaisissa verkkoympäristöissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön, harjoitustöihin ja kokeeseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan sähköiseen koeympäristöön ja sen sisältämiin ohjelmiin. Opiskellaan tekstinkäsittely-, esitysgrafiikka- ja kuvankäsittelyohjelmien käyttöä sekä taulukkolaskentaohjelman käyttöä erityisesti analysoinnin työkaluna.

Ohjelmoinnin perusteet, 2 op (TT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää ohjelmoinnin peruseräkkeen.
- Opiskelija oppii ohjelmoinnin perusrakenteet.
- Opiskelija osaa tehdä yksinkertaisia ohjelmia jollakin ohjelmointikielillä (esim. Python, JavaScript).

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmoinnin perusrakenteet, valinta- ja toistorakenteet
- Ohjelmointiympäristön käyttö
- Harjoitusohjelmien tekeminen ja testaus

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön, harjoitustehtäviin ja kokeeseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskellaan ohjelmoinnin perusrakenteet ja tehdään yksinkertaisia ohjelmia jollakin ohjelmointikielellä. Opintojakson voi suorittaa myös itsenäisesti verkko-oppimisympäristössä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta, rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppanin	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Toimiva alkeiskielitaito					
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.
Peruskielitaidon alkuvaihe					

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntöjä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan huomioon tärkeitä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietaoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumpunkunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai päätöksiä. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa ilmeisesti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähköä, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.
Taitavan kielitaidon perustaso					

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietoa saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kielyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kielyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaiseeseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietoaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetetavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämässä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitteily

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄ18 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.6. Laitilan lukion opetussuunnitelman liitteet

Laitilan lukion opetussuunnitelma sisältää seuraavat liitteet:

- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Ohjaussuunnitelma
- Opiskeluhoitosuunnitelma
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- Kriisisuunnitelma
- Suunnitelma kurinpitoa varten: teot ja laiminlyönnit ja niistä seuraavat toimenpiteet
- Järjestyssäännöt

8.6.1. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Katso liite: [Laitilan lukio Lops 2021, Liite 8.3.1 Laitilan lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021-2023.pdf](#)

8.6.2. Ohjaussuunnitelma

Katso liite: [Laitilan lukio Lops 2021, Liite 8.3.2 Laitilan lukion ohjaussuunnitelma.pdf](#)

8.6.3. Opiskeluhoitosuunnitelma

Linkki Laitilan lukion opiskeluhoitosuunnitelmaan päivittyy myöhemmin

8.6.4. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Katso liite: [Laitilan lukio Lops 2021, Liite 8.3.4 Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.pdf](#)

8.6.5. Kriisisuunnitelma

Katso liite: [Laitilan lukio Lops 2021, Liite 8.3.5 Laitilan lukion kriisisuunnitelma.pdf](#)

8.6.6. Suunnitelma kurinpitoa varten: teot ja laiminlyönnit ja niistä seuraavat toimenpiteet

Katso liite: [Laitilan lukio Lops 2021, Liite 8.3.6 Suunnitelma kurinpitoa varten, Teot ja laiminlyönnit ja niistä seuraavat toimenpiteet.pdf](#)

8.6.7. Järjestyssäännöt

Katso liite: [Laitilan lukio Lops 2021, Liite 8.3.7 Laitilan lukion järjestyssäännöt.pdf](#)